

~~179-2~~

ІЛЛА ВАГ

КОМИ-3

КЫВБУРЈАС

Г.П.Б-ка облас. з'яв. Лигр. 1930 г. Акт № 4-87
--

[Faint, illegible handwritten text]

КОМІ ЊІГА ЛЕЗАНІН
СЫКТЫВДІНКАР—1929

В. И. ЛЫТКИН. СТИХОТВОРЕНИЯ

Отпечатано в типографии

Коммунистической

в кол. 3000 экз.

Облит № 178

1929

ВЫЛ ТУЈ-ВЫЛЫН

Мунёны

Gia das арёса выль олёмлы.

I

Ҷирдалан асылён чужёмыс нумјалё,
Вадорјыв нёрысын езыгён лёсталё
Муыввлён ешкыныс — кын
Кельд-лөз-шөвк-рёма гын.
Мунёны туј-куза вiтөн,
Мунёны вөр тујöd, јаgöd.
Зумыда тувтчалё кокныс.
Мунёны...мыј-бара мognыс

Лым жежыд пагаёз, коканыс тунјјас¹⁾,
Лым жежыд шапкајас, мышканыс піщалјас,
Чужёмныс кыа-код гөрд.
Сөлёмныс—доналём көрт.
Туж-бокын узёны пујас,
Узёны лым ешкын-улын.
Шојтчёны пармалён²⁾ піјан...
Мыј-бара думвылад тіјан?

Шондiыс вөр-сајган медвөзза југөрсө³⁾
Мелiа, вежа шензiг-тыр⁴⁾ мөдөдiс,
Ыстыштiс, вөсјөдiс⁵⁾—„мун,
Вөч, восты му-вылө лун!“

Віт шапка зарыё пөрі.
Вөрпусё вевттыштис вїж шөвк...
Туж-вылын віт морта чукөр...
Јөктыштө шонділөн југөр.

Оті морт пөрыс-нын, усјаса-тошјаса,
Мукөдыс томөг-...а. Пелькінік тушаныс...
Вескыд... мунөны пыр,
Шонділаң віжөдіг-тыр.
Мунөны шынітөв лөңа.
Мышканыс ічөтік⁶⁾ нопјас.
думвылас угөма гортныс,
Ајмамныс, мусаныс, јортныс.

Төрытрыт, војшөркад војын-нын өтіклөн
Кутчыгис мусаыс ғыліас топыда—
Кыз лысва көтөдіс гін,
Чышјанас ез вөв кос ін.
Өтіклөн, шуі ме,—ставлөн.
Абу мі көміјас һарөг:
Гөләмад шогыд-кө інмас,
Петлывлө кор-сурө гінва.

Бөрдисны гөтырјас, челафјас, мамысјас.
Мунысјас ез бөрдны, мед-томыс—медға збој⁷⁾.
Көт вөлі дассөзім ар—
фетіна ез вөв зев һар.
Јежыдөс вермыны муніс.
Лок-мысты гөтрасны көсјіс:
Ҷептас ем сатіһет көшөль—
Со муса көзуклөн *) вөчөм.

---

*)Көзук—мусук

Мунёны туж-куҗа, мунёны нопја јӱз.
Зумышӱг коз-пујас. Пом-ны дор тујыслӱн.
Шондӱӱ, пармаыг кај,
Сӱз зарны југӱртӱ вај!
Гӱкыд зев сӱз шондӱ битӱг...
Мунёны туж-куҗа витӱн.

Саҗмисны вӱлӱгтјас, олӱ-нын ӱк и грезд⁶⁾.
Труба вег шын сурја јенежсӱ⁹⁾ пыкӱма.
Локтис-нын пес доҗда гур,
Каркоыс пыркјӱдлӱ јур.
Паскыда паскалӱ муыс.
Кывзыгӱ, сулалӱ шемӱс¹⁰⁾.
Шондӱыс кајис пу-јылӱз,
Вӱҗӱдлӱс саҗмӱм му-вылӱ.

* * *

Шондӱа асывтӱ,
Кодӱ оз тӱд!
Мӱчлунсӱ вӱҗӱдӱг
Морӱс оз пӱт.

Кӱзӱд сез тӱлын
Ғӱрдалӱ дон.
Рӱттыштӱ вӱлӱн
Турунла зон.

Гожӱм воҗ четчӱ:
Јенеж сӱм лӱз.
Нӱрыссаӱ летчӱ
Курана¹¹⁾ јӱз.

Тулысын пагкыд,
Небыдик, бур.
Ва-вывті шлывгө
Лыд-ні щот пур.

Шондіа асывтө
Коді оз төд!
Мичлунсө виқөдіг
Морөс оз пөт.

II

Пармаыг, пыщкөсгыс, морөсгыс, гөлөмгыс,
Шлывгыны, визувтны гыланкыв мөдөдчис.
Јуркнитлас, лөныштлас чөв—
Өвтыштлас гөлөмөз төв.
Јургө щөщ шонділөн јүгөр,
Ворсө щөщ јенежлөн лөзыс.
Тащөмі комілөн гылөм.
Кыланныд, јортјасөј, кылад?

Гылөны муныгјас, гылөны витнаныс.
Јуркнитлас гыланкыв—чашмунө парма вөр,
Черөбтас, тракнитас јур,
Сафмылас лымувса нур,
Вөрчылас јенежыс ставнас,
Лычкыглас му-бердө төла,
Шондіыс повзөма-зөрө,
Мувылыс грим-кылө вөрө.

Нужавлас гыланкыв меліа небыда—
Лунтөлөн пөлтыштлас јікөзид морөсө,
Чөв лоө вөрын быд пу,
Щөк лантлас став коміму,

Нуммунö шондiлөн жүгөр,
Ворсöны лымчiрлөн¹²⁾ гiнјас,
Гуғыс ош чургöдас жүрсö,
Лептöма вылö көр сурсö.

Пом-нi сөр пармаыг ғыланкыг вiзувтiс,
Веж быгја јöз олөм-сарiқö гiғалис¹³⁾,
Олөмөд ветлiс сек гы,
Скөр вöли сылөн кок шы.
Ғыланкыг бералис¹⁴⁾, бөрдис—
Олөмыс сецдөм-жө вöли.
Ғыланкыг ғылис i мојдис—
Ғажөдис, кодөскө дојдис.

Мыј-јылыз ғылисны, мыј-јылыг жүргiсны
Комi му тулыслөн медмича қорiқјас?¹⁵⁾
Кытыған тупылтчiс шы—
Розјалан су мувыв гы?
Гулу-моз лебзiсны кывјас,
Варыш-моз чiвлiсны¹⁶⁾ шапа?
Мыјла-нө нужавлiс нора?
Мыјла-нө жүргiсны гора?

Ғашкө-нө ғылисны важ комi олөмсö,
Вöли кор өксыјас¹⁷⁾ комiлөн „асланыс“?
Ғашкө-нө роч сар-дыр олөм?
Сап пемыд... ез поз кор вегiг
Агнымөс адзыны, кывны?..
Ез сөмын сы-јылыг ғывны.

Мыј-јылыг ғылисны козпујас төдöны,
Мыј-јылыг жүргiсны, пармалыг јуалөј—
Қор јура вөрпуыс важ,
Комiлыг төдө шог-гаж...

Меланё коліпкај¹⁸) вөрған
Меліа нумјаліг тебѣіс,
Пондіс мем гартлыны ғывјө
Со кущом ғыланлыг кывјас:

„Віқа ов, комі му, віқа ов, чужан му!
Віқа ов, асывлөн медвоzza жүгöрыс!
Віқа ов, парма і вөр!
Віқа ов, тундра і көр!
Віқа ов, зірдалан шонді!
Віқа ов, вылыг-выл олөм!
Віқа ов, пом-ні дор муным!
Віқа ов!.. воzө мі мунам!“

* *
* *

Јургы-жө коміөн
Гылөмлөн кыв
Комі му пагтала
Пармајас јыв!
дорлісны кі-кок—
Пасвартін көрт,
Өні те бі-коф
Зірдалан гөрф.
Ломзы-жө, ғылөм,
Паскыд і јон—
Сіктын мед кылас
Комі ныв зон.
Тувсовја кадын
Рытјасын гор
Јі море-дорөз
Мунас мед гор.

Јургы-жө комиөн
Сылөмлөн кыв
Комі му пагтала
Пармајас јыв!

III

Гөд мулыг веж јежыд ешкынсө вылысгыс
Шонділөн југөрыс нөжјөнїк кулыштїс,
Волсалїс вьл ешкын, веж—
Вөснїдїк нерїнїк еж.
Јөктыны, јөктыны петөј
Зарнїа ешкыныс-вылө!
Комїјас, көңыд төв кулі!
Чївкјалө мувылын тулыс!

Лөгөдөј, комїјас, гөрјастө, пїңатө¹⁹),
дофдалөј вөвнытө!.. Көнөг-нө вөвјасным?
Јежыдјас нуїсны вөв.
Гөр-бердад пукгы да лөвт!
Зон улов тышкагны мунїс.
Колїны пөрыг да чельаф.
Велөдчөј, аңјас, зон ужө!
—Ен төждыг²⁰), важөн-нын кужам!

Шонділөн југөрыс быдлаын зарнїа,
Быд муын зїрдалө өткофа мелїа.
Пөслөн дук, нылөмлөн көр,
Веж турун, парма і вөр
Комїын сорлагөм ставыс
Гожга лун југөрас, жарас.
Оз төдны комї јөз шојтчөг,
Тїлгөны лунсө і војсө.

То-нө со гөр жүрө кутчыгөм комі ныв—
Сылы вөд дасвітөд ар-вылө петөма!

Кыз-нө-нын сөгга он гөр...

Сещөмнас—тырөма жүр!

Кер лезө, пурјазө аңыз²¹⁾,

Кыскалө турунтө, пестө...

Ыщкігад сөмын-нын өвтө...

Зорөдтө²²⁾ туг-кодөс чөвтө.

Заводө ветлігөн ноп-вылас візөдлөј:

Шег-кодү зік ачыс-а, дід ыжтөм ноп сылөн.

Уна зев, уна зев вој

Музысла појавлө сој.

Кынмөмсө-когмөмсө налыс

Ог-нын кут тіјанлы мојдны—

Јонжыка төданныд гғныд

Та-јылыс сорні да бағні.

Өтікыс сез төвса асылө көзыддыр

Том ічмонь соордыс²³⁾ краж вөлөм летчөдө.

Шыбөлті дод кутө аң...

Шлыпмунө шыбөлыслаң,

Аңызлы гыпмунө пөрө

Сој-вылас краж тыра доддыд.

Віт час-чөж кујлас аң сетөн...

Төкөтө лов абу петөм.

Зев ыжыд копыртчөм²⁴⁾ мувивса ужыслы.

Ставнаслы өтвылыс колө-кө вөчлыны—

Сы-ыжтөм комілөн уж—

Копырсө вөчны ог куж.

Ужалө лун і вој тілгө,

Оз аңы, оз радејт асө.

Уж-йывгыс гывны ми пондам—
Комилыг гөлөмсө шонтам...

* * *

Ҷирдав-жө козулөн
Комилөн уж,
Сывды те шондиён
Мувывса пуж.

Чатөртчы, комі,
Агтө те төд!
Важ сёмом томан
Göd jirö²⁶) лөд!

Görd властыд төдө—
Kodarö туж,
Kod' оз вөч сыног—
Чужжыгас шуж.

Ҷирдав-жө козулөн
Комилөн уж,
Сывды-жө шондиён
Мувывса пуж!

IV.

Ҷор тошка козпујас, багатыр нјајас,
Щап жура пожөмјас, гозарни-нывпујас
Узисны вөталіг вөт,
Мыј вөтныс—некод ез төд.
Арга göd пемыдыс кутіс
Сынөдсө²⁷) бубула²⁸) гывјас.

Јі кӧзүд морӧсган сылӧн
Гугӧнӧк лолалӧм кыліс.

Зорлісны јенежган, гӧд-жужыд јенежган,
Лыд-ні щӧт козувлӧн зарнја гінјасыс.
Кымын сен јенежас гін!
Уна-жӧ сен оланін!
Нывјура нывлӧн-коф. мелі,
Арӧса кага-коф сӧстӧм
Јенежса козувлӧн гінмыс,
Віқӧдлан—гӧлӧмад інмас.

„Мыјла-нӧ гӧд вӧрас локтӧмаг мортјасыс?“
Јуаліс козувлыг шензӧгтыр мӧд козув:
„Қодјӧма-г жужыда гу,
Ныщ-вылын тыдалӧ му,
Узӧны гу-пыщкын војтыр,
Мыј-бара коргӧны вӧргыс?
Кущӧмжык најӧлӧн могныс,
Кущӧмжык гажныс да шогныс?“

Гујасын, окопын, кујлісны лыјгыгјас,
Нуз-гӧлӧм-му-бердын ез узгы чӧскыда:
Кӧзүддыр, шебрас-кӧ лок,
Оз узгы, го муса вок!
Ічӧтӧк бі-дорын тірзӧс²⁵)
Щыг-ныгӧ пӧт, музӧм војтыр.
Біланӧ бергӧдліс боксӧ,
Бідорын шонтіс кі-коксӧ.

Рамінік бі-гӧгӧр віт лыјгыг пукгӧма.
Щыналӧ чігарка. Горні шы кылыштӧ.

„Jeжыдыд лаңтöма чöв...
Воліс-öд даскујім пöв...
Кыг-бара трустыдлон³⁰) выныс?“
— „Англија выль војска ыстөм...
дулваыс вөр-вылө петö“.
— „Вөрпунас гөрбас мі гетам! “

— „Куғас-ö зыргыны талун щöщ мокагтыд?
Тöрытја-моз вöчас даскујім атакэ?..
Вај талун кығ һольöс вöч!
Вөр-шөрö пулатö көз!
Һекытчö татыс ог вешјöј,
Комі му тїжанлы оз ло!..
Jeжыдјас, jeжыд һаһ тїжан?
Göd һаһыс вынажык мїжан.“

— „Узыштны, Педөр дад, һеуна колыштö.
Аскїнад уэтöгыд jeжыдлыс оз адзы
Пулаыд печата плеш...“
— „Водыштла бї-дорас, кеж!..
— „Ікөта³¹), сумалö кынöм...
Асывган ег гојлы һїнöм...“
— „Мокагтыд, ем-на-тај һаһöј!
Мїкулај, һаышт щöщ... шаһ-ö?“

Узöны чусалан³²) бї-дорын вїтһанһыс.
Окоп-тыр гөрдлыжыс. Узöны. Шöјтчöһны.
Окопыс быттö гөд вöһ³³).
Окопын гуын-код лөһ.
Багатыр һїапу-бердын
Үасөвöј сулалө шапа.

Biqöödö пемыдö, воxö...

Qipdalö jеnеж-тыр козув...

* * *

Кынмөмсö, щыглунсö
Kodі ез пык.
Adзылім көзыдлун,
Tödlім і щыг.

Төв көзыд воын:
Hodja³⁴)-дор---пач;
Нывпу кырг сојім,
Карчкөсім кач.

Нартитчис³⁵) олөм
Уна го-во...
Щыглуныг полөм
Нөтчыд оз ло!

Kijasным гадфа,
Tödlöма уж.
Mіjanös венны³⁶)
Hекод оз куж!

Кынмөмсö щыглунсö,
Kodі ез пык!
Adзылім көзыдлун,
Tödlім і щыг

Кујимго арөса пөльөлы³⁷)-һиалы
 Һуммуні вөр-сајған кыалөн јүгөрыс,
 Һуммунөм вөлі зев блед—

Һиалөн серам ез пет.
 Өвтыштіс һиапу лапнас,
 Вөрзөдіс төкөзө јурсө:

„Бур асыв. кыаөј-чојөј!
 Прөшцајтлы, лөһ арға војөј!“

Һиапу подулын часөвөј сулаліс.
 Һиапу подувған „шков“-кылө јуркһитіс—
 Јөлаыс кыщовтіс вөр,
 Бувгіг-тыр котөргіс³⁸) бөр.
 Шарк-кылө окопыд четчіс.
 Гольсмуні быдөнлөн ружјө.
 Сағмісны пожөмјас, козјас,
 Урпіјан зөбөісны позјас.

Ыліын, рөмыдын пагкыд бі јүгһитіс,
 Клопмуні, зүжгіг-тыр вөр-вомөн матыгтіс,
 Јірыштіс піңсө да „гып“—
 Кер і мыр, вылө зев лыб!..
 Вөчыштіс сыв-судта гуран,
 Гөгөргыс шырзыштіс вөрпу..
 Чујмісны һиајас, шемөс..
 Окопын абу вөт—вемөс.

Клопмуні, қіжмуні мөдыс да којмөдыс;
 Кык пудја лөзјаслөн щөкмамміс лебалөм,
 Куртчагөм мөдөдчіс јон,
 дојмаліс вель уна зон.
 Пармаыс шковгіс і бувгіс,

Ҷижөдчис, Ҷажөдчис, лөвтис,
Кажкыліс улјас і пујас,
Калісны пу-јылөз мујас.

Ніапу вуж-дінө шһачкыөіс снарады—
Сыркмуні кујимго арөса пөльөд,
Вөрзөдчис, лептыштіс јур—
„Прөшщайтлө, парма і һур!“
Копыртчис, һөжјөһык пөрі,
Пујаслыг сојјассө жульыг...
Шһачкыөіс му-бердө... кулі—
Гөлөмыс вөрзыліс мулөн.

Гымалөм чөв лаһтіс, чардалөм³⁹⁾ пома
Тырмылас—окопыс гудрагіс муыскөд,
Вөрпу і морт шој і мыр
Туплаөіс му-вылын тыр.
„Ловја морт, гусжыка віқөд!
Чорыда пішщальтө кабырт⁴⁰⁾.
Јежыдлөн ез-на во помыс,
Паскыд-на адгоршлөн вомыс!“

Ыжыда лолаліс пармалөн морөсыс.
Шеңзісны шонділөн медвоzza југөрјас...
Шковмуні лыјөмлөн шы—
Паскалі гөд вөрө гы.
Тра-та-та пулемет бостчис...
Гольскөдчө, ковөдчө пішщаль.
Тінгөһы пельвозті номјас...
Збојжыка, гөрдлыыг зонјас!
Шер⁴¹⁾ муһө ыргөһа свіһечөһ пармаы
Јежыдјас зырзөһы. Ҷік-һын со татөһөг.
Кырггы-жө, пулемет, шы—

Окопын вын ез-на быр...
Donalis пішщальлөн стволыс...
Чорыда кут кіад, јортөј.
Tödam mi—mi voam тышсө...
Jeжыдыд геткөдлө мышсө!..

* * *

Гым шыө чардбыг,
Вьль олөм, чуж!
Зіла вөч ордымтө
Пігкөдан уж!
—Вокјасөј, ез-ө
Патроныд быр?
Лыјлөј-жө, резө!..
Шульсјы-жө, шыр!

—Агным ми етан
Свінеч і көрт...
Шыјасөн петам...
Некыз он јөрт!
—Adзө-ө гінныд?
Ез-ө муз сој?
—Adзам ми бура—
Абу-нын вој.

Гым шыө чардбыг,
Вьль олөм, чуж!
Зіла вөч ордымтө
Пігкөдан уж!

VI

Пышјисны јежыдјас, вөр-пөвсө вошіны,
Щөк-лаңтіс пулемет, шојтчөны ружјөјас.
Лыјсыглөн рузали сој.

Кӧртасыс кӧрталыӧ сој.
Коз-жылӧ кышасыс шондӧ,
Чујмӧмӧн вӧздӧлӧс вӧрлань,
Окопӧ мӧдӧдӧс југӧр:

„Ловја-ӧ гӧрдлыјлыс чукӧр?“

Ловјаӧг, шондӧј, ловјаӧг кодјаскӧ!
Волю-жӧ, волю-жӧ, вӧздӧлы, мајбырӧј,
Піјаныд час-мӧдӧн, сущ
Вӧчисны кущӧмжык уж.
Вӧт јортыс колны кыкӧн,
То-нӧ со усјаса јортныс
Сојбордсӧ паскыда востӧм—
Снарадсӧ морӧсас бостӧм.

дасгӧзім арӧса том мортлыс кулӧмсӧ
Адзылід, шондӧлӧн гомуса југӧрјас?
Пулаыс кымӧсас „клоп“,
Гащ угӧ му-вылӧ „шлоп“.
Вӧр кајӧс фонтанӧн*) плешгыс—
Кӧскаліс келдӧдӧм бансӧ...
Гач зептас тыдалӧ кӧшӧль,
Гомуса кӧзуклӧн вӧчӧм.

Кожмӧдлы пулаыс вескалі рушкуас...
Ез повлы... Пула кор јӧзер-моз клопӧдчӧс,
Ког⁴²) вӧлі пузӧма јон,
Окопвыв котралӧс зон.
Медбӧрын кыјыштӧс пула,
Мӧ-возын нӧжјӧнӧк кулі.
„Прӧшщажтлӧј... котравзӧс менам..
Льокӧн ен казтылӧј менӧ!“

*) Кључӧн, зультјӧн.

Унаён ныщ-вылө нем-кежлө водісны,
Унаён скопө век-кежлө угіны.
Кујлөны шы-ні ру чөв...
Коргурө лолыштлас төв...
Бідчысө тіжанөс кодкө?
Челадыд? донанд? Мамныд?
Герт-вөлід кодлыкө муса,
Ез гіны олөмлы кусөм.

Порок дук пармаө нөжжөнїк разөдчїс
Гөд вөрлы зев ыжыд ког-жылыө мојдіг-тыр.
Шенчөмөн кывзїс быд пу,
Чошкөдіс пельсө кын му.
Та-жылыг кымөр кор төдіс,
Паг соснас сажөдіс шонді.
Та-жылыг војтөв кор кыліс,
Ускөдчїс вөрпујас-вылө.

Туж-бокө кын муө нїапу подулө
Јортјасыс көртзырјөн ыжыд гу кодјїсны...
Ез ковмы лөсавны горт.
Јортјаскөд прөшщәјтчїс јорт.
Лөдісны гуранө шојјас.
Тыртїсны. Лептїсны нөрыс.
Бөчїсны нїаыг сурја—
Танї те нольсо во чурјав!

Өмізвїр⁴³) нывјасөј, лунморөс анајсөј,
Чөтлачтө вотїгөн, гөлаоз өктїгөн,
Шонділөн қїрыд кор бан.
Шојтчыштөј, мусајас, тан!
Ветлїгөн-мунїгөн, зонјас,
Пукыштлиөј гу-вылас татчө.

Казтыштлөј вокјастө бурөн,
Кодрыштлөј⁴⁴) копыргчөм журөн.

* * *

Шапкатө пөртчылөј,
Пөдлавлөј вом,
Угөма гөрдлыжыг⁴⁵),
Гөрдлыжыг том.

Ког-вылө петис—
Ез-бара пов!
Голь-вөсна сетис
Ассыс том лов.

Винтовка кias
Топөдис зон,
Ускөдчис биас...
Ког вөли јон.

Муз-понда, щыгла
Ез төдлы шог...
Нем-кежлө лаңтис
Өни бур вок.

Шапкатө пөртчылөј,
Пөдлавлөј вом—
Угөма гөрдлыжыг,
Гөрдлыжыг том.

VII

Јежыдик ешкынөн, пукөвеј волпагөн
Кынмөм му вевттыгыс. Кыпыдмис ывлавыв.
Вижа-жө теd, сөстөм төв!
доdдалөј, комijas, вөв!

Лебзылөј пармаө пєсла,
Шутовтлөј лым-куза вөрө!
Уна доф гылыда кывтө
Југыдик сөстөм лым-вывті.

Четчы-жө, Олюксан, четчы-жө, ічөт пі:
Виқодлы ывлөө гыөра өшін-пыр.
Ывлаыс шемөсөн тыр—
Четчы-жө пырыстөм-пыр!
Шабди сөз јурга Олю
Чөтлач лөз гинјассө вогтіс,
Терыба пөлатыс четчіс,
Котөрөн өшінлаң летчіс.

Ывлавыв вежгөма—сөз¹⁶⁾ дөра паскөма.
Ывлавыв вөччөма—калінкор дөрөма.
Столб-вылө пукгөма көч,
Жујвиқө, һинөм оз вөч.
„Виқодлы, виқодлы, мамө,
Ывлаыс кущөмі гажа!
Байдөгөн, бобулөн, көчөн
Јенежгаң коді-кө көзө!“

Чельафјас чој-јылын даффаөг, варовөг.
Лечыд зев горһи-шы. Чужөмныс банјөма.
Зөм¹⁷⁾ кыргаң лебалө даф,
Жужыд... да оз-на быр саф!
Олюксан, варыш-моз лебзы!
Міколај, јөра¹⁸⁾-моз кыргыш...
Том војтыр смеллунсө дөрө...
Комілөн повтөмлун—морө!..

Здук-кежлө төвга лун вогтыліс гинјассө,
Виқодліс өік-вылө—пышјіс бөр өөд вөрө.

Локтöны унаöн гортö,
Коміму өікјасö, грездö.
Гортгыныс бырöма гажныс—
Ез вöвны гортаныс важöн.

Шыңельныс кіггöма, нопјасыс ічötөг,
Гачјасын лöсталö, дөрөмјас һајтөгөг,
Сапөггыс тыдалö кок.
Кушөг, но ставным мі вок.
Ог корöј југјалан паккөм,
Оз ковны қірдалан кізјас.
Мездлунным мед-јона колö.
Вермыслөн гөлөмыс долыд!

Öтарö-мөдарö мунöны нонја јöz:
Вөјвылö, лунвылö, рытылö, асылö.
Вөртујвыв, міртујвыв дыр
Шыңöла вөјтөрөн тыр,
Ежва вож, Удора, Сыктыв,
Ізватас, Печера, Комму⁵¹⁾
Быдлаын шыңöла јортјас.
Матын-һин... тыдалö гортныс!

Ежвадор нöрысті векһіфік туј-пөлөн
Полігтыр һумјалö ежалөн чужöмыс.
Туј-куза мунö кык морт—
Локтöны гортас кык јорт.
Чукультіс веккыдлаң тујыс—
Тыдовтчіс ас чужан грездныс.
„Чужлім і быдмім мі тані...
Тöдсајас локтöны паныд!

Олан-жö, вылан те, гомуса чужан өік,
Керкајас, рынышјас, пощöсјас, јукмөсјас.

Семен дад, Иван чож, сват!
Бөр локны воис-жө кад.
Ошинјас, өзөсјас, кильчө,
Чој-вокөј, мам-батөј, јортјас!
Ставныд ти лад да вылад...
Тіјанөс адза і кыла!"

* * *

Олан-жө вылан те,
Ас чужан му—
Веж жежыд јаг нөрыс,
Ҷірдалан ју!

Олан-жө вылан
Јенежлөн лөз,
Коміму вылын
Став комі јөз!

Сыктывдин карөј,
Јі морө дор,
Із гөра, јаран.
Быд ју і шор!

Наньон тыр Комму,
Печөра тас,
Став комі муыв—
Парма і рас.

Олан-жө вылан те,
Ас чужан му,
Веж жежыд јаг нөрыс,
Ҷірдалан ју!

БӨРҖАГЫЛӨМ.

Җорзав-жө, коміму, кољаоз җоріҗөн,
Гөлаоз гінјасөн, гөрд лежнөг чветјасөн!
Быды-жө, парма-шөр коз,
Кісмы-жө, керөсдор оз!
Німкофаг, кыпыда нумјав:
Кыалыг петөмсө адјін,
Асывлыг ловшысө кылан—
Пармаын гораа сылан.

Віҗөдлөј—ләзалан Сыктывным нумјалө,
Гож-воҗө луд-вылө водөма Ежваным.
Віҗөдлы, став коміму,
Шывгө кыҗ Печера ју,
Із-вомөн четчалө Іҗва,
Сөҗ выјөн візувтө Јемва,
Шуңгөны ворсігтыр рама
Меҗен, Луз, Іңва і Кама.

Коміму сөнјасөд, јенеж лөз ју-куҗа
Пыжајас лыд-ні щөт кывтөны-катөны.
Тілсјалө өпаснөј шы,
Гералө пөснөдік гы.
Туж-куҗа мунөны мортјас,
Мунөны подөн і вөлөн.
Буткөдчө парокөд-ылын
Војтырјас парокөд-вылын.

Кытчө-нө мунанныд, кытыгаң локтанңыд,
Гөд парма піанјас, јалајаг јылөмјас?
Кущөмжык тіјанөс мог
Гортгыныд нуө, бур вок?

делегат гъезд-вылө, аңјас?
Став комі гъезд-вылө, јортјас?
Ставныд ті важ олөм јорад?
Камгөј-жө выль олөм, аорөј!

Кытчө-но мөдөдчид, том војтыр, челафјас?
Чукөрөн-чукөрөн терыба мунаанныд?
Мөдөдчид југдөдны јур?
Мунөј-жө, уж тајө бур!
Паскөмыд дөмасөг, көзыд—
Чужөмыд ҙирдалө југыд.
Мунаанныд соөн і гурсөн—
Комілы перјыны бурсө.

Виҫа-жө оланныд, том војтыр, выль војтыр,
Тувсовја асывлөн томінік пијанјас.
Быдөн ті тильгыслөн пі.
Југдигөн быдманныд ті.
Туж тјан саріҫ-код паскыд.
Уж тјан јенеж-код кыпыд.
Вынјөрныд сојјасад ем-ө?..
Вөчөј-жө мунымлы шемөс⁵³).

Көрт-кодөг чорыдөг томінік сојјасныд.
Төда ме,—морөсныд чукјөн тыр көсјөмөн,
Зөчанныд вөтјасыг збыль,
Вежад му... петкөдчас выль:
Пармаын лыд-һи щөт кутас—
Буксыны заводлөн труба,
Грымөдны машина вөрти,
Парокод Јі морө шөрти...

Ҷорҫав-жө, коміму колаоз Ҷоріҫөн,
Сөлаоз гінјасөн, гөрд лежнөг чветјасөн,

Быдмы-жө, пармаш р коз,
Кисмы-жө, керөсдор оз!
Нимкофаз, кыпыда нумжав:
Кыалыг петөмсө адзін,
Асывлыг ловшысө кылан—
Пармаын гораа былан.

* * *

Шондйыс зирдалө,
Јенежыс лөз.
Мунөны туж-куза,
Мунөны јөз.

Паскыд туж шөрын
Пөрыг і том,
Кіаныс дөра
Шевјалө дон.

Былом шы јургө,
Горалө гор,—
Ызгө і јургө
Тувсовја шор.

Мунөны соөн,
Тувтчалө гурс,
Чужөмныс југыд,
Кыптөма јур.

Шондйыс зирдалө,
Јенежыс лөз.
Мунөны туж-куза,
Мунөны јөз.

Будапешт. 1927 во.

ТОМ УЖАЛЫГ JÖZ.

(Сывсö „Молодая гвардия“-моз).

Вай тувтчöј воҗö, јортјас,
Гöрд југыд кылаң.
Пöг сөлöма том мортјас,
Туж востö југыдлаң.
Мед сөлөмјасныд вöли көрт,
Мед плагным өзjö би-код гöрд
Том тильгыг-песгыг војтырлөн,
Göd-ужөн олыглөн.
Мі агным ставсö тө дл'м,
Мі төдлiм гөкыд уж:
Сек кынөм муртсацөтлiс,
Ез вөвлы шөјтчөм суш.
Ег төдлөј гажа челафдыр,
Н ајт-пыщкын луагiм⁵²) мi пыр,
Том тильгыг-песгыг војтырјас,
Göd-ужөн олыгјас.
Кер пөрөдiм, мыр бертiм...
Пöг кiсгiс көшыг-моз.
Ас-пөгөн секи вердiм
Адгорша кырныш поз.
Но јонмiс кi-кок, ез ло кын,
I гөкыд ужла содi вын
Том тильгыг-песгыг војтырлөн,
Göd-ужөн олыглөн.

Мі гурд плаг лептам былӧ,
Мед ломӧ би-код дон...
Ті ӧтувтчан-шы кылӧ,
Том војтыр—ныв і зон.
Мед уж медыжыд лоас век,
Став јӧзыс ӧтлаас мед—
Пет тышкӧ, тільгыг-песгыг јӧз,
Гӧд-ужӧн олыгјас.

МЕНЫМ МАМӨ...

(Сывоё „Как родная меня мать“-моз).

Меным мамө доліс пыр:

Мыјла мунан?

Рөдвуж локтіс керкатыр

Петан лунө.

— „Кытчө-нө те, Мікулај,

Кытчө мунан?

Арміјаад ем-нын-тај

Јөзыс уна.

Большевікыд өні јон,

Јон-нын тетөг.

Мыј-вылө-нө тенад, зон,

Вежыд петө?

Вojна-вывгыд он-нын вaј

Аслыд буртө.

Өвгы, өвзы, Мікулај,—

Воштан јуртө.

Мамыд бөрдө лун і вој,—

Адзан, зорміс.

Вojна-јылыг шыбыт вaј

Ассыд горні.

Адзан, өні важыг шаң

Лоі олөм:

Мујас-вылын міјан һаң

Унжык волө.

Лушщö гөтраг, піукö,
    Öпрөг-вылö.
Вај-жö, Мікул, сіјöс те,
    Зев зіл нылыс“.
Копыртчылі улöз сек
    Ме рöдвужлы;
— „Кутны шедöм вöласö
    Колö кужны.
Тіјан-код-кö вöліны
    Ставыс јöјөг,
Важөн ескö озырыд
    Мырдіс вöла.
Со мыј-понда оз лок ун,
    Вірöј нуö.
Гаж корзны-öd ме ог мун,—
    Сöлöм нуö.
Озырјаскöд кыптіс тыш,
    Кыптіс чорыд.
Кырнышыс щöщкөртны гыж
    Гөрд власт коріс“.

1924

РЕВОЛҮТСҮЈА.

(Удморт поет Герд-герті)

Те—бі:

Лок олөм пазөдыг,
Пемыдсө разөдыг,
Зірдалан, југјалан бі...

Те—чер:

Паныдөн сувтыгөс кералыг,
Важига вежатор сералыг,
Медјугыд, медлечыд чер!...

Те—жыңнан:

Буржужөс повчөдыг,
Коміөс ловчөдыг,
Учөмыг садмөдыг жыңнан!

Те—шонді:

Выл олөм лөвөдыг,
Гөлөмјас пөсөдыг,
Гөл јөзөс шонөдыг шонді!..

Те—багатыр:

Көртөдјас өрјөдлыг,
Пырігө торјөдлыг...
Мездлунсө шедөдыг багатыр.

1925 во.

ВЫЛЪ ОЛӨМ ВӨЧЫГЈАС.

(Роч-вылыг).

Адза ру-пыр рытын гор—
Ылын ломэо кыа тор.
Тужөј ылын, векныд, лок...
Бозө муна ме, бур вок!
Гөра вомөн, сөд вөр-пыр,
Көт і музі, муна пыр.
Сөлөм пыщкын өгыр—дон,
Менө щөктө: мун, ло јон!
Адза воқыс со во саж—
Вылъ ног олөм: југыд рај.
Адза: сені јөзыс мөд—
Ставыс мезмөм, ставыс пөг.
Сені ужалө быд морт,
Мөда-мөдлы ставыс јорт.
Петө заводјасыг щын.
Шемөс*) вөчө мортлөн вын!
Көсјам сещөм олан гам—
Пессам, мыргам, вермагам!

1925 во.

*) Шемөс—чудо.

ПОЖОМЈАС.

(Лондонскі поет Рејніс-вері).

Зев гырыс пожомјас төвнырөн пөріны.
Вадорө угіны, лантісны сетчө:

Жужыдөс вөліны, јенежсө пыклісны:

Шог вөлі му-бердө шыапкысны налы.

„Жугөдін-пазөдін мјанөс, төвнырөј!

Кужам мј воҙөстө мынтыны теныд!

Медбөрја ловшыным ког-јылыг горөдіс,

Лапјасным гінмөн оз адзвыны тенө!“

Повтөм, шап карабјас вөчісны пожомыс.

Саріңдө^(а) карабјас петісны чукөрөн,

Шыгөны, мопөснас вундөны төвныр.

Важ-бөрын вылыг-һін козагөм пангөма:

Војлы^(б) і чашјыг те, јөј-моз төвнырөј,—

Вогтам мј. пігкөдам југыдлаң тујсө!

ЗЕВ ЫЖЫД КЕРКА МІ...

Göd пемыд гу-вылө поснѣдік ізжасыг,
Пөгыг да муз гөлөм гінвајасыг
Зев ыжыд керка мі—зев ыжыд керка мі—
Лептамө ужалыг жöz.
Јонлунла тіралам. Чорыдөг сојжасным.
Кужам мі вөчныс, көт пемыд-на сен.
Сыркнѣтам керка мі—сыркнѣтам керка мі—
Вылө-нын кыптөма гтен.
Буқыша віçödө кымөра јенежыс...
Музысла үсі-нын вель уна жöz...
°Зев ыжыд керка мі—зев ыжыд керка мі—
Лептамөј ужалыг жöz.
Ру-пыщкын, пемыдын зев вылө кыпөдчас,
Шонді-моз разөдас гөд пемыд вој.
Көрт-көдөг лоам мі—көрт-көдөг јонөг—
Рағсалас көртөда сој.
Јонжыка, јортјасөј!.. Ен повзы нінөмыг—
Гурөма тујыс-өд, со сіјө тан...
Ескан⁶⁷)-кө асывлы—ескан-кө асывлы—
Мудөдсө пукты щөщ, пан...
Göd пемыд гу-вылө поснѣдік ізжасыг,
Пөгыг да муз гөлөм гінвајасыг
Зев ыжыд керка мі—зев ыжыд керка мі—
Лептамө ужалыг жöz.

1924

ТӨВНЫР.

(Финн поет Еркко „Песни Вуоксы“-серти).

Вөрпу шувгө

Кылө увгөм,—

Ыжыд төвныр мунө шкувгөмөн:

Жужыд парма-сајын лок,

Җескыдінын сылы шог.

Локтө пујас-вомөн шувгөмөн...

Вөрө ставнас парма му,

Вужнас пөрласө кыз пу.

Вөрпу шувгө

Кылө увгөм,—

Ыжыд төвныр мунө шкувгөмөн.

Кодыр јөрмө,

Јона скөрмө—

Лавзө, лөвтө, пон-моз увтө сек.

Тупкө сөд пармаыг туј—

Пөрө шуј-вылө сен шуј.

Мунө төвныр гора бувгөмөн:

Колө сылы паскыдін,—

Мед оз адзы помсө гін...

Вөрпу шувгө,

Кылө увгөм,—

Ыжыд төвныр мунө шкувгөмөн.

Нөрыс-вылын

Парма-ялын,
Жужид вöрыс щема сувтöмөн
Тöвлыг мунöм кутö сен,—
Ыжыд кыпöдöма вен...
Тöлыс швучкö... Пујас увгöны...
Чужмис муыс... шемöс—тыр,—
Петис тöвныр парма-пыр!
Вөрпу шувгö,
Кылö увгöм,—
Ыжыд тöвныр мунö шкувгöмөн...
Комі jöзöj!
Сijö вöзjö
Теныд буржык олөм увгöмнас!
Комі муыс шынитöv,
Сöмын тöвныр оз ов чöv:
Кучкö, швачкö, скöра жургö сен.
Тöвныр-мозыс сувт вај, јорт!
Четчы, мезмөм Комі морт!
Адзан; увгыс
Тöвныр шувгö—
Пигтис вöла-вылö шкувгöмөн!

1924 во.

ЫЖЫД АСЫВ.

Четчы Иван, четчы, сошайт!

Ывла-вылын паскыд југыд,

Өшүнјасын куси б...

Четчы, Иван, дона пі!

Талун празник, југыд празник,

Ужалыслөн гажа празник,

Талун гөллөн ыжыд лун...

Четчы празник-вылө мун!

Четчы! Јөзыс уна-уна

Міча плагөн сылө мунө.

Плагыс југыд, бытө бі...

Четчы, Иван, дона пі!..

1919 но.

ПЕРВОЈЕ МАЈА.

„Виқөдлы, туж-куча... виқөдлы, батө,

Унаон гөрд плагјөн мунөны јөз!

Өтө улыс сылөны пөрыөјас, томјас,

Мужікјас, нывпосны, фетінајас!“

Өшүнөд виқөдіг батыслы шуис

Ічөтік фетіна, гөл мортлөн пі:

„Кытчө-нө мунөны таяөјас, батө?

Міча-жө плагјасыд, бытөкө бі“.

Јурөдыс малыштиг шуис бат пілы:

„Бобукөј, талун-өд зев ыжыд лун—

Муыввса коңөрлөн өгувтчан празник.

Первоје маја лун гөллөн оз вун!

1920.

МАЈЛУН.

Выл̄ жöз—jon,
Плагныс дон...
Петам когö, зон.
Орjöдлам ми гез,
Мед ез вöвлы гез,
Ез.

Лоам көртöс,
Жульям көртöд,
Ставсö...
Мед рака кравзö,
Кырныш курксö—
Мездам парма чурксö,
Вöчам сетчö раj.
Сijö—миjan паj.
Мijан кө-i ваj.
Комi жöзöj, вылö каj—
Оз ков вужөр, шонди саj.
Асмуыг ми адзам раj.
Талун первоj маj—
Мувыв мыргыг jöзлөн
Плагныс öзjö
дон.
Тильгыг jöзыс—jon...
Комi морт,
Еновт горт,

Палӧд он.
Кылан алы он?
Комі ныв,
Комі зон,
Гӧлӧм ӧзтан ыланкыв
Пет щӧщ ыыв
Кыв!
Пет ыыв --
Медым гажмас ывлавыв,
Кікок лоас ыыв,
Парма-вомӧн пујас јыв
Рытыввыв
І асыввыв
Медым мунас
Быд комі ыктӧ уна
Гӧлӧм ӧзтан ыланкыв,
Пет ыыв!

Выль јӧз—јон,
Плагныс—дон.

1925 во.

* * *

Те кылан—
Мі ылам,
Тривкјалам.
Ме щӧкта:
Те јӧкты—
Чивкјав щӧщ.
Выль томјӧз.
Гуг зонјас
Еталањ,

Збој кывја
Бур нывјас
Петалӧј.
Оз полӧм,—
Выль олӧм
Шурјалӧ.
Со: кылӧ
Јон ылӧм
Јурјалӧ.

1926.

ЫЖЫД ТӨЛӨН...

Ыжыд төлөн пујас

Ѓукласоны.

Кыз пу вылыг корјас

Төлалоны.

Көрт туј-пөлөч гујас

Уна-уна.

Гујас-вылын пасјас

Сулалоны.

Пасјас-улын мортјас

Лаңтөмаөг.

Лөна немыс-кежлө

Унмовгөма-г.

Когын правда-вөсна

Угөмаөг.

Узөј, вокјас, тани

Көзид муын!

Тіјан-вөгтын шонди

Ѓымкофасөг⁵⁶).

1919 во.

МІРТУЈ-ДОРЫН.

(Герд-вылыг).

Міртуј-дорын
Бад пу-улын
Ноль пельöса
Јөр тыдалö.
Јөр-шöрас сен,
Турун-пöвсын
Сажен-куза
Нöрыс тор ем.
Нöрыс-улын
Пемыд гуын
Том гөрдлыгы
Гортын узö.
Оз кыв сijö
Оз-нын адзы
Винов бадлыг
Кышöдчöмсö.
Јурсö сылыг
Ыргөн пула
Gizimлати
Жугöдöма.
Шыөн, пургөн
Сылыг сölöм

Розöдлöма,
Быщлалöма.
Шуда, мича,
Кокчи, вежа
Олөм-понда
Когасöма.
Пишщаль богтис,
Пронтö мунис.
Гөрд влагт-понда
Сijö угис...
Вір жуыгјас,
Генералјас,
Гөрдлыгтöс
Кутöмаог.
Вына сојсö,
Јон кокјассö
Кыз көрт чепөн
домалисны.
Міртуј-дорö,
Нöрыс шөрö
Вајисны да
Сувтöдисны.

Сылы гинмас
Чужомбанас
Шыжөн-дульён
Гөлалисны.

Радлиг-тырји
Бөснид орсөн⁵⁷⁾
Сижос утгөң
Кучкалисны.

Кодыс штыкөн,
Кодыс пуртөн,
Гөрдлыжыгөс
Быщлалисны.

Пиңсө куртчис,
Jurcö лептис,
Кырнышјаслы
Кывјас шуіс.

Сылөн кывјас
Ыжыд гым-моз,
Ас-гөгөрыс
Пагкалисны.

„Кули-кө ме,
Быри-кө ме
Лөгыд, шуда
Олом-понда;

Быра-кө ме,
Сігма-кө ме,
Став муывса
Гөль јөз-понда;

Мекөд ортчөн,
Менам тужөд

Локтөны гөрд
Багатырјас.

Најө татчө
Локталөны,—
Жагалад ти,
Göd кырнышјас

Göd кырнышјас
Кывсө шуны,
Помавнысө
Ез і лезны.

Морөс шөрас
Гөрдлыжыглы
Лечыд шыөн
Бырскөбтисны.

Віјөм-бөрын
Ракајаслы
Міртуј-вылө
Шыбитисны.

Пагкыд міртуј,
Sadja міртуј
Өтнас олө,
Кышакылө.

Ылі муыг,
Нөрыс-жылыг—
Гөрд јортјасөс
дiнас корө.

Лунвој мунө...
Бусыс пурјјө
Sadja пагкыд
Міртуј-куза.

Ыжыд чукөр
Гөрдлыжыгјас
Міртуј-вылын
Тыдовтчісны.

Конөр јортсө
Шуда воксө
Ошкіг-тырјі
Гуалісны.

Бад пу-улө
Міртуј-дорө
Міча, гажа
Гу лептісны.

Мувыв пагта
Лыжыг-іылыг
Гөрд јуөрсө
Разөдісны.

Пөрыг бад пу
Сен гу-дорас
Њукласө да
Кышакылө.

Міча вөтјас,—
Міча муас
Вөтасіг тыр
Сіјө учө.

Уна бур јөз,
Помтөм војтыр,
Ветлө-мунө
Міртуј-куча.

1921 во.

ШАПКАТӨ ПӨРТЧАЛӨЈ...

(Роч-вылыг).

Шапкатө пөртчалөј,
Пөдлалөј вом—
Угөма гөрдлыгыс¹⁾,
Гөрдлыгыс том.

Ког-вылө пөтис—

Ез-бара пов!

Гөль-вөсна сетис

Асгыс том лов.

Винтовка қиас

Топөдис зон,

Ускөдчис биас...

Ког вөлі јон.

Муң-понда, щыгла

Ез төдлы шог...

Нем-кежлө лантис

Өні бур вок.

Шапкатө пөртчалөј,
Пөдлалөј вом—
Угөма гөрдлыгыс,
Гөрдлыгыс том.

1925 во.

¹⁾ Гөрдлыгыс—красноармеец.

ГӨЛ JÖЗӨС НУӨДЫГЛӨН КУЛӨМ.

(Роч-вылыө).

Вөлі рыт. Лөзвевја рөмыдөн
Кар-вылыс сукміс.
Термазіг-тырјі
Трамвајјас пышјісны.
Жуісны подајас.
Кок-улын зуртыштіс лым.
Заводын пуіс уж.
Бытө-кө пыр тазі вөвлі,
Нем тазі лоас...
Но... сізім часын
Кремль башна-вывса
Часвартыг черөбтіс,
Костті друг час лыдсө кучкавны дурдіс.
Сувтлісны суц-кежө трамвајјас...
Толаө нырвомсө сужөмөн бөрдіс
Автомобіл.
Увгісны ылісны пабріка трубајас...
Чукөрөн-чукөрөн пабрікајасгань
Горһитөг, чөва
Мунісны ужалыг јөз...
Пөлтіс төв—бытөкө шөггіс.
Кар-вылын пемыдыс топаліс, сукміс...

Сөмын
Гөрділығ
Кремль әңс-воғын
Сулаліс, вөтөн-моз кыліс—
Трамвајјас... сутуга... төлыс—
Ставыс
Кольөдан ғыланкыв ғыліс.
Кывзіс
Пельсө
Чошкөдөмөн—
Чабыртіс пішщалсө чорыджыка...
Тажө
Рытнас
Кулі
Ужалығ жөзлөн
Нуөдығыс.

1925 во.

АСЫВ-ЈЫЛЫС.

АРГА ВОЈ ЕЖВА-ВЫЛЫН.

Көзүд зев. Војвывганъ лечыд төв пөлтө.

Пыдөстөм Ежваті ветлөдлө гы.

Містөмсө, пывган-кодъ гырыгөг ставыс...

Төкөтө кылыштө паракод шы.

Јенежганъ дугдывтөг көшыг-моз зерө.

Чөскыда узөны гикјасын јөз.

Ежваыс скөрмөма, пыдөснас вөрө.

Пемдөма. Абу-һин важ-мозыс лөз.

Паракод сажалі көж-сајө муніс.

Чорыда узөны комі јөз сен.

Вадорын тірчөны вөрөны пујас,

Кынмөны. Најөс онмыс оз вен.

Узөны гөрајас. Узөны гикјас.

Шыһитөв сулалө Сыктывдін кар.

Лаһтөма-с пөткајас, оз гывны һекөн,

Быдөнөс јөртөма керкаас ар.

Оз лаһтлы пыдөстөм Ежвалөн гыјас;

Увгөны мунөны воҙөжык пыр.

Пессөны кумөлга візывкөд најө,

Катөны ва паныд косагиг-тыр.

Сап пемыд. Гыјаслөн тышкасөм кылө;

Најө оз адзыны аслыныс ін:

Увгөны, кајөны берөгө вылө...

Садмөны комі јөз, востөны гін.

1918 во.

КАЗЫШТОМ.

Ичотдыра.

Пукалам паччöрын тöлын,
Паччöрын кирпичыс пым⁵⁸).

Гöвкјалö јенежас тöлыг,

Зірдалö чарөмвыв лым.

Горны-сор печкөм шы кылö—

Варов чöрс бергалö „жбыр“.

Ывлаын лечыд төв ылö,

Лым чірјöс јöктөдиг-тыр.

„Вигтав-жө меным вај, пöчн⁵⁹),

Кызіжык коллын те нем?..“

Паназыр⁶⁰) тöлыгыс вöчліс

Чужөмсö мигтöма мем.

Ыжыда лолыштіс пöчö,

Чöрс шыыс лөңыштіс суц...)

Езысөн тöлыгыс көзö,

Нумјалö јенежса куц.

„Томіган дөваөн колі—

Чельдөн керкаөј тыр“.

Пашлакыс⁶¹) стен-бөрдö шслыс⁶²),

Керкаө тајкө⁶³) оз пыр!

„Сір курыд пөг сора олөм

Ме-вывті муніс не 1-чөж...“

Стен-бердö вөјтöлыс воліс,

Чішнітіс сылөн куз бөж.

„Gökyd' уж, вöчi ме нем-чöж,
Шоч вој ез поџавлы сој“.
Тöлыгыс кымөр-сај эбгic,
Гудыртчic сöз езыг вој.

Уна-на пöчö мем мојdic,
Гинваыс вiзувтic пым.
Омьалic ывлаын војтöв,
Jöj морт-моз чашьыгic лым.
Iчöт-на секi ме вöли,
Еща-на вежöртic жур.
Важөн-нын летчöма тöдыг.
Узö jöz... вöтжасыс бур.
Абу-ö комi jöz, жортжас,
дöваö кольöма jöz?
Туж-вывтi ветлöны мортжас.
Öшiнын тöдчыштö лöz.
Пöчинöj, век-на те жугыл?
Кывзан те пашлаклыг гым?
Вiçöдлы!.. асылыс жугыд...
Кок-улын зуртö-нын лым!

1926 во.

УЖДЫРJI.

(Герпастор⁶⁴).

Жыңнанжас ковгöны,
Бруңгöны, браңгöны—
Пурьгтi⁶⁵) руңгöны кайöны мöсжас.
Бöрсаныс челафлөн
Тiлскöны гөлöсжас,

Трингöны, тронгöны сөз јол ва шыјас.

„Тi-ла-ла, та-ла-ла, та-ла-ла“

Шыасö јөлöга варова.

Горöдчы, јөлаөј, комi му кузала--

Горöдчы сетчö щöщ—кытöни узöны.

Ва-вывти пыжајас

Шуңгöны чiлöны¹⁶⁾—

Пульскöдчö-польскöдчö чужјасö пелыс.

Лувзыштö, лавзыштö

Клывзыштö сынантув⁶⁶⁾.

Мургöны, јургöны ва-вылын шыјас.

„Тi-ра-ра, та-ра-ра, та-ра-ра“

Шыасö јөлöга варова.

Горöдчы, јөлаөј, комi му кузала,

Горöдчы сетчö щöщ, кытöни узöны.

Medbörja југöрнас

Шондиыс ва-вылас

Чiвкјалö четчалö шпыңјалö јöктö.

Möдлапöv гid-дорын

Том iчмонь сормöма:

„Вужöдöј!“ горöдöм пармасö вундö.

„Тi-ла-ла, та-ла-ла, тi-ла-ла“

Јөлöга јургöм шы кылö-на

Јуркнiтлы, јолаөј, комi му кузала!

Јуркнiтлы сетчö щöщ, кытöни узöны!

1926 во.

КОҢУЛӨҢ.

Коңулөҗ, коңулөҗ, јенежса коңулөҗ!
Мыјла-нө, југыда җірдалан?
Җірдалан-југјулан, өгыр-моз ломтыған,
Лубујтчан-гажөдчан, гинјаснад лапјөдлан?!
Чојыдкөд-вокыдкөд меліа горһитан,
Шуда-г көт шудтөмөг—
Ңимкода виқөдан...
Мыјла-нө муывыгыс ыло зев пышјөмыд?..
Җірдав-жө, туй инды мијанлы сесаң!..
Коркө-да тенө ми мувылас леңам!..

1919 во.

НЫВЈАС ВАДОРО...

Нывјас вадорө ворсны летчисны.
Вадорын кылалө јі
Ломқө-җірдалө шонди јенежын,
Ломтыгө бытөкө бі.

Ортчөн пуквисны гажа кырјылө

Акаң-моз пастасөм нывјас.

Мича шушуна-с, дона чышјана-с,

Сикөщјас өшлөма-с сывјас.

Ежва сакмөма, Ежва локмөма:

Чепјассө жугөдлө вывгыс.

Ңимкод⁶⁷⁾ нывјаслы, гажа том јөзлы:

Пондисны өтвылыс сывны.

Кисгөм көмкота, дөра аржыа,

Лөкиңик чышјана ныв

Шога зумыштчөм, жугыл пукалө,
Нывјаскөд гажа оз 'гыв.
Мыјла, ныпанөј, чепјас жуглігөн
Лантөмөн, донаөј, олан?..
Гашкө озырыг, уна төдыгыг,
Јоныг да гырыгыг полан?
Ен пов, бур нылөј! Вөла быдөнлы,
Ломзөдіс гөлөмас бисө.
Нуис быд вожыг, вөтліс быд јуыг,
Ежваным көртөдсө—јисө.

1920 во.

ШОНДИЫС ВАЖӨН-НЫН ЛЕТЧИС...

Шондиыс важөн-нын летчис.
Кыаыс төкөтө тыдалө.
Вадорын былөны нывјас.
Чуткагыг тугапу,
Рамінік нывјас
Кывзөны былөмсө налыг.
Ва-куза поснідік гы-вывті,
Быглагіг-тырјі,
Мунісны былөмлөн шыјас.
Уна-нын пөраыс колі,
Јона-нын олөмыс вежгіс.
Мунісны Кардорө нывјас
Петісны верөсјас-сајө.
Мукөдлыг віісны мусасө,
Мукөдыс ачыс-нын кулі.

Быдмисны ыль нывјас,
Јоктыны пондисны —
Зымгöны, — вөрö став муыс...

Важөн-нин коркө
Вадорын ылисны нывјас...
дугдисны ылөмыг нывјас.
Мечажта, кыржылө кајисны
Ічөка шөйтчыштны.

Еска ме, бара-на кыласны
Коміөн ылөмлөн кывјас.
Аски-лы аскомыг шонді
Міча зев, југыд зев петас.
Кыржылын пагкыда, гөлөмган
Гывны сек кутасны нывјас.

1921 во.

ЕНӨ ГЫЛӨЈ!

Асыввоңын керөс-жылын
Ежва-дорың шонди петиг

Енө гылөј.

Секі гажа сизі,

Гажсө сизөс виңөј.

Јежыд јагын лыа-вылын,

Чөскыд дука пожөм вөрын

Енө гылөј.

Секі сизі долыд,

Кокни ветлө лолыд.

Кыркөщ-дорың веж луд-вылын

Бобув, чиркјас, ҳориз-пөвсын

Енө гылөј.

Турун-пиын кылө

Секі чирклөн гылөм,

Пемыд арын шувгыг војтөв

Јиңөдны кор көсјө гөлөм,

Секі гылөј!

Гылөј, зонјас, нывјас,

Гажа гыланкывјас.

Көни шоггөм, бөрдөм кылө,

Коңөр мортөс притча суөм,

Сені гылөј.

Гылөј лөгыд гылөм,

Медым гажмас сәллөм.

МУҶОМ ВОЈТЫРЛЫ.

Бигө-кө гөлөмыд, курыд-кө олөмыд,
Шудыд-кө те-ордө суц-кежлө волөма,
Секі те вадорө летчы.

Бафјаслөн кышөдчөм, турунлөн копф-гөм,
Ежвалөн шывгөмыс, черилөн тувкјалөм
Бурөдас гөлөмтө тенчыд.

Гөкыд-кө овнытө, чорчө-кө гөлөмыд,
Ічөтгаң быдмигад шудтөм-кө вөлөмыд,
Мун секі гоордө-вөрө.

Куф кока пожөмыс, зор тошка козпуыс,
Зарныа корјаснас кышөдчыс кызпуыс
Небзөдас гөлөмтө тенчыд.

Музін-кө песгигад, угін-кө гөлөмнад,
Бырі-кө ебөсыд лок јөзкөа мыргегөн,—
Ветлы те јөз-пыщкө секі.

Матыгаң виçөдлы најөлыс олөмсө,
Пізөсас кучкөмөн бөрдөмө волөмсө,—
Бөр секі ебөсыд воас.

Щапмін-кө гөлөмнад, кидмін-кө ас јөзгыд,
Лоі-кө мустөм теф шудтөм јөз, комі јөз,
Јур вемнад төдін-кө уна,

Кывзы сек комілыс лөвтөмсө-гылөмсө,
Тилгөмсө-песгөмсө,—олөмсө-вылөмсө—
Јөз-дінө бөр секі мунаң!

1921 во.

МИ АСЛЫНЫМ АГНЫМ...

Ми аслыным агным-жө паржалім гу.

Ми коджим-нын, ештіс-нын сіјө,

I сулам сені гөд гу-дорын ми.

„Вај лылөј-жө мијанөс, виөј.

Med доналөм пулаыс жуыштас вiр,

Med морөсө өвiнечыс пырас.

Оз вөръыштлы гөлөм: өд төдам-жө ми,

Гөль жөз-понда олөмным бырас“.

А қор тошка геңерал шпынмуніс сек:

„Гу коджөмгыд тіјанлы аттө!

Тi-му вөлі корад, сепi ме му,

А вөлатө, јенежыг адқад“.

„Звер-гөлөма кырныш, ен серавлы те,

Med мијан-кө тащөм-нын шудным,

Вiр кiстөмыг воқөс-на мынтасны тед—

Не пыр гөльөс горшөдыс кутны.

Ми мездлунсө перјыны богтчылім воқ,

Лок пулалы паныд ми петім.

Ми-бөрвывсаң локтас вьль тышкагыг жөз—

Сек на кiө мездлуныс⁴⁹⁾ шедө.

Власт богтасны ас кiас ужалыг жөз

I дорасны вьль олан ногјас.

Сек гусаңным налы ми вiсталам кыв:

„Гөль жөз-понда к савөј, вокјас!“

Вај лыјлөј-жө, лыјлөј-жө, помалө нем
Мед вiрјуыг гөлөмныд бурмас.
Гөль ужалыг сувтас: кыптылас вен,—
Сек пагвартас гөль жөзлыг турма.

АРЫН.

Мича зозөг, гырыг жуҗас
Лебзисны;*

Лун саризө, ыли муө
Тышјисны.

Посни жуҗас, гырыг вајас
Кынмисны.

Мича лудјас жежыд лымјөн
Тырисны.

Салдатјаскөд окоп-вөгтын
Пармаын,

Göd кырнышјас, каша-рак
Колтчисны.

Кущөм мустөм кырнышыслөн
Курксөмыс!

Потө шуштөмлунла менам
Gөлөмөј...

дугды! Визөд... вылыг-вылыг...
Адзыштан?

Кымөр-пөвсти... куш... зев ыжыд...
Лебалө!..

1919 во.

УДМОРТЛЫ.

(На привет вотяков зырянам)*.

Аттö-жö тенид, удмортöж,
Со аттö бур кывжыд-вылö.
Абу-на вунöма вокыд—
Ыстöмыд жүртор сылы.

Шудтöмөг текöд ми чужим,
Потанган торжөдисны,
Вожывса пармаяс, нуряс
Мижанöс гычөдисны **).

Роч буржуж мижанöс виис,
Наритчис быдсама ног.
Мижан став олöмным вöли
Гинва да помагтöм шог.

Сувтис став кезовтöм жöзыс
(Терпитис жона-нын дыр).—
Рытывсан мездлунным петис,
Зирдалиг, жүгжалиг тыр...

Асывсан кыпöдчö кымөр***)
Пемдыны пондис гөд вөр,—
Комилыс вöласö көсжö
Буржужыс мырддыны бөр.

*) Удмортжас мөдөдөмаё вöли приве комжаслы 1919-öд воин.

***) Гычөдисны—качажтны.

****) Секи Коми му-вылö локтö вöли Кошчак.

Четчы-жө, вокөј удмуртөј,
Шонд'и те-дінтө сет...
Кымөрыг весалам, југдас—
Садмас и комі јөз сек.

Атө-жө теныд, удмуртөј,
Гөлөмтө сетөмыд-вылө,
Ыстөмыд вокыдлы јуөр
Вожвылө, пармаө, ылө.

1919 во.

ВОЈЫН.

(Удмурт поет Герд-герті).

Зарһи шондi пукгіс,
Војтыр уһны водіс:
Кывтө езыг төлыг.
Петук горзөм кылө.

Војтыр, ужјас-бөрас
Уһө шоныд гортас.,
Мыјла, јортөј⁶⁴, шогган
Пуксөн өшиң-dopad

Коһөр асјөз-понда,
Гөль јөз олөм-понда
Ужав, дона јортөј,
Шојтчөм төдтөг, музтөг!
Лөгыд олөм воас,
Уһыг војтыр четчас,
Секі-һин те уһан,
Секі вөльіг шојтчан!

1921 во.

САР ВОЈНА.

(Удмурт поет Герд „Эксэй ож“-герті).

Мікітӧс бӧгтісны

Ас чужан грезды,

Керкаыс.

Муыскӧд, віззыскӧд,

Гӧтырыскӧд, семјаыскӧд жүкісны.

„Пішщаль бӧгт!“—Шуісны сылы.

„Мун-пӧ ві!“—щӧктісны,

Зев ылӧ ыстісны.

○ Сетӧні, ылын,

Зев паккыд когаган луд-вылын,

Окопын

Аскод-жӧ војтыркӧд

Адзыс.

„Мыјла-нӧ татчӧ мі локталім,

Чукӧртчим?“—

Јуалӧ јортјаслыс сіјӧ.

Јортјасыс зӧргӧны сы-вылӧ.

Оз тӧдны

Кушӧмжык кыв візны паныдсӧ.

„Некод-пӧ ог тӧдӧј

Мыјла-пӧ вајісны мјјанӧс,

Чукӧртісны.

Мікіта ышловзис,

Најöлы шуö:

„Міжанöс ыстігөн

Шуісны:

„Віны ті мунанны,

Жаліттөг віјалö!“

Сізікөн ысталіс најаöс сары,

Најö-жö, Һінöмтö тöдтöгы

Мунісны морт віны.

Мамјасыс, ајјасыс,

Сöлөмшөр челадыс,

Ужалан му-віңныс

Төдвылас⁶⁸ дыр вöлі налөн...

„Мыјла-нө татчө мі

Чукөртчім, локталім?..

Вајö-жö коламö тајöс,

Вірөг окопјассө.

Шыбытам пішщалös,

Шынымös,—

Гортö бөр бергөдчам...

Паккыдös, мічаös —

Мі аös, гажаös

Ыбјасным, віјјасным сені...

Öксыјас,¹⁷ војнајас лептöны

Песгöны јöz мујас богтавны

Унжык.

Мукөдлыг мујассө, војтырсө

Ас кіö богтавны зілöны.

Медым мі тышкагам,

Вежөрным пемдас мед..

Вајö таг пышјамö!..

Гашкө...ө ми-понда өксыд төждыгө?
Гашкө-но лун і вој гөл-вөсна шоггө-да?—
Сіјө јөз вір-пін суклагө,
Војтырөс чепјасөн дорөмөн
Турмаын сігталө...
Мыј-понда агным ми когагам,—
Веж жежыд јажнымөс
дојдалам,
Віалам?“

Јортјасыс кывзісны
Ыжыда лолаліг-тырјі.
дыр-мыгті мөвпалөм⁶⁹-бөрті
Зумышөг лоіны,
Кутісны бөрдны

Ез тырмы вынјасыс,
Ез өзјы гөлөмныс,
Ез кутны пішщальсө шыблавны.

Номырјас-моз жужыд окопө
Колыны најө.

—„Јенмыс-нын шуөма мјанлы
Шоггіг-тыр кувны,
Озырлы ужавны, вот сарлы тыртны,“—
Шуісны најө.

II

Рытміс.

Шондіыс летчіс.

Кымөрјас віжөг.

Кымөрјас гөрдөг.

Щөктісны лыжыны пішщальыс,

Мөдамөд вјавны.
Кывзисны најө...
Пішщальө патронјас пуктисны...
Окопыг петисны,
Коганы сувтисны;
Мунисны.

Трач-трач- трач лылөны пішщальјас,
Јөјталан малязі-кофөг,
Лебчөны пуляјас.
Штыкјасөн мөдамөдсө
Бырсјөдлөны.
Веж жежыд лымвывсө вјрөгтөны,
Шыньөльсө гырөгтөны...

Мікіта сөмын
Тышкааны ез мун,
Вјр кігтны ас-коф гөль војтырлыг.
Чорыда пішщальсө кутіс.
Шонді-коф гінјаснас
Ас гөгөр вјчөдіс.
Сыбөрын пішщальсө богтис,—
Асгыныс
Зарнја погэна апітсөрсө
Лыјіс...
Секі-жө воісны мукөд
Апітсөрјас,
Мікітөс лыјісны,
Шыбітисны.
Вежөртөм војтырөс повчөдісны,
Јөј кывтөм пемөсөс⁷⁰)-ещөн
Вөтлісны воҗө.

Войбы. пішщалјас трачкөдчисны.
дугдывтөг пулемет гаркөдчис,
Пушкајас гымалісны,
Салдатјас когагісны.
Мукөдыс лөвтисны,
Ружтисны,
Ајмамсө казтылісны.

III

Вой колы.

Асыв воіс.
Гажа шонді петіс—
Ҷірдалө.

Коңөрјас, вежөртөм войтыр
Віңөдөны:

Окопын, ыб-вылын,
Лым-вылын,
Вір-піын тырыс
Кујлөны.
Мукөдыс кулөма,
Мукөдыс ловја-на,
Бөрө-на.

Ружтөны, бөрдөны.
Јенмөс і сарөс,
Ајнысө-мамнысө,
Агнысө
Јорөны...

Чегөма кіјасыс, кокјасыс,
Мукөдлөн пагмунөм јурыс.
Петөма вемыс;

Джыкирөн гөлөмәс пырөма пула.
Шу Σ кодос быщкөма, —
өтшкыс пегөма ортсө.

• Жур вестас кырнышјас
Кыщлалөны,
Бергалөны,
Радлөны, качјалөны⁷¹,
Косаг-тырји
Летчөны муө...

Микита јур-вылын
Пукалө кырныш.
Јөвва-код гинјассө
Кокыштіс, перјис,
Лебөдіс ылө...

Кужлөны најө..
Мукөдыс кулөма.
Мукөдыс ловја-на,
Вөрө-на..
Бөрдөны, ружтөны,
Лөвтөны, ымзөны,
Јорөны јенсө,
Јенмыслы шуөны:

• Мыјла-нө мијанос
Вајисны татчө,
Чукөртисны?
дојдісны, віисны,
Ыб-шөрө өтнамөс колысны,
Мыјла?“

Кымөрјас,
Кельд лөз јенежыс,

На-выло візодіс...
Ез шыаг јенмыс.

IV

Секі,

Зев пагкыд ыб-вылын,
Пөг кістіс мыргіс
Өтһасөн Марпа,—
Жужыд гу вундіс...

Бі-код һөг шонді
Выліган һотө.
Кышөдчө гу,
Чужөмас кучкалө⁷²).

Унаыс бөрдзывлө,
Корсурө колһасө јіаліг*)
Горөдлө сывны...

Мукөддырјі
Чарласө шыбітас,
Сувтас да
Пагкыд садја туж-вылө
Візөдас зев дыр...

Мукөддырјі
Керкаас
Бөрдыс кагасө бурөдіг
Шуалө:

„Гошајтөј, ен бөрд,
Бөр локтас баһыд.
Бара сек олөмным,

*) Јіаліг—вөһаліг.

Джасным

Кокнидөг гажаөг лооны..“

Шуалө

Ачыс і бөрдө:

„Микита мыла-нө та-дыра,

Зев дыр-нын абу

Гижөдыд тенад,

Јуөрыд,

Мыла?..“

1922 во.

ШУӨНЫ...

Шуөны: кымөра. Сеғмас!

Шуөны: пемыд-пө. Југдас!

Шуөны: омөль-пө. Јонмас!

Шуөны: уғө-пө. Сағмас!

Шуөны: кулі-пө. Ловғас!

Виқөдлы: көсјөны вины.

Виқөдлы: лептөны черсө.

Виқөдтө: керыштны көсјө.

Виқөдлы, виқөдлы: черыс...

Виқөдлы: вескалі ізјө.

1922.

СІРШОГ ОЛӨМ.

„Ок-ок! Пекла тётка,
Омоль олөм өні,—
Міжан грездын куълун
Большевікагёны.

Мітё Педөр шуө:
Мувежөм-пө воіс,
Сыпонда-пө олөм
Тащөм омоль лоіс.

Міжан Семё ульёв
Куѳталунө гојіс
да і шуө нөшта⁷³):

„Гөлөмвылө воіс“!..

Кывзы, Пекла тётка,
Вігтала ме сівө:

„Ме-пө большевік-жө—
Шуө міжан Івө.

Аттө, Пекла тётка...

Мужік менам јуө...

Менө сіјө сөмын

Буржүјөн і шуө.

Вөтагёма Лаврен:

Анѳікріст-пө чужі,

Сінјасыс-пө—кольча.

Сылөн тајө ужыс!..“

1918 во. Март.

ВЫЛЪ ЖЕКЪЕҢІА.

Арга рытын сорөн
Вічко пощос-дорын
Манакіна коріс

Асгыс мусуксө.

Ез лок сетчө морыд...
Јен-возын сек гора
Сөлөмшөрсө јоріс.

Мөдкөд мунөма.

Господөј да јенмөј,
Сөлөмсаң тең кевма,
Көнкө-кө те ем-на,

Гажмөд сөлөмсө.

Кыліс јенмыд... Војыд
Другыс југыд лоіс—
Четверть вѣтъ воіс.

Өшің розөдыс.

Војбыд равзөм кыліс—

Манакіна быліс,
Зев јеннога былөм
Уна ногјасөн.

Асја тоңгіс гора...

Вічко өзөс-дорын
Кодкө лөвтө нора—

Сетчө угөма.

Локтө поп-фак бывны,
Адзіс воссө нывлыс,

Лөвтөм кутіс кывны:

„Аттө, трагича“.

Локтіс кујім пөчө.

Возгіс вічко өзөс—

Попыд вігтјас көзө:

„Поі чүдеса.

Тані тајө нылыс

Вожбыд кевміс, ғыліс...

Міјан олөм-јылыс

Устөз кевмөма

Сещөм јона кевмас—

Петкөдчылас јенмыс,

Медга ыжыд јенмыс

Ыжыд мілөгтнас.

Јенгыд повзас—сөрө,

Вомыс муртса вөрө,

Рушку пыщсө көрө—

Кодкө пырөма“.

„Четчы, муса чојөј“,

Бозтіс поп-дак сојөд:

„Куз-өд арга-војыд,

Музін јона зев!“

Гусөнік дак шуө:

„Мыј өтнадөн јуан?

Менө мыј ен нуөд—

Важөн тельепіт“.

Пөрыс пөчө кевмө;

„Господеј да јенмөј,

Талы-моз-жө меным

Аөтө петкөдлы!“

ЈЕНМЫД ЛОВЪОМА.

(Фамјан Бедный-герті).

Батушкалөн, Семен поплөн,
Вөлі гөмтор, мыжкө ноп-мөд.
Абу дивө, ен ті шенъө), ен:
Кевміс јона—сетіс јен.
Кодыр кыптіс ыжыд венъөм,
Мырџ-алисны озырјаслыг гөм,
Попыд повъіс: богтасны щөщ менгым—
Кольа паг-ні көм.
Сегга пыдөжык мед џебны гөмсө,
Өті пемыд војө
џенга јашщік кыскіс
Алтар-пыщкө.
Јашщік-вылас гіжіс мелөн:
„Тажө дозјас јенлөн телө“.
Пөнөмарыс вөлөм суу:
Сіјө ректас јашщік кушөџ,
(Өті вој оз уџ),
Сегга гижөд-дінө содтас:
„Тані јенлөн абу шој—
Сіјө ловъіс колан вој“.

1925 во.

КОДИ СИҖӨ

Пемыд јөз-пөвсыг гөд вөрыг петис,
Өнi төдвылас виҗас i му.

Җола нывкаөн котраліс сеті,
Кытчөҗ заводө аҗыс⁷⁵) ез ну.

Банјөм чужөмыс кельдөдіс регыд
Бус да јог-пiын ужалігөн.

Том вын-ебөссө һоһаліс секи
Паскыд рушкауа озырыд скөн.

Вөлі верөс⁷⁶)... но вiісны сiҗөс:
Лыҗтiс кучкыны апитсөрөс.

Сiҗө лунсаһ-жө гөлөмыс-пiө
Повтөм мөвпјаслөн југһитiс өз*):

„Ставыс озырлөн—муыв и шондi!

Лептам адгоршөс вөтлыны ког!“

Гусөн уҗавны-тышкасны пондiс.

Тыштөг озырлыг влагттө он богт!

Сесаһ уҗалыг војтырлыг сiҗө

Гөлөм өзјөдө ког-вылө пыр.

Сiнмөн адҗытөм олөмыс-пiын

Перјө выль олөм когагiг-тыр.

Өз—искорка, огонек

ПІЛӨН ПІ.

Паччөр-вылын шөрас

Паччөр лабіч-бөрас

Kod-нө, kod-нө зөрө?

Зөрө пөрыс пөл,

Пөрыс пөл—зев гөл.

Шөрас паччөр-вылын

Möd-на kodкө кылө.

Сені олө-вылө

Зормөм гера кан,

Гера кан—зев шаң.

Төвшөр өшіңулын,

Пурга етенјас нулө.

Пөллөн піјан кулөм,—

Ловја пілөн іі,

Сөлөм сүлөн—бі.

Быдмө војын-лунын.

Суг зев, төдө уна...

Медвозвылын мунө...

Мыјнө көт і нер—

Медбур піонер!

Паччөр өшің. Гыөр.

Ывла-н том јөз гыө.

Пөллы оз кыв шыс —

Пөлыд пөрыс-нын,

Оз-нын адзы гін!

Пöллөн важыс бöрын,
Щем сук парма вöрын,
Пöс⁷⁷⁾ да гінва јöрын.
Ружтö щыглун, шог—
Гöллөн чој да вок.

Мыј-жö воңын сылөн?..
Гу да горт-нин кылö?
Јурсö лептіс вылö
• Пöрыс комі морт—
Пыріс ічöt јорт!
Јог гөлöс кор кыліс,
Öшін гыөр сыліс.
Шуіс пöльд сылы:
„Те вај талун мојд—
Выл олöмö сојт*)!“

Некодныс оз мојдны...
Німкодлагіс шoјтчіг
Піонернас војбыд.
Мојдö сöмын каң—
Паччөр візыг аң.

1928.

---

*)Сојт — пос (мост).

АСМУ-ВЫЛЫН

АСМУЛЫ.

Комі му, чужан му мијан те!
Зумыштчөм, жугылтчөм му!
Бур олөм сөлөмгаң сјама тед...
Повтөг і вескыда пијантө
Сувтлытөг воқө пыр ну!

Жугыль јөз оланін, көзыд ін,
Лун і вој ужалан ін!
Гөллинуыд олөмтө көзөдө,
Синватө пычкөмөн сөзөдө—
Он вермы вогтыны сін...

Јөртөма-г пармаө лок јузыд.
Көзыд сен, вөрпуыс—щем.
Луныс-лун содөма-г шогјасыд...
Өтнадөн колөма-г вокјасыд
Гөдвөрын коллыны нем...

Пондывлін корелыны лөгыд ін,
Лептывлін сы-понда зык.
Көсјылін бур олөм лөгөдны.
Весшөрө сөлөмтө пөгөдлін,—
Өнөң-на пыр вөлін шыг.

Помтө ез адзывлы уж тенад.
Унаыс поңавліс сој.
Озырјас пессөмөн-ружтөмөн

Ембуртö, пöс тенгыд куштисны...

Сек вöли сöд пемыд вој.

Они-нö чöв мыјла олан те,

Зумыштчöм жугылтчöм му?

Мöвпыштін гашкö важ олöмтö?

Гашкö-нö мыјыскö полан те?

Мыјыг-нö?.. Нинöм он шу.

Куъ тужö öтнадöн петлывлін.

Ен повлы ыскодыс те:

Куш кидн он-вылö ветлывлін.

Мукöдлы шенчантор сетлывлін.

Теныд-ö повнысö, тед?!..

Ји-пыщкын быдтін те пијантö,

Вөр пывган вöли тед рај,—

Јонмöдін, чорзöдін сјön те...

Комі му, чужаң му мијан те,

Петкöдлы јонлунтö вај.

Југдома... Шондиыс петöма,

Ҷипдалö, пöртмагö, гөрп,—

Комілы вынебöс сетöма.

Мездлунлөн ворөпыс шедöма.

Јон лоі кікокным, көрт!

Шыглунла вынјасным ез чінны,

Мывкыдным важ-моз-на бур.

Сувтлы вај гөллункöд венчыны —

Јöзыс мед кутасны шенчыны...

Чатöртчыв, пыркытлы јур!

Кокыöдны олöмтö-вылөмтö

Зумыда, веккыда пет!

Пузöдлы сөлөмтö... Кылан те

Том јозлыг гораа былөмсө?—

Выл олөм вөзјөны тед.

Комі му, чужан му мјан те!

Зумыштчөм, жугылтчөм му!

Бур олөм бөлөмгаң ојам тед..

Повтөг і вескыда піјантө

Сувтлытөг воқө пыр ну.

1924-өд воө.

ПАРАСКОВЈА.

Коскыс вөсны, өдва ловја

Мјан грездса Парасковја—

Кың сјјө оз кув?!

Рочөн кужө. Зев-өд мича

(Настојашщөј јеретныча!)—

Көт те кывнад нув!

Каң-коф мелі, вывті бур...

Сещөм сесга мөд оз бур!

Төдө вічко, лыддө ныга,

Мужіқјаслы мытчө піга

Оз төд комі кыв..

Ајыс-мамыс сылөн комі—

Некодныс оз гөгөрвоны...

Сесга бөрд көт сыв!

Өні кытчөз саф оз пет,

Парук комі кыв оз гет.

1917 во.

ПӨЧЛӨН РУЖТӨМ.

(Демян Бедный-герти).

Пөчө шуө: ок-ок-ок
Ок-ок-ок!
Ок-ок-ок!
Jöзыд лоі өні лок,
Вывті лок,
Вывті лок.
Зонјас өні... везкыд мат*),
Везкыд мат,
Везкыд мат.
Кулөм-бөрын налы—ад,
Налы—ад,
Налы—ад.
Нывјас мијан—јанзім мен.
Јанзім мен,
Јанзім мен—
Вунөдісны зікөз јен,
Зікөз јен,
Зікөз јен.
Кулөм-јылыг абv шог,
Абу шог,
Абу шог.

---

*) Мат—пөфиб, пік.

Лоі-жө-тај олан ног,
Олан ног,
Олан ног.
Исполкомын зев гөль морт,
Зев гөль морт,
Зев гөль морт.
Озыр мортыс олө горт,
Олө горт,
Олө горт.
Тащөм гөкыд воіс кад,
Воіс кад,
Воіс кад.
Абу олөм—веккыд мат,
Веккыд мат,
Веккыд мат.
Школајасын комі кыв,
Комі кыв,
Комі кыв.
Ог леґ сетчө пі ні ныв,
Пі ні ныв,
Пі ні ныв.
Комі кывгыд мыјнө сөг,
Мыјнө сөг,
Мыјнө сөг—
Началствоыд овлө спег,
Овлө спег,
Овлө спег.
Господаыд быдла-н роч,
Быдла-н роч,
Быдла-н роч.

Комі кывјыд мустём проч,
Мустём проч,
Мустём проч.

Комі горњи оз ков зік
Оз ков зік,
Оз ков зік.

Ставнас роч-нын Јаренск сік,
Јаренск сік,
Јаренск сік“.

Паччөр-вылас кујлігас,
Кујлігас,
Кујлігас

Пөчө чөвтіс пернапас,
Пернапас,
Пернапас:

„Олём лоі вескыд мат,
Вескыд мат,
Вескыд мат.

Пөрыс суіс, кувны кад“...

* *
*

Важөн кад,
Важөн кад!

1924.

КОМІ ЈӨЗЛЫ.

Сувталөј, комі јөз, четчөј,
Јона-нын уым ми дыр,
Выл олөм аслыныд вөчөј,
Правдалы верітіг-тыр!

Гажсө те нөтчыл ен адзыв,
Јуисны пыр тенчыл вір!
Шөјтчывтөм епинанад озыр
Вөчлывліс унаыг пір.

Медбөрја һаңтортө вомгыд
Унаыг һещыштлісны.

Секі, кор пірујтіс озыр,
Паңтін те щыг, јірін кырг.

Віисны јандыгтөг тенчыл
Комі кыв јона-нын дыр.

Віны оз вермыны нөтчыл,
Комі кыв мјјан оз быр!.

Вітго во рабствоын олін:
Ен лыгтлы кыв шуны сек...

Быдлаған быдногө тенө
Озыр јөз кезовтіс⁷⁸⁾ век.

Мувылын шонді вөд петө...
Садмөдчы, комі јөз, ов!

Локјас да озырјас тенчыл
Віны ез вермыны лов!

..1918 во, Август.

П*-ВЫЛӨ*)

„Арестуйта!“ — те мем шуин,
Он-ө, піө, сөр!
Тащом сорни, мыј те шуин,
Бост те лутщө бөр!

Арестуйтны чужан кывјыг?!
Зев-тај кылан јар!
Сіңсө вөчліс коркө важөн
Мікул нима сар.

Тенад гашкө вуні,—сарыд
Абу кујім во,
Совет муын сеңдөм сівө
Оз-нын сегга ло.

1919 во.

---

*) 1919-д воын Коми литература лөгөдан Комиссјі
нимсаң ме гижлі Сыктывкар Увојенкоматө кабала коміон^а
Өтик Увојенкоматса морт сетыг менө арестуйтны грөзитчис

ЈУР СТУДЕНТЈАСЛЫ.

(Gia Сан-Антуслы).

Муным мијан көзүд,
Јөзным мијан гөд;
Немыс керө-вөчө—
Пыр щыг-һисө пөт...
Гөлөмганныд көзөј,
Томјөз, бікиң, өд!..
Зев вөд муным көзүд,
Зев вөд муным гөд.

Југдас комі муыд,
Вежгас—лоас мөд:
Сізі томјөз шуө,
Сізі лоас, төд!
Томјөз локтө уна,
Гөлөмјасныс—бі...
(Комі кыв-пө вунас,
Фабјас, шулід тил!!).

Пышјө код ас муыс,
Коміөн оз кыв—
Мышкас гөвѣам, шуам
Ыжыд јортчан кыв...
Кыптам, јонмам, өдѣам!—
Абу тајө вөт...
Өні муным көзүд,
Өні јөзным гөд.

1925 во.

КОМИ ЖӖЗЛЫ.

(1923 вога коми гижыг конференция-куза).

Ыжыд мездлунлы муыв пастаыс
Ошкӧм гылӧны.
Коми воjтырӧj, тенгыд гылӧмтӧ
Муртса кылам ми.
Кыа петӧмсӧ, jугдан вежӧссӧ
Ен-таj казавлы.
Шонди петигӧн шыглун кӧртӧдтӧ
Богтчыв разавны.
Волы jу-дорӧ, жужыд нӧрысӧ—
Гажа инjасӧ.
Воjлань вjзӧдлы—сени сарjыс
Гыӧн гыжӧма.
Лунлань вjзӧдлы—паккыд лунвылас
Jӧзыс шыжӧма.
Гажа жаjасын, мича пармаын—
Тӧвjас увгӧны.
Чӧстуж бокjасад, сӧз jу пӧлӧнын
Лысjас шугӧны.
Наjӧ гылӧны, наjӧ моjдӧны—
Косӧ корӧны.
Тенӧ ыстӧны, теныд индӧны
„Чепjас“ орӧдны.

Косаг пемыккөд, бырөд гөллунтө,
Сувт-нө венчыны.
Медем кутасны тенәд вынјөрлы.
Мукөд шенчыны.

1923 во.

ЧОЛӨМ⁷⁹).

(5-d лун мај 1926 во)

Чолөм теныд, Комі автономіја.
Чолөм вѳт во тыран луныдлы!
Töda: тенө вогтис Комі јөз
Шогсө ассыс вунөдны:

Чөвтны сѳјөс,

дорны шуд...

Адзан: мөлөт кѳас...

Чорыджыка кут!

Некодлы мед төдвывгыс оҗ вун —

Талун мѳјан чужан лун!

Мѳча нѳмјас пемыд арга војын

Теныд кызмырдөнөн вөзјисны...

Асгыд чужан нѳмтө ветөк шојөн

Чышкыны-нын көсјисны.

Јорліс повтөг

Уна пөч —

Кулан... он-пө ов те

Асја кыаөз...

Некодлөн мед төдвывгыс, оз вун —

Адзім кыа, адзам лун.

Паккыд му ез лыстлы вегіг шунысö,
Мөвпыштны ез кужлы, гаравны—
Кыңи комі олөм мунө-һин,
Кыңи комі војтыр варовмө.

Лоі шемөс—

Комі кыв

(Вөт алы-нө вемөс?)

Јургө парма выв.

Өһи... шонди қирдалөмөн пет—

Комі јөзлы республика сет.

Чолөм теныд, Комі автономіја,

Чөлөм вiт во тыран луныдлы!

Төдам: тенө вогтiс комі јөз

Шогсө асгыс вунөдны,

Чөвтны сiјөс.

дорны шуд...

Мөлөт кiас...

Чорыджыка кут!

Некодлөн мед төдывыгыс оз вун—

Талун мијан чужан лун!

1926 во.

Мед Лоас!

Парма пагта ветлөдлөны гыјас...
Бара кылө комі јөзлөн шыјас:
„Көсјам југыд долыд олөм,
Сіјөн (һинөкущөм полөм!)—
Мед лоас республика мијан
Мед лоас өтлаын став комі пијан!“

Мөд пөлөс

Гөлөс

Оз вермы лоны!

Оз вермы лоны!

Уна се во нартітчіс роч кырныш чукөр,
Ег адзылөј ми, комі војтыр, шонди југөр.
Угкодчісны каща-рака-моз те-вылө,
Чуш-чаш вөчыштісны кылө,
Кі-кокјастө шыблалісны ылө—
Кардорлаңө, Перымлаңө, Вөлөгдаө.

Јукөј,

Кырныш чукөр!

Јірөј, ажөј, пурөј—

Чөскыд вомтыр өүрі!

Но вот өтчыд асја кадө
Бідон өдјыс,
Мөлөт-увса бікіңјасыс
—јужі төдыс.

Вајома лов чельла гөрғыс...

Комі јөзыд вөрғыс...

Жынјыс.

Мөд жынјыс

Важ-моз торја...

Мед оз ло торја!

Вескыдкыв шу, комі пі,

Вескыд кывјыд—бі.

Парма пагта ветлөдлөны гыјас,

Бара кылө комі јөзлөн шыјас:

„Көсјам југыд долыд олөм,

Сіјөн (һинөкущөм полөм!)—

Мед лоас республика мијан,

Мед лоас өтлаын став комі піјан!“

Мөд пөлөс

Гөлөс

Оз вермы лоны,

Оз вермы лоны!

1926 во.

ВАГ ПЕДӨР КУЛӨМ-КУЗА.

(Кулі 1922-d воын 7 сент.).

Радјас шочмөны⁸⁰),
Jортјас чинөны...
Јоңа тилгөмла-пессөмла
Гөгвуж орјасө—
Jортјас бырөны.
    Jортыд угө-кө
    Вескыд туж-вылын
    Шудсө комілы коргигөн—
    Јонмө сөлөмным,
    Содө ебөсным.
Мортыд кулө-кө
Вескыд уж-вылын—
Комі војтырөс сакмөдиг,
Лоө ловја пыр
Комі јөз-пыщкын.

1922.

ПОЖӨМ.

(Жан-Морөс кулом-куза).

Војтöлыс шуҗлалö,
Пармаыс шувгö.
Ежва берд кырҗылын.
Льокмöма увгö.
Нужöдлас, горöдлас
Быдсама ногсö,—
Тыдалö палöдö,
Кодлыгкö шогсö.
Муртса-на тöдчыштö
Асылын кыа.
Ывлаас олö-нин.
Ежваыс гыа.

*
* *

Кыркöщын коз-пöвсын
Сулаліс пожөм.
Тöлыскöд венҗіс пыр—
Тулыс і гожөм.
Косагіс-довҗаліс,
Туганнас*, шувгіс.
Ез сетчыв некодлы
Косагіг, увгіг.

---

*) Туган—пу јыв.

Вөр вомён чуксагіс,
Југыдлаң коріс...
Војтöлыс кывјассö
Быд ногөн соріс...

Öтарас гöд парма...
Помтöм сен вöрыс
Мöдарас југыд-нын
Ежва дор нöрыс.

Ез сетчыв војтöвлы,
Чардбілы, гымлы,
Тöвнырлы, пургалы,
Кöзыдлы, лымлы.

Кутіс пыр öтмэза,
Јурсö зев вылын.
Матыса вөр пуыс
Шензис сы-вылö.

Сöмын-тај вензигад
Ез тöд мыј вöчгö
Кок-улас: сы-понда
Ез тöждыг нöтчыд...

*
* *

Ежвалөн візулыс
Јаг-бердті швучкö,
Пожöм-вест кыркöщö
Зев јапа кучкö.

Пожöмлыг подувсö
Буждöдіс быдөн,
Гыјаскöд öтвылыг
Јірісны пыдöз.

Ежваыс пожјаліс
Ыжыд ва-дырјі.
Тыдовтчөм вужјассө
Песлаліг-тырјі.

Віқөдны кок-улас
Пожөм ез көсјы,—
Нурјаслы, пармалы
Југыд пыр вөзјіс.

Візулыс гыыскөд
Швачкө кыр-берфө,
Ызгігтыр уулағө—
Јон вынсө бертө.

Сулалө пожомыд,
Вужјасыс ортсын,
Важ-мозыс пармасө
Сағмөдө горзө.

довкнїтіс пожомыд...
Вужјыс щөщ вөріс...
Кыркөщгаң... Ежваө...
Шувгігтыр пөрі....

*
**

Пармаыс лаңгөма
Комі му-куға,
Нинөмсө оз төд қік:
Чорыда уғө.

Сөмын-тај матыса
Вөр-пуыс увгө:
Казтылө пожомлығ
Југыдлаң шувгөм.

Кыаыс петö-нын...
Пармаыс ловчас.
Пожöмлөн шувгöмыс.
Сылы щöщ ковчас.

Вој төлыс шуҗлалö,
Пармаыс шувгö,
Ежва дор кыркöщын
Локмöма увгö.

Нужöдлас, горöдлас
Быдҗама ногсö.
Тыдалö, палöдö
Кодлыккö шогсö.

Јенежын паҗкыда
Петöма кыа,
Ывлаыс олö-нын.
Ежваыс гыа.

1923 во.

ЖАН МОРОС ГУ-ВЫЛÖ.

Уҗалыс јöз-пövсыг петін те,
Нартитöм Комі јöз-шöрыг.
Вын-ебöс налы-жö сетін-те.
Туж корҗин гöд-пемыд вöрыг...

1923 во.

ГУГӨН ПУРЫГЈАСЛЫ.

(Комізатсіја гералыгјаслы).

Мыј-пө ми керам?

—Гөль жөзөс ловзөдам!

Мед, гөгөр-кө герам...!

Гашкө герамнад мијанөс повзөдан?!

Повзөм оз ло.

Мед ми дасөн-кө өні...

Колі көкјамыс во.

Вөлід ті гурсөнөг!..

Өні көнөг?

Онөј узөј—

Пуранныд гугөн!

Көт сегга кодјас ми—

Комі кыв ловзас,

Оз кув.

Весшөрө кодјасны

Тивоккодемис

Комілы гу.

Оз повзы—

Ловзас!

Јуалад—кодјас-пө ми?

А кодјас-нө ті,

Гомуса другјас,

Зөлөтөј тугјас?

Кодјас-нө ті?

Ті—комі кыв выгјас,

Сылы жеңыд нем сыгјас.

Ті—

Важжӧзлӧн пі,
Роч ҫарлӧн кӧҗдыс.
Тіҗанӧс нӧҗтыҗ
Кодкӧ да лоас,
Коркӧ да воас...
Нӧҗтыгыс—мі.
Артмас бікіңыҗ бі,
Біҗаңыс пӧҗар...
Коді кысгӧ бӧҗас,
Кеҗ,
Пеҗ!
Сотас.
Кодӧс?
—Тіҗанӧс, комі кыв вӧҗгӧс,
Сылы җеңыҗ нем гӧҗгӧс.
Секі гералан інӧ
Уна җӧз-дінӧ
Сувтӧдам сурҗа,
Тувҗалам пӧв,
Пӧв-вылас тіҗанлыҗ нӧмҗастӧ
(Тажӧ, шуа ме, іміҗас *!)
Гіҗам... Го-пӧв!
Мі-жӧ
Гіҗам
Гӧд-вылӧ вӧҗӧн:
„Тажӧҗас ставӧн
Комі кыв пӧдтісны җавӧ.
Етӧҗас вӧліны сурӧг

---

*) Іміҗны — сбываться.

Пөдтисны гугөн.
Өнi отвылыг ставөн
Мөйму да таво
Пөдтисны агныс“.
Сөкыд вөлөма пагныс.
Гералө кагныс *).

Комi өдчыг, тувтчав!

Ен, коняг!

Мед увтчө-кө

Поняыс.

Мусiнмыс **) бур—Васөд.

Мед, ми-кө дасөн...

Выл көйдыс көзам.

Гөрд знама-вылын

Лозунгным со миан:

„Комiлы комiөн

Выл олөм вөчам“.

Комi өдчыг, тувтчав!

Ен коняг!

Мед увтчө-кө

Поняыс.

1925 во.

---

*) Кас—кань.

**) Мусiн-почва.

КОМИ КУЛЬТУРА КЫПӨДЫГЈАСЛЫ.

Ҥинөм ыг культура дорыгјас,
Віт мортөн со морткөд вензыгјас,
Парма-пыр ордымјас вөчыгјас
Поснјјас гырыгыг повтөмјас—
Гінјастө лапнйттөг муныгјас.
Комілыг культура лептыгјас,
Гырыга тувтчалө воғө!
Паскөдө Комілы тужсө!

1921 во.

КОМИ МУӨЈ.

(Комі культуралы паныд муныгјас услагөм-вылө).

Көмі муөј, шудтөм муөј,
дыр-ө кутан терпйтны?
Омөл јөзлөн чорыд сөлөм
дыр-ө вермас нартйтны?

Важ олөмыд, щы јалөмыд
Јона тенө көрлөма;
Гөкыд чептөн тенчыд ловтө
Чорыда зев дорлөма.

Вірјуыгыд озырјаскөд
Узанінад вөлөма,
Лечыд пуртөн, кеслөм шыөн
Быщкөма тед сөлөмад.

Гөкыд чепјас, ловлыг турма,
Кызі кутан пазөдны?
Ассыд шогтө, помтөм шогтө
Кытчө пондан разөдны?

Велөдчөм жөз тенө пыдди
Оз і көсҗы пуктыны;
Сижө отсөг сетөм-пыдди
Көсҗө вомтө тупкыны.

Өні тенө кыщовтөма-г
Оз-і леҗны лолыштны.
Ңемјандыгтөг теныд гинмад
Виҗөдөны гөлыштны.

Төдан-он, те шудтөм жөзөј,
Ассыд воҗи олөмтө;
Гашкө лок жөз Ңещыштасны
Тенчыд зарҢи гөлөмтө.

Гашкө лок жөз тенчыд вiртө
Вина-пыдди јуасны,
Али ловтө кујөд-пыдди
Тенчыд муө сујасны...

Оз ло сiҗi!.. Петас выль жөз—
дојтө тенчыд бурдөдас.
Јонмас том жөз—коми жөзөс
Выль туж-вылө сувтөдас.

Комі жөзөј, шудтөм жөзөј,
дыр-на кутан терпитны?
Тенад тырмас вын-ебөсыд
Выль олөмө веритны!

1918 во.

ЫҢЫД КОМІ ГӨЛӨМЛЫ

(К. Ф. Жаков кулөм-куҗа).

Вескыд коми мортөн чужин—
Комі мортөн кулин.

Когөн олөм вомөн вужін.
 Öні—кыз му-улын.
 Med көт гирчас муыс-ваыс—
 Комі котыр ғылам
 Тенад вынјөрыдлы*) ставөн
 Гора ошкан ғылөм...
 Локтіс гундыр**) рытыв мусаң
 Комі јөзөс віө.
 Оз-нын кывны јонјөз гугаң...
 Kodі начкас сіјөс?
 Оз-нын куц-моз, јөра гамөн
 Јіркав лебав лызөн.
 Оз-нын ыжыд төдыг Пама
 Комі јөзөс шызөд.
 Пера багатырным шојтчө
 Кыз му-улын, пыдын.
 Kod-нө петас когөн воча?
 Көн-нө сіјө, кытөн?
 Көрт-культура гундыр-гыщкө
 Гудыр сірбі-піө
 Стал сірпіңөн горшас ыстіс
 Јөзным. Вылгорт піөс.
 Војшөр војын Біарміја ***)
 Јөзлы корсны мунін...
 Лоө Біарміја міјан—
 Öні коргам... лунын!

*) Вынјөр—сила, мощь;

**) Гундыр—змея, дракон; здесь подраз. капитал;

***) Біарміја—важыга озыр војвыв му (сені овлөмабө щөщ важ комі јөз)

Мед көт гирѣас муыс-ваыс—
Комі котыр ғылам
Тенад вынјорыдлы ставөн
Гора ошкан ғылём.

Або. Сентябрь 1926 г.

ЧАСТУШКАЈАС.

Сыктыв карө, „коми“ карө
Волывла ме шоча зев.
Сіјө мекөд абу варов—
Став служакыс рочагө.

Вадор-пөлөн Ежва-куза
Кывтө жежыд парокод.
Менам мусук шноргө узө,
Сіјө талун бара код.

Ыжыд чінын Байдөг Івө,—
Јона вылын сылөн ныр.
Аттө гочуфеса дівө,
Міјанкөд рочагө пыр!

Мечайтікө мусук корө,
Сылөн сарапаныс лөз.
Вөлөмакө өшін-дөрөд
Өградао пырө мөс.

Служакјастө өні міјан
Зіла коміөдөны.

Унаон-на-тај на-пын
Агсө сөмын төдөны.

Мукөд служак кысгө рочлан
Ружтиг-тырји вочасөн—
Комі чельад налөн шочлөн:
Бегт-кузта-а рочасө.

Ок оз узгы, ок оз узгы.
Чөскыд онманөј оз лок.
Важ-моз гөлөмөј оз пузы,
Менө суис ыжыд шог.
Мусуканөј кывтлис пурјөн,
Локтис роч көза-код щап:
„Те-код-пө мөд мем сурі,
Јона-на-пө тег ыаб“.

* * *

Батөкөд вундалам рос.
Ывлаыс гажа і кос.
Вөр-шөрын сулалө коз.
Коз-улын гөрдөдө оз.
Лөмпулөн жеждөдө роз.
Кыз жылын ракалөн поз.
Ракаыс сылө ал оз?
—Сылө зик колыпкај¹⁸)-моз!
Батөкөд кералам рос,
Регыд-нын лөо дас гоз.
Јона-жө чөскыд гөрд оз.
Јона-жө дука лөм роз.

Јона-жө міча веж коз.
Гылыштам ракаыс-моз:
„Вор-тыр тар.
Гор-тыр жар“.

1926

КЫВЈӨН ВОРСӨМ.

Ег ју сур,
Вигө јур.
Кывтө пур.
Кыркөщ бердө зур—
Кымиң тур.
Плешө каяс сур.
Полојө-тај гур.
Поводфайс дур.
Ој-ој, Машө, көшөл вур—
Тани гожјас мијан пур,
Менам табак бур.
доныс гизим ур.
Гиктыг нинөмтор оз сур—
На со кын картофель пур.
Миколај, ен дур!
Гојим кынөм нур.
Мијан пур
Вывти бур—
Ачыс муні—гур.
Оз вигө јур.
Тажө нылыс меным чур!
Микај.лө ен дур!

Шуңгө пур.
Колсә жаг і һур.
Микајлә, ен дур!

1926.

СӨРӨМ.

Ме тащөм, те сещөм.
Ме вөча те-ещөн.
Нөшта-на еща...
Колө теd пещөр.
Ме сещөм, те тащөм.
Кујлам ми гащөн.
Лебалө каша,
Мыкө со ажө.
Тыдалө Мажа.
Јона-жө гажа!
Клаша да Маша,
Маша да Клаша.

1926.

КАҢ.

Өшиң-вылын, шондi воңын
Шөвк тупыль-код шаң
Јежыд уска, куңса гинма
Куткырвиқө каң.
Гуркңалөма улас бөжсө,
Копыртөма јур.
Зумыштчөма, вомгор-улас
Мыкө мойдө „куррр“.

1919.

ОЛӨМ-ВЫЛӨМ.

ИЧӨТДЫРГА ОЛӨМ.

Гожга кадө мича лунө
Кокни гөлөм-вылын.
Небыд төвру. Зориз уна...
Ылавылыс гылө!
Керка-пыщкө зарни шонди
Пырөма-нын важөн;
Зирыв, жугыв, сотө-шонтө,
Керка тыртө гажөн.
Гинтө вогтан—гажа... вөт-код
Ывла өшиң-сажын!..
дырнөсдорө *) ми чиг өткод
Четчөмөн—щощ кажам.
Богтам көвтны мамлыг чышжан,
дырнөсдорлаң мөдам,
Гумладоргаң ödjö пышжам,
Тужсө сетчө төдам.
Гужас-пөвсти мунам, полам—
Кага гөлөм жөктө.
„Гужас-пөвсын шыш-пө оло,
Чельаджасөс өктө“.
Буса тужти когкөм **) өрти
Нимкофагам мунам;
Небыд тужө муном-бөрти

*) дырнөс—ичөтик жу Сыктылв карсаң ыылын.

**) Когкөм—таровое поле, пар.

Колö коктуј уна.
 Коркө тысөвтчас і дырнөс—
 Гажа інө воам!
 Мыјөн матыгтчам мі, пыр-жө
 Баровжыкөг лоам.
 Жужыд кыркөщ вегкыдасө.
 Нөрөм лыс сен узө,
 Зоргө-кывзө дырнөс-васө—
 Лаптыс уна... кузөг.
 Уна го во лыскыс вылөм.
 Зор-нын, кос-нын бокус,
 Копыртчөма дырнөс-вылө,
 Öшөдчөма шога.
 Изјас-вывті, кыркөщ-пөлөн
 Ыжыд паккыд јуө
 дырнөс полиг-тырјі чөла
 Езыс васө нуө.
 Воам гажа дырнөс-дорө,
 Сувтам өтілаө...
 дырнөс қырыд, сінтө јорө...
 Пөртчыгам да... ваө!
 Зарні шонді сотө-шонтө
 Небыд вірыд пуө.
 Чельад-дырјі-д көрт-коф јон те—
 Час-мөд олан јуад.
 Шоныд ваыс петөм-бөрын
 Теныд гажа, долыд,
 Бытө кыпыд пожөм вөрын
 Кокныд ветлө лолыд.
 Чельад-дырјі гажыд уна

Он-жылыг-моз кыла:
Шутовтыявлө төв.

1919 во.

ШОГ.

Жужыд керөс-вылын
Сулалө важ керка.
Челадыскөд сени
Олө Марпа-төтка.
Керка-тырыс челад,
Батныс војна-вылын;
Аскостгыныс сижс
Нуомаог ылө.
Өтчид страдна-дырји
Небесасаң шонди,
Нимкодагиг-тырји,
Гажа мусө шонтис.
Лубуйтчис став жөзыс
Жугыд шонди-вылө;
Турун чукөртигөн
Сыланкывјас ғыліс...
Тилгө Марпа-төтка
Тащөм міча лунө:
Быдлун сижө өтнас
Ужјас-вылө муно.
Горт олөны челад
Поснидікөс ставныс,
Ыжыдыслы лоі
Сөмын сизім арөс.

думајтчө горт-јывгыс,
Гортган сјө ылын;
Оз вунны дум-вывгыс
Челаджасыс сылөн.

Кор-нын бара батыс,
Челаджаслөн воас?
Секі, гашкө, налы
Гажалуныс лоас.

Льоз⁸⁵ топөдіс Марпа,
Кутіс јурјас вөчны;
Турун мөздөрјассө
Көсјө јурө течны.

Керөс-вөгтыг ылыг
друг сек сөд щын адзіс;
Повзіс Марпа төтка,
Тажкө⁶³), бырө садыс.

Бурещ керка-вөгтыс
Жужыд керөс-сајыг
Містөм пемыд щыныс
Пуркјаліг-тыр кәјіс.

Куртаніныг дүгдіс,
Еновтіс щөщ лөзсө.
Угкөдчіс зев өдјө
Віқөдлыны гортсө.

Ез і төдлы кызі,
Ас берөгас лоіс,
Кызі муқөм кокнас
Гөра-јылөз воіс.

Сылөн керка-с согчө!..
Кывјыс ез кут вөрны,

Јурѓи сувтса сувтис...

Веѓо кутис пөрны.

Воис керка-дорө,—

Вајмө керка сылөн,

Жара сотчө. Љокыг

Тручка-трачка-кылө.

Чукөртчөмаг сені

Зычитөны јөзыс.

Угкөдчисны паныд

Бөрдыг челафјасыс.

Кыщовтөмаг Марпа-с

Грездса бабајасыс;

Увгө, видчө, шоггө.

Марпа-понда јөзыс.

„Кың-нө пофө челаф

Аскежаныс кольны?!..

Вермасны-өд најө

Став вөлөгтсө сотны.“

Бөрдө Марпа төтка,

Гынванас і мыггө.

Воңдөраыс *)-вылө

Гынва сылөн киггө.

Челафјасыс сылөн

Шемөстөмөг сені,

Бөжас кутчигөмөн

Нольөн сулалөны.

Локтө јөз виңвылыг.

Улын лоі шонді.

---

*) Воңдөра — нагрүник.

Войтыр пöжар-вылыг
Разöдчыны пондiс.

Лыдтöм-щöттöм пыжа
Паскыд Ежва-вывтi
Музöм комi жöзлөн
Узны гортас кывтö.

Челаджаскөд Марпа
Жöзö узны пырiс:
Суцкыгiсны челад,
Налөн шогыс бырiс.

Шондi нöжжөнiкөн
Летчiс пужас-сажö.
Марпа керка-вөгтыг.
Щыныс век-на кажö.

Оз уз Марпа. Шоггö.
Куш ачыс-öd колi...
Сы гiнвозын челад
Куткыртчöма-г нольөн.

Мукöдыслыг керка
Быг „женмыс“ вiзiс,—
Быдөнлөн-таж налөн
Вöли кага-вiзыг.

1919 во.

ИЧМОН.

(Никтин-серти).

Регыд лоö воjшөр.
Керка-пыщкын чöv.
Ывлавылын локыг
Шутлалö воjтöv.

Пеша-дорын ічмонь
Зильө, печкө шөрт.
Зунакылө кыө
Пөрыг пөчө вөрт.

Жож шөрын пач-бердын
Узөны ноль вок.
Ыжыдыслы лоі
Сөмын өкмыс во.

„Батным вајас көчһаң
Шуалисны дыр.
Сіңі і унмовгісны
Бат відчыгіг-тыр.

Батныс муніс јагө
Леңны керка вөр,
Тажө рытнас көсјіс
Локны гортө бөр.

Ічмоньлөн оз уғы,
думајтө लोक дум.
Мужік сылөн һекың
думвывгыс оз вун.

— „Кытчө-кө-өд ез-жө
Парма вөрө вош.
Јен мед віңас прітча-г
Ез-жө-өд парсав ош.

Ошкыс гуын. да і
Первој алы мыј:
Ез-һін өтык ошкөс
Немчөжнас-өд кыј.

---

*) Көчһаң, ужвылө нуласны һаң, сегга сіјө
бөр вајасны, челафлы вігталөны: мөдөдіс-пө көч.

Тöлын вошны гöкыд,
Абу сещöм морт.
Абу том-нын *вöлыс
Сijö адзас горт.

Ез-ö мукöд пöлöс
Сыкöд притча ло?
Вojшөр бөр-нын ло!
Мужик век ез во.

Јенмөј, виҕ-жө притча-г!
Чельаҕ керкатыр.

Ен торк налыс шудсö,—
долыд оландыр!“

Пызан вестын жажжын
Уна пöлöс јен;
Ічмонҕ шоггöм вылө
Шпыңјалöны сен.

Сартас трачкакылө.
Пеша вортыр шом,
Пöчлөн унмыс локтö
Пагкавлө зев вом.

Труба-пийн бөрдө,
Омҕалө лок төв...
Öшинҕ увтi кылө
Гурҕис доҕҕа вөв.

Пуктiс печкан iчмонҕ,
Кыскiс пачыс шыд.
Мөвпалө „ег прöста
Видчыс рытывбыд.“

Пырис секи мужик,
Матыс грездса морт,

„Ен-жө повзөдј меыг —
Ваја омөл тор...

„Көзәјіныд дојміс,

Одвакө оз кув:

Пөрөдчигөн јурас

Печіктіс јон ув.

Вајім өшіңулад...

Қөзүд, турөб, лок...

Өдјөжыка... кынмас,

Пырмаө вај лок.“

ТУВСОВ РЫТ.

Тувсов рыт,

Гажа рыт.

Шонді муртса летчөма.

Міча ныв,

Муса ныв

Гырда-вылас лездчөма.

Жугыль зев,

Шоггө зев,

Өшің-дорас пукалө.

Ыжыд шог,

Курыд шог

Сөлөм сылыг жукалө.

— Міча з н,

Муса зон

Ылө сылөн мунөма.

Гөгдлыгыс,

Оз төд кыс

Волöма дај сунöма.
Сыктыв ју,
Пемыд ју
Гыјас-вывті-с нуöма.
„Прöшшажт-жö,
Гölöмшөр!“
Міча нывлы шуöма.

1919 во.

ГЕРМАЊИЈАЫН КУЈЛІГÖН *).

Вежös-сајын гудök ворсö:
„Тін да тон да тинi он!“
Вылыс наргаң кодкö горзö:
„Jöктöј, кодлөн кокныд јон!“
Jöктыг ез пет: оз ештыны —
Быдөн вöчö асгыс уж,
Kодi учö, кодi кујлö...
Прöста оз ов öтi суц!
Вежiс ворсыг асгыс ворсöм —
Петкöдлö герт кужöмсö.
„Кор-нын-бара, кор-нын-бара
Кор-нын-бара ужынсö,
Кор-нын-бара, кор-нын-бара
Кор-нын-бара, вajasны,
Кор-нын-бара, кор-нын-бара
Тастi-н лöö пажасным.

*) 1920-d воын Польскеј фронтгаң ми, гөрдармејетсјас,
вегкалим Гермањиаö (пышјим Польшаö - пленö сурöмьö).
Сенi щыг ныгö пöт 4 тöлыг виçисны.

Секі бара, секі бара
Мівоккофыс гоҗыштам
(Коласјассө, мытсалөмсө
Кильчө журҗыв коҗыштам).

Вот і воггіс барак оғос,—
Мортјас... пельса мытчыҗис... *)
Грым-јірк сартөг четчис јөзыс...
Тагті-бердө кутчыҗис.

Тасні-н ужын. Пызан гөгөр
Пукгалісны лабічө.
Гудөкагыс веҗис ворсөм —
Искусствонас шапітчө.

Кылө паң шы. Пөтөлөкөз,
Кажө жеҗыд ру.
Герт вөд... Кыз-нө. Ез вөт регы
Кашеварыс пу!

Ужын-піө пуктөмаөг
Шыдөс-пө дај пыз;
Ежва ва-коф, тагті-пыцкад
Ем герт шыдөс кыз.

Музыкантыс дугдіс еорсны:
Кыліс ужын дук.
Термагө зев мунны. Чајтө
Лоө ужын сук.

Артмө гылөм паң шыө:
Шонді банөј олөмөј,
Том олөмөј, том гажөј,
Герман муө волөмөј,

*) Пельсаын ужын вајалісны.

Тув жың һаһсө соҗыштны,
Лөз ва ужын пыльскыны
(Буржык ескөн коҗыштны!),
Уһны, уһны, уһыштны,
Бок муҙтоҙыд куҗлыштны,
Мармаладсө чуһыштны *),
Өбөдаҗтны четчывны.

Шонди банөҗ олөмөҗ
Том пөра кольлалөмөҗ,
Том шудөҗ да том дырөҗ.
Кытөни-нө коһан те?
Казармаын, баракын,
Һаҗт-пиын да бус-пөвсын,
Кынмөмын да коҗмөмын.
Дыр уһөмын, уһтөмын,
Јур вем шыҗжөн виҙөмын.
Шонди банөҗ олөмөҗ
Һе лелаын, чеп-җылын.
Том олөмөҗ, том гажөҗ,
Вөһнөҗ олөм зарһөҗ,
Чептөм олөмөҗ езыгөҗ,
Кор-һын тенө адзыла?...

Лаһтис паһлөн тольскөдчөм.
Сиҙик ештис ужын кад;
Вылыс нарын бара-һын
Кутис ворсны музыкант:

---

*) Сакар-пыдди вөли сетөны лун-кежлө паһтыр лаз-
код мармалад.

„Кор-нын-бара, кор-нын-бара
Кор-нын өбөд матыгтчас!..“
Ужынгааныс өбөдөзүс
Овлө бурещ дасвіт час...

1920 во. Ферманіја.

ГАЗӨДЧӨМ.

Луншөр дај луна
Туж-куза мунө
Јөзүс зев уна.

Паскөмыс міча,
дөрөмыс гітеш,
Сапөгыс ічөт.

Гажөдчан кывјас
Сылөны нывјас.
Сікөщјас сывјас.

Гажаа былөм
Горөдчө ылө.
Гудөк шы кылө.

Јеңежаа шонді
Мувывсө шөнтө,
Ывласө ломтө...

Керкаө тырыс,
Гөст-гөста пыріс—
Пуксанін бырі.

Коргөны наањјас,
Вајөны паањјас,
Сір черіаањјас.

Перјоны нурјас,
Јуоны сурјас,
Гажмөны журјас.

Нулөны паңјас,
Нтавзөны каңјас:
Горзөны аңјас:

„Енө-на четчөј!..
Сојөмө лезчөј!..
Кылө он сетчөј!..“

Буса туж-вылын
Матын і ылын
Гажөдчөм кылө.

Посні јөз горзө.
Став јөзыс ворсө,
Кольөма гортсө.

Пошөсјас пөлөн,
Арміја чөлөј
Пукалө чөла.

Шондіыс летчіс,
Кодгурө четчіс,
Гортлаңас сетчіс.

Пырісны гортас,
Пөрыгжык мортјас,
Олөма јортјас.

Локтөны мөсјас.
Көҗајка көсјө
Лыгтыны өдјө...

Кодзісны җатјас,
Варовөг батјас.
Кылөны матјас.

Увтöны понјас.
Сылöны зонјас.
Пальалö онјас.
Бунöма шогыс—
Јöктöны локыг,
Оз музлы кокныс.
Кыа со петö,
Вижöдö сеті—
Гаж бара сетö.
Пельöсын гозјас
Вöчöма-с позјас...
Гөлöмас—озјас.
Вошiны номјас,
Сарајын вонјын
Учöны зонјас.

ГУТ.

Муртса-на шондiыс петіс,
Öшiнö виж југөр швачкö.
Виçöдлi—кык öшiн-костын
Сағмöма гут.
Iчöтiк, чочкöм *) зев.
Пукалö öшiн тас-вылын.
Бөр кокнас бордјассö лөгöдлö,
Воғ кокнас чужöмсö мығк".
Миçаа вöтчöма:
Буракö кытчöкö мөдö.
Гашкö i војпукны,

---

*) Чочкöм — опрятный.

Гашкө і вадорө гулајтны,
Kodtödas, колөкө, јөктыны клубө...
„Енлы коль, өтлаын мунам!
Менө щөщ јөктыныс велөд!..“
Ме-вылө виқөдліс,
„Ҷиз“, кылө, лебҗис,
Өкөнча роҷөд і пышјіс.
Ез-өд і богт менө мокастыд:
Өтнасөн муніс!

1921 во.

„СӨВЕТСКОЈ НОМЕРЫН“ УҶӨМ.

Шпалер-костыг, бытөө мыј-жө
Петіс лудік ој-ој ыжыд.
Кыз рушкуыд уна кокнас
Тапгөдө ме-дінө,
Ныр лепталө, локтө-ујө
Прамо уҶан інө.
Воіс, гола-вылө кајіс,
Куртчіс менө „ваз“.
Көсјі кутны — морыд пышјіс:
Матын вөлөм паз.
Стенын лудік шпалер-костын
Виқөдлі да гөрд!
Зев-өд збојөг, оз і повны...
Сыв көҶ сөгга бөрд.
Лудік куталі ме војбыд,
Ег і төдлы ојбыр.

1921 во.

ОШИЊУВТИ...

Өшiнiувтi бобув лебѣис,
Мiча жежыд бобув;
Тувсов шоныд зерыг ъебгiс,
Коргiс аслыс кобув.
Өшiн-вeгтö тeчac *)-вылö
Термагiг-тыр пукгiс;
Жугылтчöмa, шоггö, кылö:
„Ывлaвылыс ъуггiс!..“
Кутiс поткöдлыны гöрд бi
Јенежвывса кымöр.
Петiс тöвныр — ставсö гартлiс...
Увгö ыжыд гымөн.
Мiча бобув өшiн-воѣын
Тиралö да ъөрö.
Јежыд бордјаснас зев шочa,
Полiг-тырјi вөрö.
Кутi вогтыны ме өшiн —
Кутны жежыд бобув.
Люк тöвнырыг виѣны көсјi,
Гетны буржык кобув.
Төвныр лантiс. Шерөн зермiс.
Өтiк јитор угi
Бобув-дiнö.— „Вiны вермас!..“
Менам другыг шугiс.
Өшiн вогтi. Кутны колö!..
Бобув другыг лебѣис—
Повтöг прамо јi зер-улö
Сегга вошi, ъебгiс...

*) Течас — поленица.

Бытто шуїс лебѣг-тырјі-с:
„Оз ло мезлун кутыг,
Лутщö кула мезлун-дырјі...
Мезлун мортлөн шудыс“.

1921 во.

СТУДЕНТАЛІГӨН.

Керкаыс көѣд, ывлаыс шоныд...

Гомајбыр олөм, гомајбыр олөм.

Тыдалö кутіс тулыс-нын воны,

Волы-нын волы, волы-нын волы!

Пес пыртіс Антус *): бара-на шонтам,

Уль русö когтам, уль русö когтам!

„Мыј-нө он пачтö, фежурнөј, ломты!..

Трубасö вогты, трубасö вогты“.

Трубасö вогті, саөггис кіөј—

Чышкышті гачö, чышкышті гачö.

Антусыд гафет пожөм пес-піö

Гујалö пачö, гујалö пачö...

Трачкөдчö пачыс, трубаыс шургö,

Шоныд дук кылö, шоныд дук кылö...

„дыр-тајнө ветлін?.. Ывлаас пурга?“

— Кущөм-ја!.. Сылö! Кущөм-ја! Сылö!“

Пач лоі öдја. Пач-дінö воі.

Улөсөн јуксім—кыкнаннас јуксім **).

Нольнанным сені пач-гөгөр лоім—

Сувтім і пуксім, сувтім і пуксім.

*) Антус — öбі студент.

***) Міјан ноль мортлөн вöлі сөмын кык стул.

Шонтыгам... Одја... Ошжыгам-керам—
Сізі да тазі, сізі да тазі.

Вігталам. Кывзам. Петкөдлам герам...
(Шоныдін адзім, шоныдін адзім).

Таркөдчө кодкө... „Леғам аь огө?“
„Пыр“ шуім ставөн, равөстім ставөн.
Локтісны нывјас, локтісны... могөн—
Первој-на таво, первој-на таво!

Ічмоңјас, аңјас, көзукјас *), нывјас,
Пырісны уна-н, пырісны уна-н.
Терыбжык важыг лоіны кывјас...
Сегга ме муні, сегга ме муні.

Локті-нын рытнас, пемыднас војнас.

Ставыс-нын узө, ставыс-нын узө.

Мунөма-г нывјас... Гажпетө гојны.

Сөлөмөј пузө, сөлөмөј пузө...

Асывнас садман — дежурнөј мунө
Тітовө **) Һаңла, Тітовө Һаңла.

Одјөнжык четчан — көзыдыд вунө...

Сегга но шаңлы, тырмылас, шаңлы!..

1925 во, Мөсква, денежны, 16, флігель.

---

*) Көзук — мусук.

**) Тітов — өті булошнеј.

МІЧА ВАДОРЫН...

Міча вадорті, гажа ју-дорті
Тувсов асылө, шонді петігөн
Зонка, томіңік, муніс туж-куға,
Муніс туж-куға гөлөмшөр-дінас.

Сіјө мортыслөн, сіјө зонмыслөн
Гөлөм гажөдыг, гөлөм когтыгыс,
Оліс ва-сајын, пагкыд ва-сајын,
Пагкыд ва-сајын, гыа ју-сајын.

Міча вадорын, гажа ју-дорын
Жужыд ңывпујас, міча козпујас
Лөңа быдмісны, муртса вөрісны
Муртса вөрісны—лыснас зөрісны.

Мунө ңумјалө, міча ңыв-јылыг
Ңімкофасіг-тыр гажа мөвпалө.
долыд думјасөн журыс тырөма—
Гөлөм-пыщкөзыс сылы пырөма.

Тувсов асылыс ставнас ңумјалө,
Міча ва-вылыс ставнас сералө—
Бытөө јандыгө, бытөө полиштө,
Бытөө родіг *)-тыр пыдөз лолыштө.

Пагкыд вадорын, гажа ју-дорын
Выјым өтік пыж, өтік важінік.
Пуксіс пыжө зои, гаң-мөз чівкнїтіс,
Ңімкофасіг-тыр ур-моз трівкнїтіс.

Пыжыс ічөтік, пыжыс сігмөма,
Пыјас ва пырө, пырө зев өдјө...

*) Родны — стесняться.

Ваыс пагкыд зев, жуыс жужыд зев —
Мөдлапөлөҥыс ылын вужнысө!..

Тувсов асылө... шондi петiгөн...
Жуыс... Һылыштiс... гојiс том зон. iөс...
Ывла шпынжалө — оз кут шоггыны!
Горшөј гөрҥагiс... Һинөм ог шу ме...

1925 во.

ШОНАУВ ⁸⁶⁾.

(Ичөтдыра).

Божшөркад чуксалис мамө
Аскөдыс видлыны шона.

Сап. пемыд. Шыһитөв. Көзүд.

Гарквiҥө jeneжтыр козүв.

Пужжалөм бор-куҥа мунам.

Пола-ө, һимкод-ө — ог төд.

Уҥө гiк гөд ешкын-улын.

Һумжалө кујима козүв.

Гумладор, горөмјас *), рыныш

Җемыд-пыр төдчөны муртса.

Шонаув пыщкөсө пырим.

Бi — горјас. Оһалө **) шоныд.

„Ташөм-жө лөгыда, көнкө,

долыда олөны jөзыд

Лунвылад, сарiҥад сенi!

Ташөм-жө сетөни гажа!

*) Горөм, течас — скирды.

**) Оһалө, ывһалө — пылает теллом.

Шонасö лөдсыштіс мамө.
„Но сегга мунам-жө гортлаң!“
— „Огө-на муној, мам, огөј...
Гажа тан, татөні узам!“

Пужалөм бор-куза локтам.
Тірчөны козувјас гугөн.
Мөвпала: „быдма-да вөча
Керка ме шонаув-кодөс“
Лудикөс пөлатө воді,
Онмовгі, вөтага шона—
Овмөдчім кујимөн сетчө,
Зор уска кан, ме, сегга кычан.

1926 во.

* * *

Кільчө-вылө петавлывлө
Міча-міча ныв.
Көзүд төлыс нещыштлывлө
Сылыг платтө — шлыв.
Міча ешкын пыркөдлывлө
Гөлөмшөр том аң.
Корјасөкө віқөдлывлө
Менам өшіңлаң.
Петіс — шлывгіс. Віқөдлі ме—
Чужөмыс зев скөр.
Көсјі мөдыг віқөдлыны—
Пырөма-һін бөр.
Кільчө-вылө петавлывлө
Міча-міча ныв.
Көзүд төлыс нещыштлывлө
Сылыг платтө — шлыв.

1926 во.

Аттö зонмö,
 Паныд нывлы
 Мича зон во-
 Лывлö.
 Нывлы
 Сывлы-
 Лывлö.
 Сылöм
 Кывлыв-
 Лывлö
 Уна-
 ыг.
 „Брыг!
 Шыт!“
 Зонлы
 Каңлы-понлы-
 Ещөн
 Шуис мөд том
 Зон.
 „Сещөм
 Тацөм
 Пон,

Мун ут,
 Кут
 Гут!..
 Зарңи југ,
 Важ
 Гаж
 Паж—
 Мелань саш!
 Ме јон
 Зон.

Шог.
 Ок!
 Нылөј, лок!
 Лок?
 Сык (!)
 Кык
 Том
 Вом.
 Сегга пом.
 Тингö ном.

1926 в.г.

Ылын сен јөзмуын
 Јөзыд оз дөзмыны—
 Гојгад музыка ворсө
 Шөрсө і дорсө.
 Комиад ми татөн
 Гојам і.....
 Музыкатөг.

Садјөрын музыка ңужөдлас нора—
 Нывјаслыг гөлөмсө ңебзөдөм корө.
 Јенөжыс вогөгөр лөз—
 Сени-өд культурнөј-јөз.
 Комиад мусукуыд
 Ңекущөм музыка
 Тенчыд оз кор—
 Гөлөмыс ңебыд і нор.

1926 во.

ӨНИ да МӨДЫГ.

(Фін кыв-вылыг).

Ветлөдлы, гөлөмшөр кагінөј,
 Жој-куза тани.
 Он вермы угны те—угкөдчас
 Мамыд тед паныд.
 Углан көт—торьба лептасны,
 Гөгөрыд візыг.
 Быдман да јөз-костө петан кор,
 Оз-нын ло сізі:
 Быдөн сен тојыштөм вөзјө—
 Лептыныс ңекод оз көсјы.

1927 во.

МУНӨНЫ ВОЈАС.

(Маџар кыв-вылыг).

Мунөны војас,
Көсјөмным содө—
Рытлаңын вужөр
Куџыка водө.

Ывлавыв ыркыдмө,
Лөз јенеж сөдагө.
Јөј гөлөм мыкө пыр
Пемыдын вөтагө.

Кодыркө өтчыд
Вөрпујас сорсын
Медбөрја југөр *)
Шонділөн ворсіс.

Шондіыс вөр-сајө
Быгылтчіс важөн-ңін.
Југөрыс ворсө на,
Пу-јылын гажа-на.

1927 во.

---

*) Југөр — луч.

КУЛӨМЛӨН ВӨВЈАС.

(Венгер Аді Һима поет-вылыг).

Төлыга војшөрың жежыд туј-куҗа,
Кор јенеж пастукјас-төвјас
Кымөрсө-стадасө вөтлөны,
Кыккокјыв мортјаслаң шуңгөны
Кулөмлөң борда-коҗ вөвјас.

Выланыс пукгөма-г вужөрјас,
Шыңитөв руцңирац чөлөг.
Шуштөмөг, Һемејөг вөлајас.
Төлыгыс полө щөщ, җебгө,
Јежыд туј-вылын-кө вөла...

Кытисаң локтөны? Код төдө?
Мувылыс вугралө... ојбыр.
Воісны.. Шыңитөв сувтисны.
Пыр выјым тыртөм вөв сені,
Абу быд сөдлөын војтыр.

Код воҗө сувтасны... сјө
Кельдөдас.. вөв-вылө сөлас.
Сегга выл муныгөс коргны
Төлыга војшөрын кыккокјыв воҗө
Шуңгасны кулөмлөн вөвјас.

1927 во.

ЧЕРІКЫЈЫГЈАС

Тувсов шонді летчө горөн.
дыр оз унмовг Коми му.
Катө пыжа лыа-дорын.
Шуңгө кыркөщ-дорті жу.
Мөдлапөлын кельд лыа.
Јуө сунөма віж кыа.
Нөрыс-јылын сіктјас, јөр...
Щөк лаңтөма парма вөр.
Кыркөщ-дорын көгтөр бі.
Код-нө сені?.. Сені мі!
Өлө, Өңө... Уна мукөд—
Ҷоңөн черікыјыг чукөр!
Біпур-дорын—мојдөм. вен...
Уна чері кыјам сен!
Чөвтам быдөн вугыр јуө,
Шатін пыдө сущкам муө.
(Кыркөщ-дорын жужыд јір—
Вермас шедны ыжыд сір.)
Агным пукгам біпур-дорө,
Вуграгам сек горөҗ-горөҗ.
Мојдөм, сөрөм, герам шы
Біпур-дорын јургас дыр.
Петас асја шонді југөр.
Век-на оз уҗ челаҗ чукөр.
Іванлөн пагкавлө вом,
„Вода! Мојдлөн оз во пом!“

Җоргө шондi парма-вылын.
Саҗмө, четчө Комi му.
Грездгаң мөс жыңнан шы кылө.
Шуңгө кыркөщ-дортi ю.
Лөнөма-нын сорны, мождөм—
Суркмунөма-г посңи воjтыр.
Бипургөгөр рущңиращ.
Kodі кымың, kodі гащ,
Kydі һужөдчөма куза,
Kodі чitкыртчөмөн уәө!
Өтпөлөса. Көмтөм кок.
Көзыд-понда абу шог!

Уәө черикыжыг чукөр.
Moждөсылы шондi жүгөр:
„Өввө уә-жө, муса пi!
Кынман... Ваjмiс көгтөр би...“
Мелi шондi каjiс вылө.
Олө ставнас Комi му.
Göd вөр ворсө, göd вөр ылө.
Шуңгө кыркөщ-дортi ю.
Саҗмiс Öльө, саҗмiс Iвө.
„Луншөр бөр-нын а-тө дивө!..“
— „Чөв, зон! Мунсетыг, ен сөр,
Абу-жө-өд луншөр бөр!“
Кыгыг воjтыр җвiркjөн четчас,
Ödjö вадор-дорө летчас.
Чужөм гожјалөма гөрд,
Бытөкөнөг ыргөн пөрт.
„Видлам! Кущөмкө jөj жокыш

Ез-ө вугыр самос кокышт?“
„Шедома вит пуджа жорш!
Чужжасо зев, пессо—скор...“
Збыль-од гажыс кодыр петас,
Кодлыкө и жоршпи шедас.

Терыба зев пыжө солам,
Совтам сетчө чери колуж.
(Мукод-дырји жоршыд ноль!
Сетчө сижос герт он кол!).
Живгө пыжа лон ва нълыд.
Варов горни бара кылө,
Тильскө чельад герам шы.
Ворсыштө поснидик гы...
Герам лантас—сылөм озжас
Жог шытөла *) кыжыс жозлон.
Жургө гогор мича гор—
Кодыр гажа, кодыр нор...
Шылыд лоз жу мышку вывти
Щап жозог-моз пыжа кывтө,
Ичот пыжа чож **)—код суг,
Сижө шывгө бытө жу...
Женеж-шорган шонди сотө.
Оналө ⁸⁷⁾ пөг Коми му.
Кывтө гортас посни котыр.
Шывгө мојдиг-тырји жу.

Финн му.
1928 во.

*) Шытөв—гөлис.

***) Чож—утка.

ӨҒІК...

Göd vör-sajcañ zоргө тöлыг.
Göd vör-dорын лыжыг чукөр.
Мунө ыжыд, чорыд ког.
Клопкакылө пишщальныс.
Өгик, чептын кулжыг-пыщкыг,
Омөль мөвпалөма мөвп. ⁶⁹⁾
Гажтөм лоөм сылы чептын—
Гортыс угөм дум-вылас.
Ез вөв гортас кујим во.
Гөлөм четчө јона зев.

Јенеж шөрган зоргіс тöлыг.
Кустјас-пыщкын вөлі өгик...
Кыліс сегоñ клопкөм шы—
Лыјис сijө аггыс кі...
Нимкод—өні гортас мунас,
Тырмас овны окоп гуын.
Адзө гөтырсө і мамсө.
—„Лок-жө, лок-жө, дона піөј!
Волы, волы, гөлөмшөр!“
Пызан-вылын самөвар,
Небыд шаңга, выја һаң...

Göd vör-sajö летчө тöлыг.
Ез мун гортас агсө дојдыг.
Tөdic полевөј суд мыж,
Ыстис сijөс гуө бөр,

Ыстис сijös гуас зікөз,
Тыртис муөн сылыг гу.
Парма дорын һищјас-вылын
Төдчө лыа-сора сој.
Паскыд төлыг, јенеж пі,
Лөһа виқөдіс выль гу.

1928 во.

КОРКӨ ӨТЧЫД...

(Роч-вылыг).

Коркө өтчыд арза рытын
Өміз ⁴³⁾ вотны кајі ме.
Вегкалі ме өміз гикө,
Воті өміз уна зев.

Кокөј-улын һебыд јала.
Лөгыд ветлөдлыны сен.
Гажа пөтка қолһис ғыліс.
долыд вөлі сені мем.

Муні, муні... другыг кыскө
Том зон локтө паныд зік.
Аттө сівө, сівө, квајтго ыжыд сівө,
Со теныд і өміз гик!

Сегга виқөдлывлі вөрлаһ
Өшін-дорсаһ унаыг—
Ог-ө адзы ветлөм-мунөм
Сijö мица өмізлыг.

Ег і аңыв сійос һөтчид
Көт і дыр ме кыјодчи...
Аттө сівө, сівө, квајтго ыжыд сівө
Со теныд і өміз гик!
Сеган быдлун өміз вотны
Пемыд вөрө ветывла.
Сөмын важ-моз оз-һин сурлы
Есыжтөм өміз лап.
Вөт і вемөс журам өміз:
Ескө век ме сојі зик.
Аттө сівө, сівө, квајтго ыжыд сівө,
Со теныд і өміз гик *)!

1928 во.

---

*) Өміз гик — малиновый куст.

ГӨЛӨМКЫЛӨМ

МЕНАМ МУЗА *)

Менам муза гөд вөр-шөрүн
Көзүд лунө чужі;
Аҗыс, пөлыс сылөн вөлі
Прөстеј комі мужік.
Гажа-јагын черлыг кощкөм,
Піла һазгөм кывліс;
Віҗас-вылын турун шульсіг
Сыланкыв мем ывліс.
Меным ыліс, кызі јс ыд
Кынөм пөтла пессө,
Кызі пөгыс комі мортлөн
Ведрасы-моз летчө.
Кызі јујас, віҗас, парма
Ставыс морт-моз олө,
Кызі сетчө комі мортыс
Пальөдчыны волө...
Мукөд-дырјі пемыд рытын
Пукгас сіјө дорам.
Збоја... нора ывны щөктас...
Была... Горөз-горөз.

1918 во.

---

*) Муза — у греков богиня искусства, в переносн. смысле — вдохновение.

ПАГТАЛІ МЕ...

Пагталі ме дукӧсӧс

дај мӧдӧдчи карӧ.

Паныдаӑіс мусукӧј,—

Мыјкӧ абу варов.

„Мыјыз-нӧ те лӧгасін,

Мыјла абу варов?

Мыјла тенад јӧвва гін

Скӧр віӑӧдӧ бара?“.

— „Аттӧ сівӧ, трагіча!

Локтан дукӧс шојӧн!

Он адзы кыз багітча...

Мун сег, ен кут сојӧд!“

Мыјнӧ егкӧ кераң те!?

Бӧр ме шлонгі гортӧ!

Бӧрд кӧт сегга серав те,—

дукӧс вувзі*) ч(рту.

1919 во.

---

*) Вувзі—шібыті лӧг-пырыг.

ГОРТЫГ МУНИГӨН.

Комі му-куза ме муна

Муна ылі муө.

Ҥајт туж-вывті арга лунө

Карко менө нуө.

Ҥөжјөнікөн паскыд тужөд

Рөдтышта ме вөлөн.

Жужыд козјас, міча пујас

Сувтөма-г туж-пслөн.

Гырыг грезјас воліс уна,

Ылын налөн помыс.

Сіктыд кольө. Воқө муна.

Рочө куті воны.

Помтөг зерө... Карко нуө

Јөз муө, војвылө.

Менам муса комі муөј

Кольны кутіс ылө.

Шуд-кө петас, гашкө, бара

Те-ордө ме вола,

Сук пармаад, гажа јагад

Регыдік көт ола.

Чужгөма-кө менам' шудтөг —

Кольны лоө тенө;

Гашкө, Каркө комі муыг

Нуө қікөч менө.

Мед ЕГКӨН...

Мед егкөн шондiа
Тулысын.
Мед егкөн тöлыга
Лөн-дырjи.
Мед егкөн козулөг
Шоныд дыр.
Сек егкөн кскнi мед
Гөлөмад.
Шоггө-кө гөлөмыд,
Jи-коф-кө,
Ҷирдалыг шондiөj,
Козулөj,
Он вермы гажөдны
Гөлөмөс.
Оз шонты шондiыд
Төв шөрын.

1921.

ДУМJАС.

Гажа-жө му вылын!
Лөгыд-жө ывлаын
Шоныд сез рытын.
Зарнi: көрттувјас —
Козувјас бытөкө
Төдөны менө.

Ҷуртыштө кок-ульн лым
Мыjла-нө өтнам ме етацөм војнас?

Отарын мигтөмөс сувтөмаг керкајас,
Мөдарын зөрөны пујас.
Јур-вестын козувјас.
Кок улын зуртыштө лым.
Абу-тај өтнам ме —
Јортјаскөд унаөн мунам...
Унаөн јортјас—гөлөмөј өтнас,
Гөлөмлы долыдлун сетыгыс абу,
Муслун оз тырмы...

Кытыскө вөр-сајыг
Јөј төлыг петіс.
Виқөдліс ме-вылө
Былалөм гіннас —
Паккыда шпынмуні.
Козувјас өтвылыг
Ме-вылө герөктісны.
Југыд зев лоі.
Поснідік козувјас водалісны,
Гырыгјас важ-мозыс зірдалісны.
Јөј төлыг шпынјалис...
Мыјлакө етащөм рытнас ме өтнам!..

1921 во.

ІЧӨТДЫРГА ЈОРТӨЈ КУЛӨМ-КУҒА.

Төдвылын, мөҗәәј, ічөтдыр олөмлөн гажөј,
Сін-воґын векнѣіік чужөмыд,
Жугыла віҗөдыс сінмыд.
Төдвылын важыга лөгалөм олөмным текөд:
Вуграгөм—кыркөщын бі-дорын уґөм,
дырнөсын купајтчөм, Ғателын дурөм,
Шорпонын іслалөм, катушка кіскалөм,
Плошкајас*) өзталөм, бі-дорын ғылөм,
Важыга гажөдчөм, олөм і вылөм...
Льок шудыд җещыштис гортґыд,
Казеннөј җаҗ гојны щөщ лоі мунны,
Кыґсурө быдмөмнад, гөкыда олөмнад
Омөлік җоҗвіґыд вөлі.
Мунө-тај пөраыд. Уна-җын төм јөзөс
Вісөмјас, пулајас гујисны муө.
Абу-тај прітчаыд кољөма тенө...
Коҗөрөј мөҗәәј⁸⁶), јөз муын кулін те,
Јөз кывја салдатјас-пөвсын.
Јөз муө гутө теd коdјисны,
дөзмісны тыртігаd гутө.
Уґ-жө те, мґҗәәј, көні-кө ылын...
Оз/лок теd гу-вылад
Сыркјавны-горзыны мамыд...

*) Ічөвік сала тыра доз, ломҗөдөны катушка бокө.

ҖӨЗМУЫН.

(Латыш поет Рајнис-герті)

Вістав мем, зонманөј, вістав,
Мыјла-нө журғыд зуггөма,
Мыјла-нө оз ломтыг сінмыд?...

— Ен жуаг, ныланөј, эн жуаг!

Муқин-ө? Щыг, гашкө, јутөм?
Гашкө-нө шуд-вылад норасан?
Текөд ме быдторјөн јукга...

— Ен жуаг, ныланөј, ен жуаг!

Гашкө-нө јөз-понда гөлөмыд вігө?
Бурдөдан тор теныд адза ме,
Лөһа зев водтөда тенө...

— Ен жуаг, ныланөј, ен жуаг!

Гашкө-нө асмутө казтылан —
Зірдалан лунјассө, шондісө?
Төвныр сөг һещыштис тенө?

— Ен жуаг, ныланөј, ен жуаг!

Асладор нывјастө мөвпалан,
Зольһөмсө⁹⁰) төдвылад угкөдін?
Казтылан ајмамтө, јорттө?

— Ен жуаг, ныланөј, ен жуаг!

Гета теџ вѳь „асму“,—лоѳ сен
Јортјасыџ, рѳѳвужыџ—быџторыс.
Гѳлѳмтѳ муслунѳн тырта...

— Ен јуаг, ныланѳј, ен јуаг!

Кыскѳ-кѳ сѳлѳмыџ гортлањыџ,
Тујыџ-ѳѳ, мечајта, ез-на вош, —
Сук вѳрті, рас-піті мунам!

— ѳѳјѳнжык мунам вај, ѳѳјѳнжык!

1922.

А***-лы.

Вынјѳрыџ мортыџлѳн, донаѳј, оз тырмы —
Он вермы кор колѳ муслун бѳ ѳзтыны,
Вѳрыџ-кѳ оз кѳсјы јѳктыны —
Гѳлѳмлыѳ кылѳмсѳ щѳктыны.

1921.

ВӨЛІ ДОЛЫДІН.

Вөлі долыдін, вөлі гажайн,
Вөлі гөлөмлы шөйтчанін.

Гырыг тужжасө ветлігөн,
Паккыд местаын олигөн
Сіјө дум-вылө углывлі,
Сіјөс унаыг кақтывлі.

Вөлі долыдін, вөлі гажайн,
Вөлі гөлөмлы шөйтчанін.

Ылі мужасын олигөн
Уна сы-жылыг мөвпавлі,
„Ем-на гажайн“ — шулывлі,—
Сізі гөлөмөс гажөдлі.

Вөлі долыдін, вөлі гажайн,
Вөлі гөлөмлы шөйтчанін.

Пемыд вөр-шөрын ју-дорын
Вөлі һеыжыд керкатор.
Сіјө ічөтк өшінөд

Вөрлань виқөдіг шулывлі:

„Тані долыдін, тані гажайн,
Тані гөлөмлы шөйтчанін“.

Сіјө керкаас овлывліс

Һебыд гөлөма пөрыг аң.

Сіјө паныд мем петлывліс,

Сіјө бур кыв мем шулывліс:

„Пырав шoйтчыштныд, пырав, бур
дыр-нын ен волев ме-ордö!“ [мортö],
Сетчö ичöтгаң волевли,
Аңлыг мождагөм кывзывли,
Јулыг шунгөмсö виçöдли,
Бөрпу шувгөмлы шенъывли.

Вөли гажа сен, вөли нимкод сен,
Вөли гөлөмлы долыд сен.

Менам салдатö ветлиг кост
Сijö пöрыг аң кулөма.
Өни гөд роҗас колөма-г
Сijö öшинҗас-пыҗдыс.

Вөли гажан вөли долыдин,
Вөли гөлөмлы шoйтчанин.

Ветлиг-мунигөн виçöдли:
Полан — гажтөм зев керкаыс,
Вөрыс муралө, омлалө,
Јуыс гудыр зев, пемыд зев...

Көн-нө, гажөј, те, көн-нө долыдин,
Көн-нө олөмлөн шoйтчанин.

Өни муҗ-дырји некытчө
Менчым гөлөмөс оз кыскы.
Секі важсö ме каҗтыштла,
Гөлөм вуждингаң шулывла:

„Вөли долыдин, вөли гажан,
Вөли гөлөмлы шoйтчанин“.

БИҢВЫВТИ...

Биҗвывти мунігөн җоріҗ ме аҗылі —
Вылө зев лептөма кельдгөрд јурсө,
Шонди-коҗ гінјаснас ворсө,
Гөлөмө меліа горзө,—
Вөзјө мем шоныдсө... быдгама бурсө...
Биҗвывти мунігөн җоріҗ ме аҗылі.

Јөзыс сен жуоны,
Җоріҗлы шуоны:
Коҗнав те мичлунтө меным,
Биҗвывтө еновт!..

Ылыті кышовті сек,
Җөріҗтө ег вөрҗөд, ег.

* * *

Рас-шөрыг нерінік кыҗпу ме аҗылі —
Кышөдчө, һумјалө тувсовја лун-коҗ.
Көсјылі вајны ме гортө,—
Рос-вылө нуөма јортөј.

Каҗтывли корсурө, каҗтывли вунтөз...
Рас-шөрыг нерінік кыҗпу ме аҗылі.
Јөзыс сен жуоны,
Кыҗпулы шуоны:
Коҗнав те мичлунтө меным,
Расвывтө еновт!..

Тулысын (лун вөлі сез)
Мырсө-нын аҗи ме сез...

* * *

Нöрысын козпукöд рамiник Ныв быдмiс,
Воjтöвлы паныдöн шувгiсны кыкөн...

Пузiс вiр... гöлöмöj öзjiс...

Нывпусö керавны кöсji:

Ег-нiн пыр на-костö, ег-нiн пыр зыкөн...

Öнi-на козпукöд рамiник ныв быдмö.

Быдмöны вөрöны,

Тöвруөн зөрöны...

Кодкö со ветлöдлö чера:

Моз-жö кöт керав...

Жугыл-таj, нывпуöj, те...

Ылисан лубуjтча ме.

1924 во.

ВЕКНИДИК ТУЈ-КУҶА...

Векнидик туј-куҶа
Те-ордө воывли,
Вөр-пөвсти мунигөн
Гажажык лолывли,
Те-жылыг мөвпалі кор...
Некодөс секи ег јор.
Поліггыр јуасли
Олөмтө-вылөмтө —
Ег лыгтлы јуавны
Гөлөмлыг кылөмтө,
Ег лыгтлы вігтавны тед
Гөлөмлыг дојмөмсө ме.

... .
Зев пагкыд туј-куҶа
Те-динө пыравлө
Мөд, вөлөм, щөкыда,
дыр-кежө ылавлө...
Вісталин сы-жылыг — бур...
Бытөкөн кырыштис пурт...
Векнидик ордымөс
Лысјасөн тыртла ме,
Нур-вылыг мездорөн
Васөд нищ пыртла ме,
Вољсала... моз төдчы туј—
Југнитөм шудлунлөн шуј.
Нем ме ог віжөдлы
Туж-бокса кыр-вылас.

Јора і ізала
Мед сені пыр вөлі
Кымөра гөд пемыд вој...
Гөлөмын зев ыжыд дој.

* * *

Увгыг ывлавылыг пырі гортө
Угі төдвылө мем јортөј.

Сіјө вунөма...

Ылө мунөма...

Пырі мөвпјасөн ме сөлөм-піө —
Ломтыгө-ө томкад біөј?

Шөрас гөлөмас

Өгыр вөлөма!

Ізас, гөрдлыс лапјас, сумөд пырта,
Чөскыд ниа гирөн тырта

Гөлөм гөгөрөс—

Песта өгырөс.

Асгым гөлөмөс ме песта сіјөн:
Ломтыгас мед гажа біөн—

Југыд лолас мед

Менам оласног!

Паскыд вадор нөрыс јылө летча,
Гөлөм бісө нуа сетчө—

Гажа гөдорө,

Тувсов вадорө...

Вајмас. Кольө пөјім југыд біыг —
Паскыд ваө төвчас сіјө.

Төвныр петлывлө,

Гыјас ветлөны.

ЫВЛАЫС...

Ывлаыс, керкаыс уҕис.
Ми вөлім текөд ҕик кыкөн...
Менам пөг гөлөмөҗ пуҕис.
Тенад-тај... тырөма зыкөн.

Јуали тенчыд ме... бөрөҕин.
Медгуга шоггыд ен соггы.
Бурөдны кути ме... өдҕин.
Гөлөмыд ҕирјывти-с вогҕис.

Јөзкостса олөмы: ылөг,
Пөрјасөм меҕыжыд, јон зев...
Гөлыштам өинмас ми сылы,
Регыд-һин коргам ми помсө.

Лөсталө төлыгжын өтнас —
Пыдөстөм јенежти мунө.
Һимкоҕа челаҕдыр вөт-моз
Олөмтор шылағө вунө.

1925.

ПӨРЈАЛАС-КӨ...

(Пушкін-герті).

Пөрјалас-кө тенө олөм,
Ен те шоггы, ен те бөрді.
Чорыд мортөн лоны колө —
Гөлөмыд мед вөлі көрт.

Важ шудыд-кө воші тенад,
Выл-на воас, воас шуд.
Шог-кө гажтө тенчыд венө,
Вермаг, когаг—гажсө кут!

Верман венны, вын-кө лоас
Ставсө, мыј оз лепты му —
Бөр-на гажалуныс воас,
Шогјас-јывгыд кыв ен шу!

1925 во.

ӨТЧЫД.

Оз туг віра чужөмнас,
Лун бана морөснас
Міча ныв мелаңө бергөдчис —
Гөлөмөс гудыртис.
Каңпі лөз гінјаснас
Ме-вылө віқөдліс —
Гөлөмөс өзтыштис.
Віқөдліс өтчыд,
Муніс.
Сыбөрын егадзыв нөтчыд..
Вуніс?...

1925.

ШОГ-БОРЫН.

Гожја.

Јенежас шонди.

Мед, гөлөм-кө јонтө.

Тувсөвја гожнас,

Гөлөмөј, пожјаг!

Лечыд төв пöлышт

Жугыльсө-шогсө—

Мыльөссө

Льок олан-ноггыс.

Вылыг моз курдөд

Гөлөмлыг дојјассө бурдөд,

Ну пармаө, нурө...

Выль дум вај јурө.

Көрт-коф мед лоас јур вем...

Јенежас шондыс ем!

1925 во.

ГАЖ ПЕТӨ ОВНЫ...

Гаж петө овны,
Пагкыда овны,
Немьс нэ повны.
Став өшіңсө-өңөссө вогтны,
Мичлунсө богтны
Кушөң.
Огө-пө кужө...
Кужам!
Југыдсө курыштам
Турун јур-ыжта,
Гартыштам, көртыштам
Сурпуан пөрт-ыжта.
Өтпырјөн
Сывтырјөн
Нуам.
Пельпон судта петлам,
Морөс пагта ветлам.
Шу те—
Коді-нө кутө?
Коді-кө дорөма?
Јорөма?
Сорөма?...
Тенө абу корөма?
Мі агным локтам,
Вынјөрөс октам*).

*) Октыны, сіавны (капкан октыны)

Kodi абу корома,
Шедас.
Ставыс петас,
Ставыс шедас.
Ми петім-нын,
Вола шеди-нын.
Жульлы, төлөј,
Чепта керка-карта!
Кырггы, вөлөј!
Төлыс буссө гартас.
Вогластө ен чинты —
Кутам мунны бустөм инті.
Тужсө шонді индас.
Төвнырөн ми мунам
Луншөр луна!

1925 во.

* * *

То-то татөн,
То-то естөн...
Jортјас, пестөј
Битө —
Med щыныс каяс
Кымөр сажөз...
Кодыр гөлөм бөрдө —
Симөм пыриқ бертө,
Ог төд көрт-ө,
Пуан пөрт-ө,
Лөз-ө, гөрд-ө —
Секі

Енө жаһтөј ті пестө,
Го гурс шонді ыжта біпур
Пестөј.

Пожом, козпу, кызпу, піпу
Ғувјөдлөј ті сетчө.

Пощјас, кражјас, керјас,
дофјас, зорјас, черјас.

Мырјас,

Зырјас,

Гырјас,

Göd мусө ставнас — сетчө!

Төлыгсө щөщ піщөгад те летчөд —
Зумгы сетчө.

Медым ставыс шургө,

Жургө,

Мургө,

Јургө.

Секі:

Арса војыс

Ҷірыд лоіс,

Тулыс воіс,

Став мустөм пещсө гојіс,

Ңајтөз лоіс,

Кушөз којіс,

Пызөз лојіс —

Сін возын ез коль шојыс.

1926.

6 Ілдеҗае. Кысбурјас

КӨСЈА МЕ...

Көсја ме ыланкыв течны
Асја шондi жүгөрҗыс мiчаӧс,
Тувсов шоныд лунтӧвҗыс ӗбыдӧс,
Гожга җырыд шондiҗыс чорыдӧс, —

Мiчаҗыс мiчаӧс,

Ғажаҗыс Ғажаӧс

Көсја ме ыланкыв течны.

Көсја ме ыланкыв течны —

Меҗым еҗкӧн жүҗылӧс Ғажӧдас,

Меҗым еҗкӧн Ғiршоҗыс палӧдас,

Меҗым гӧлӧм шӧрӧҗыс пыралас —

Сӧҗӧдас, сысјалас

Ғуҗыртчӧм гӧл мсӧ.

Сещӧмӧс көсја ме сетны.

Көсја ме ыланкыв течны

Ғӧгӧр мыҗкӧм керкаҗыс кыпыдӧс,

Пӧжан лунга Ғымшыҗыс Ғораӧс,

Сӧд-лӧз кымӧр тӧвнырыҗыс ынаӧс,

Вӧҗтӧлыҗыс лечыдӧс,

Бiаiз чорыдӧс

Косја ме ыланкыв течны.

Көсја ме ыланкыв течны —

Меҗым еҗкӧ оҗбыртыҗыс сажалӧ,

Меҗым еҗкӧ вӧтаҗыс ырскӧбтас —

Меҗым ставнас, вiрјајнас, вӧрҗылас,

Вынјӧрӧн чукјӧн тыр

Гӧлӧмыс ӧзҗылас.

Сещӧмӧс көсја ме течны.

Көсја ме ыланкыв течны
Посні сөстөм җірдалан ізјасыг...
Оз-тај... арҗмы... гозарҗи тчасыс...
Оз-тај менам, оз тырмы кужөмөј.
Узө-на, тыдалө,
Комілөн музасыс... *)
Жугыль мем, шуштөм сек лоө.

1926.

ЈӨЗ-ПӨВСЫГ...

Јөз пөвсыг, уна јөз коластыг өтчыд
Гин-вылө уҗи мем зев мича ныв.
Виқөдліс. Виқөдлі. Чашмуні өдгыс
Кеҗагөм гөлөмөј, бөр лоі сыв...

Жугыла виқөдлім мөдамөд-вылө —
Олөмыс, ывлаыс лоі җик... мојд.
Јөз-пөвсө, уна јөз коластө сыліс —
Војтыштис ытваө тувсов зер војт.

Җоріҗас керкаад... Ңигајас гортын,
Пыри-да, зывөкјас, ез шуны җем.
Мыјжык-нө шуис теd җоріҗыд, јортөј?
— „Адзыгам коркө ми?“ — долысны мем.

1926 во.

---

*) Муза—у древних греков богиня искусства; вдохновение; гижангам.

ВЕТЛИГ-МУНИГОН.

Özöstö sipтігад   Özöstö пөдлалін —
Костөдыс віқөдлін: Јенежыс тупкыгіс.
Јенеж лөз гінјастө   Са ешкын пемыд вөј
Гөлөмөз гіқөдлін.   Јур-вылам шупкыгіс.

Мыјтөм сен лачаыс ⁹²⁾, Век-жө-на мунан туж
Лөз јенеж гінјасад! — Пазкыджык важ-дорыс,
дол *) өзтө морөсө   Сынөдыс кокніжык —
Медпыді інјасас.   Мојдөны гаж-јылыс.

Тувсов лун гінјасад
Јенежыс воггас-на.
Кокнідік њумјалан
Кыпыдлун богтчас-на.

Рөттыштө код трамвај,
Вартөдө машина,
Өшіңыд гіптөса —
Учан, герт, важөн-нын.

1926 во.

---

*) дол—дслыдлун.

А. W.-лы,

Зев жуҗыд кынмөм из нөрысјас-вылө
Јөз муө олөмыс шыбітіс менө.
Каја ме... меджуҗыд из нөрыс јылас.
Буқыша виқөдө ме вылө јенеж.

Музі ме... Из нөрыс шлыпвиқө кујлө—
Сыркмунөм... јіқөма... кулөма. Шуштөм.
Кытчө-нө?.. ем-ө-нө помыс көт туйлөн?
Ҷик һекод оз шыаг—из нөрыс куш те!..

Јі көзыд һищ-пөвсыг кағалі ҳоріқ—
Виқөдіс ічөтик сөстөм лөз гіннас:
Ог төд ме вөтліс-ө, ыстіс-ө, коріс—
Лөз јенеж гінјаснас гөлөмөқ інміс.

Сулалі чујмөмөн... шај-пај ме муні.
Сөз јоль ва гінјаснас лапһітіс ҳоріқ—
Һајт мулөн пејлуныс му-пырыс суніс,
Јенежсө гii ме, му пыдөс јорі.

Ҷоріқјас, ҳоріқјас, мувывтыр ҳоріқ.
Шуштөм гөд из нөрыс лым јеҗыд лоі..
Ог төд ме ҳорізыс вөтлө-ө корө..
Сулала... оз тувтчав кокөј... ме воі.

1926 во.

АСҖАВЫВ...

Гажа асыв, ми́ча ывла...
Тенчыд шуөмтө ег кывлы...
Немтор ог шу ми́ча нывлы...
Чөв ов, гөлөмшөр, ен шыаг!
Асыввылын ломқо кыа...

Векни тујыс чукыл-мукул.
Јортөј, мыјла-нө те жугыл?
Чужөм баныд абу југыл?..
Тувсов јенеж. Ваыс туө...
Ту щөщ, быдмы, Комі муј.

1926 во.

ВОЈ. (Viki-лы)

(Венгер поет Реџфи-герти).

Војшөр. Чөскыд онмөн уған војшөр.
Лыдтөм козув, төлыг — тагті выј...
Јежыд нылөј, нумјалан лөз гинма қорің!
Зарни! мыј те вөчан өні, мыј?

Чөскыд мөвпјас кыщовтісны менө,

Ог уғ, вемөсөн вөтага ме.

Вөтөј — қырыд ⁹³), гажа сарің-шемөс!

Шондіыс сен, гөлөмшөрөј, те!

Гажөј петө — куји-кө ме — гуны
(Төда — гугагыјас зев пеж јөз)
долыд чөскыд вөтсө уна-уна—
Озырмөдны жеб олөмнымөс

Будапешт. 1927 во.

ЛОК МЕ-ДИНӨ.

Лок ме-динө гажа ғылөм,
Волы! Кылан?
Вешжы жугыль гөлөм кылөм,
Вешжы ылө.
Арга шуштөм зера луныс
Вывті уна.
Гожја тулыс пышжө муно—
Ödjö вунө.
Медым шог-кө лыдтөм, лыда
Гаж чір быдөн—
Век-жө асылын і рытын
Көтса кытөн
Гажа асывлы ми ғылам
Ошкан ғылөм.
Сіјө ғылөм каяс ылө,
Кылас ылөз!

1926 во.

КАЛЬӨЗУР. *)

(Мафар кыв-вылыс).

Кальөзурөј, тувсов рутлөн гажөј,
Ог ме жуав, кодыр воас гожөм,
Ог ме жуав тенчид: дыр-ө ола ме...
Вигтав: гөлөмшөрөјлөн-ө лоа ме?
Ог ме жуав тенчид, ічөт олыс—
Кымын гожөм олөмөјлы волас.
Сің-һин, мусаөј кор богтіс гөлөмөс,
Гожга шонді быс когтіс олөмөс.

*) Кальөзур—Майский жук.

1927 во.

* * *

Сир пемыр сынöd-пыр җирдалан вөнөн
Сыркөдө машина, грымөдө поезд.
Јенежыс, мувылыс уҙоны лөһа:
Gөкыда лычкөма гөд арлөн војыс.

Сап пемыд мувылын. Оз ломтыг козув...
Став олөм-вылөмас ем-ө көт бикен?
Ем өтик... Gөд сетөр гинмыд ме-возын.
Прөстайтчим... һуммунин... жугылтчин... җикөз.

Сыркөдө машина, грымөдө поезд...
Ен лычкы гөлөмөс, ен дојд јур вемөс,
Помһидор, са-коф гөд бубула војөј!—
Мувылын сөз-југыд гөлөмјас емөг.

1927 Будапешт.

* * *

Рөмдигөн рытын
Туж-вылын быдөн
Термагис... Кытчө?
Пач-дорын шоныд...
(Локтөј-тај онмыд!)
Кольым ми рытсө.
Ен төд те: муна...
Аския лунө...
Муна ме җикөз.
доршасө гинва ј...
Жугыл лөз гинмыд,
Чужөмыд — би-коф...

Будапешт.
31-XII--27 во.

ЈОРТЈАСӨЈЛҮ.

Уна-на көсја ме ужавны, јортөј—

Го арөң овны ме көсја.

Сөмын-тај олөмыд унаыг торклө,

Унаөс видчыгтөг лөсјө.

Töda ме, кодыркө нөш-улас гурө

Менам щөщ јурөј.

Он мын сег локөн-һи бурөн—

Сиңи-һин морт-вылад олөмыд дурө.

Кытөн ме өмертыслы гыж-улас гура

Пом һи дор муывити ветлиг?

Сетөн-ө ме-вылө угкөдчас, пурас,

Кытигаң олөмөј петлис—

Асмуын, Комыын, тувсовја расын,

Ловзө көн асыв,

Ежва ју, Сыктыв ју тасын?

Көнижык, кытөнжык, куңдөмжык часы

Ыжыдкар гыыс-ө һылыштас менө

Гортлаңө мунигөн өтчыд?

Медбөр, куңөмнас гин куңа сені?..

Мыј лөө—һинөм оз төдчы.

Töda ме, олөмыд варсһитас бордтө,

Ваңһитас морттө...

Пожөмыг вөчасны горттө,

Јортјасыд му-пыщкө зумгасны јорттө.

Ötkođ mem, кытчөжык пуктасны гортјос,
Кущөмжык пощөсјас-сајө.

Töda me, комын кольоны јортјас—
Воқилан мунасны најө.

Кор зарны-зоріјас коми кыв вајас,
Вылө зев кајас,

Казтыштлиј гижөднас тајөн

Менө щөщ зарныөн тыр пызан-сајад.

Зорізлыг көјдыс вөд өтвылыг пуктім.
Сы-мича зорізјас-дінгыс ме чукті.

1927

ВӨРЈАСТІ ВЕТЛІГӨН.

(Удморт поетесса Ашалчи-вылыс).

Вөрјасті ветлігам,
Göd сетөр вотігам
Göd сетөр гінјасыд
Tödвылө угіны.

Візвылын ыщкігөн,
Чімгөрд чвет адзігөн—
Görd зоріз банјасыд
Tödвылө угіны.

Ыб-вылын гөрігөн,
Коліпкај кывзігөн
Коліпкај зольчөмыд⁹⁰⁾
Tödвылө угі мем.

1928 во.

ГОГРӨС КЫЗПУ...

(Удморт поетесса Ашалчи-вылыг).

Гөгрөс кызпу
Миртуј-бердын.
Ајөј, суј бөр
Коскад чертө!

Јујас-дорыг	Лөз қоріқјас
Кустјас-пыщкыг,	Сујас-пөвсыг
Вокөј турун,	Ен те һещкы,
Те ен ыщкы!	Чојөј, өвгы!

Göd jоль қолгө
Горув расын.
Еһөј, ен те
Пежав васө!

Гөгрөс кызјас	Віқјас-вылын.
Миртуј-сајын—	Һебыд турун—
Сіјө менам	Шөвк јургіөј
Јежыд јајөј.	Менам јурын.

Лөз қоріқјас	Қолгыг јольыс ⁹⁴⁾
Сујас-пін—	Горув расын—
Лөз гінјасөј	Уна бөрдөм
Менам сіјө.	Гінвајасөј.

1928 во.

ЛӦМПУ ҶОРИҶАЛӦ...

(Удморт поетесса Ашальчи-вылыг)

ЛӦмпу ҶориҶалӦ жежыд...
Жборг -жургӧ расын шоринь...
Чушканзи ноӧналӧ ҶориҶ,
ЛӦмпу ҶориҶалӧ жежыд...
Мича ныв раҶейтӧ жона,
Мича зонлы мустӧм сижӧ—
Банӧм чужӧм ӧзӧ биӧн...
ЛӦмпу ҶориҶалӧ жежыд...

1928 во.

ШОНДИ-КОД-ЖӦ...

(Удморт поетесса Ашальчи-вылыг).

Шонди-код-жӧ мича ..

Гӧгрӧс чужӧм баныд,
Јенеж козув-кодӧс
Лӧз гинјасыд тенад.
Бытӧ гожа лунӧ
Кор потигӧн ывла—
Зев кокни, зев долыд
Тенад гӧлӧм-вылад.
—Коди-нӧ те? Кытыг?
Нимыд тенад кызи?
Нимтӧ-вичтӧ тӧдтӧг,
Менам петӧ гажӧј
„Визыв гӧрдов ҶориҶ“—
Ним тед Ҷетны важӧн.

1928 во.

ВАЖ ГЫЛАНКЫВ, ПӨРЫГ...

(З***-лы).

Важ гыланкыв, пөрыг...

Но... пыр сijö выль.

Выль сыпонда—гөрас

Ем олөмлөн збыль.

Зон радеjtö нылөс...

(Том нывлөн ем möd).

Веж тулысыс сылы

Пеж вукöдан вөт.

Пөг шондиыс петлө,

Рыт летчылас бөр.

Зон нукрагө ветлө

Göd арга вoj шөр.

Зон мыjсö оз мөвпав...

Со—морөсас ji.

Со—гөлөмас лөвтө

Göd еip сора бi.

Му пагтала кылө

Та сылөмлөн гор.

Пыр кавшагө вылад!

Kod сijöс оз jop?!

Важ гыланкыв, пөрыг...

Но... пыр сijö выль.

Выль сыпонда—гөрас

Ем олөмлөн збыль.

БАРА-ҢИН...

Бара-һин лым сылі.
Лым сылі, жі кывтис.
Косміс-һин лым увса му.
Кымыныг, кымыныг
Нөрыс бок рас-вылын
Ловзыліс, сакмыліс пу!

Пөткајас локтасныг,
Пөткајас золзасны,
Пөткајас шывгасны бөр.
Göd парма ловзылас,
Göd парма шувгылас,
Чөв лаңтас göd парма вөр.

Парматі мунөны...
Kodјас-нө мунөны?
Ставным ми муңамө сет!..
Золзөј ті, пөткајас!
Зорзәләј зорізјас!—
Тулысыс һужалас мед!

А***-лы.

Мөдлапөлыг парма-сајыг
Зарһи шонди лөһа кәјө.
Һимкоґага — адґа асыв
Комі муын, тувсов расын.
Меным шог-коґ, меным жугыл,
Жугыллунөј менам југыд:
Асја шодһи меным ғылө
Томіһик лөз гинма нылөс.

8/VII-28 во. Турґамб.

А***-лы.

Шоныд-коґ. Пемыд-коґ. Жугыл.
Гинвоґын Сыктывлөн мукыл.
Пукалам вадорын кыкөн,
Кыкөн ми пукалам ськөд.

Асывлөн тыдовтґис кыа.
Парокод... гажтөм лов шыыс.
Парокод буткөдґис ујис,
Парокод сi,јөс нуис.

Лаһтөма Сыктывкар уґө.
Өтнам ме муна туж-куґа.
Сыктыввыв парокод гыө
Жугыла виґөдө кыа.

27/VII-28 во.

АР-КӨ-ҢИН ВОИС-АР?

(А***-лы).

Ар-кө-ңин воис-а? Шуштөм.
Лечыд төв пујасөс куштө.
Кольсны тулыс і гожөм.
Щапөг-на козпу да пожөм...
Пышјөма, кольөма гаж—
Ңеылі гомуса важ.

Жугылөн, шуштөмөн бара
Гөлөмө пөлыштис арыс.
Мусатор кажмуні чегі,
Жугали, пазали регыд.
Курыд і јірмөг і пуж
Вөчөны гөлөмын уж.

Онмовгө ывлавыв, лаңтө:
Ештис-пө, тырмас-пө, шаң-пө...
Өтнасөн козпу да пожөм
Кақтылө пөг кістан гожөм.
Мувылыс лаңтөма чөв,
Шыаглас сөмын војтөв...

Мед өті тулыс-кө кулі...
Көсја ме: гінвоғам тулыс
Вогөгөр— арын і төлын—
Ҷірыд⁹³) і кыпыд мед вөлі!
Мед ар-кө, кыкгоыг мед...
Ме-дінөғ моғ абу. тед!

1928 во
Сентябр.

ГИЖӨДТОР.

Пошталъон пырис.
Пигмөјас тырыс.
„Ичөтiк гижөдтор ем“
„Золыңзi гижөдтор мем!“
Пошталъон сетис.
Пошталъон петис.
Гөлөмөј четчалө — би...
Тиралө термасө ки...
Гижөдтор богтi,
Гижөдтор вогтi.
Видчыга — би...
Гижөдас — ji!
Гижөдтор лыфди...
Лун вөли... рыт-нын.
Јенежыс гөд.
Вемөс-ө вөт?

1928 во.

ПУКАЛА МЕ...

(А***-лы).

Пукала ме өшин-вылын,
Ывлаыс шынiтөв, гөд.
Арга вој мурзиг-тыр гылө
Өтвылыг пемыдыскөд.
Гылө...
Мыјјасжык-јылыг
Ог жуав сылыг.

Гылө-ө дөз гинма нылөс,
Гөлөмлыг јирмөг і өд,
Јөзкостса вегкыдлун, ылөг—
Мыжжык мем гылө ог төд.
Töda—
Гылөмыс пөдөм
Gөлөмө лөдө.

Јенежыс козулөн тырөм:
Мулөн вевт — зарһаа тыв.
Сегань мем сап пемыд-пырыс
Лачалыг ⁹²⁾ гылісны кыв.
Секі
Göd арга војыс
Југыджык лоіс.

6/IX-28 во.

А***-лы.

Рытын горөн гортө муна...
Ыркыд. Пемыд. Јөзыс уна
Кысгө лузгө садјөр-куза....
Gөлөм менам шөјтчө, уәө.
Меным лөгыд, меным долыд:
Талун, гөлөмшөр, те волін!
Кылө горһи, гажа серам...
Паскыд төлыг ставсө һерө.
Грымгө трамвај, увтчө авто.
Меным вегкод, вегкод ставыс.
Меным лөгыд, меным долыд:
Менам гөлөм теөн оло.

21/IX-28 во. Мөску»

КОМІ НЫВ.

* * *

Мöскуаын коркө
Шуис меным јортөј:
„Гөтраг, шуас, Ілла Ваг!
Теныд гөтырпуыд даг“.
Мöскуаса міча нылөс
Меным сіјө індө кылө.
Міча нылыс міча збыль—
Парјыс гөрд і плаҕтө выль...
Угі төдвылө *) мем парма, рас—
Выл плаҕтөыс когаглас!
Угі төдвылө мем озінок...
Отлаагіс гаж і шог—
Кыскө другыс петіс кыв:
„Гөтыр лоас комі ныв!“

* * *

Вөлі ме фінн муын.
Јортөј өтчыд шуө:
„Гөтраг, шуас, Ілла Ваг—
Менам гөтырпуыд даг“
Јежыд јургіа фінн нылөс
Сіјө меным індө кылө.
Вылас став культура пас...
Мі коміјас — дікарјас!
Угі төдвылам ас олан ін—
Сартас щынным сојас сыяыс өін!

*) Төдвылө — думвылө.

Угi төдвылө мем јенеж лөз,
Прөстөј варов комi јөз.
Кыгкө другыг артмiс кыв:
„Гөтыр лоас комi ныв!“

* * *

Јортөј коркө ештиг
Шуө Будапештын:
„Гөтраг, шуас, Илла Ваг—
Танi гөтырпуыд даг!“
Зарнi сiнма варов нылөс
Сiјө меным iндө кылө.
Сыг миңаыс оз төр!
Гөлөмшөрыг гөлөмшөр!

Көзид, гажтөм мијан асмуын—
Кынмас-когмас сенi мафар ныв!

Угi төдвылам мем тувсов вој,
Төвга асја кыа — муса чој.
Гөлөмгаң ме шуi кыв:
„Гөтыр лоас комi ныв!“

* * *

Воi Сыктывкарө,
Мамө долө бара:
„Гөтраг, шуас, Илла Ваг,
Гөтырпуыд важөн даг!“
Сегга радјис сiјө часөн
Бурыг бурөс со да дасөс,
Аттө гомкагтө уж—
Бөрјынысө ег i куж!

Мамкӧд ӧтӱ кывжӧ ме ег во.
Скӧрмӱс сӱжӧ шуӧ: „сӱжӧ но
Гашкӧ колӧ теныд Будапеш,
Лыбӧ мукӧд пӧлӧс пез!
Менчым кылӧс-кӧ он кыв
Вај-жӧ куӑ каллана ныв!“

* * *

Сыктыв карӧ ӧтчид
довжавны сӱж летчи
Гтепановскеј плӧшцад выв...
Јенеж-код лӧз гӱнма ныв!
Парма јол і тувсов јенеж,
Мӱча сӧдвӧр другыс сені
Гудыр-гадыр муні вег—
Сегга вот теныд і чест!

* * *

Татӧн мојдлӧн менам пон...
Мыј думажтан, комі зон?
Збыль імітіс менам кыв—
Гӧтырӧј-ӧд комі ныв!
Те, зон, ічмоӧпуыд-вылӧ
Корг щӧщ ме-моз комі нылӧс.
Сӧмын, јортӧј, гӱжган лунад
Менӧ корнытӧ ен вунӧд!

Мӧсква. 14/XI-28 во.

КАР-ВЫЛӚ ПУКГІС GӚD ВОЈ.

Кар-вылӚ пукгис гӚд вој.
КытӚнӚг војтырыс, кытӚн?
ЧӚскыда уӚоны быдӚн...
Кар-вылын лашвиӚӚ вој.

ІчӚтӚк ӚузалӚ бӚ,
KodӚ-nӚ сетӚн бӚ-doras?
Kodлы-nӚ етащӚм горӚн
MycmӚма Ӛузалан бӚ?

Герт кӚнкӚ, томӚнӚк морт
БӚ-doras ӚтнасӚн пукӚ.
Oг tӚd ме гажа-Ӛ, жугыл
БӚdorca томӚнӚк морт.

ГашкӚ-nӚ нерӚнӚк ныв.
GӚлӚмыс нукрасӚ, вӚгмӚм,
KӚӚуклы лӚгӚдӚ пӚгмӚ
Oз туг-код нерӚнӚк ныв.

ТомдырсӚ каӚтылӚ пӚль?
ВӚгыс морт ружтӚ і кашкӚ?
Выл олыс чужӚ сен гашкӚ?
Kod сени? Том морт-Ӛ пӚль?

Kod tӚdas, мыӚга сен морт—
GӚd војыс пельтӚм і кывтӚм...
ЈенежтӚ тег-тагтӚ кывтӚ...
Kod tӚdas, мыӚга сен морт.

Кар-вылын шлыпвиӚӚ вој.
КытӚнӚг војтырыс, кытӚн?
НыргорӚн уӚоны быдӚн.
Кар-вылын шлыпвиӚӚ вој.

1928 во.

* * *

- Me töda—

Нимкофлуныд сещом кельд,
Сылон кыкнан помыс — релын!

Med!

Ме пыр-на воҗо möda.

Ылөгөн-тыр щем сук

Парма шөрөд

Оз ло тувтчөм бөрө.

1928 во.

НЫВ АЛБОМО.

* * *

Нер гөлөма нывлөн
Гинмыс — гожга jeneж.

Горҗисө-кө кывла

Гажа лоө меным.

1926 во.

ILMANAK.

Җөла маҗар җоріҗлы,
Гөлөм тіпкөм вөчыгылы,

Төвга лунө көзыддыр

Морөсө бі көзыгылы

Gia tajö гижөдсө...

дыр-мыгҗи, кор вижөдас,

Каҗтыштлы те менө—

Шоныд муад сені.

1927 во.

Лөз гинма ічөтік зорің
 Зорғалө гин-дорын татөн.
 Гөлөмөј сы-дорын матын.
 Кытөні сылөн?
 Матын-ө ылын?

1928 во.

Kicsi kis M.

Jeжыдік ныланөј
 Розөвөј дөрөма,
 Сосјассө көрөма,
 Мыјла-нө, мыјла-нө
 Нуммунін мем—
 Гөлөмө суцкін те јем?
 Зарһа гинјасыд
 Лөһ олөм гуисны,
 Ачымөс нуисны
 Зоріңа інјасө
 Керөсјасвыв...
 Сіңік-ө, ічөтік ныв?

W*-lle

Точкан, часі, точкан, тічкан?
 Көзид јіөн менө лычкан.
 Тіпкы, гөлөм, тіпкы, четчав.
 Ломтыг — пашлаклы ⁶¹⁾ ен гетчы!

1926 во.

* * *

Göd gıntasa, сетөр гінма,
Пөг гөлөма нылөј,
Тенад гөлөмад мед інмас
Тажө сыланкылөј.

* * *

Гөкыд оланногным мiжан,
Төдса сiјө мем...
Јортөј, гөлөмгаң тед гiа—
Шуда лоны нем.

* * *

Көні зорің,
Сені гожөм.
Көні козув,
Сені јенеж.
Көні муслун—
Шуд оз куслы.

З***-лы.

„Ен жугылтчы, ен шоггы, јортөј...
Мед гөлөмад-кө жугыллун зев уна—
Төд—кодыр-кө да воас југыд луныс...
Ен жугылтчы, ен шоггы, јортөј“.

1928 во.

ЫВЛАВЫЛЫС..

ГОЖГА РЫТ.

Гор-улын кыр пөлөн Һыв-пујас
Лаңтыштөмаөг.

Лопујас корјаснас полиг-тыр
Кышөдчөны.

Медбөрја југөрјас шонділөн
Мөдлапөлын.

Кыр-јылын вадорын керкајас
Сулалөны.

Чельадјас өшиңөд ва-вылө
Виқөдөны.

Ворсөмыг муқөмаг. Бат-мамсө
Видчыгөны.

Уна-ног мөсјаслөн жыңнанјас
Клонөдчөны.

Лебынөн ⁹⁵⁾ тујисөн, пегтерөн,
Куранјасөн,

Чукөрөн, чукөрөн виқвылыг
Локталөны...

Вөлөстын килчөјас воггисны
Қирјывтыс.

Ловҗис гик. Кылөны гөлөсјас
Бабајаслөн.

Қуртөны јукмөсјас, ведрајас
Брунөдчөны.

Баксöны, увтчöны вöлөгтын
Куҗалаыс...
Пемыд-һин. Муҗом јөз чөскыда
Онмовгисны.
Шыһитөв лаһтис гик. Ловјаяс
Водалисны.
Керкајас, пывганјас — став гиктыс
Вөтагöны.

1921 во.

УЖ-ДЫРЈІ ГІКТЫН.

Шонди-воҗын Ежва-вылын
Тосһи чері гыбалө.
Лысјас-кості керөс-улын
Вылгик жеҗыд тыдалө.

Јенеж-вылын луншөр шонди
Ҷірдаліг тыр ломтыгө.
Комі мусö сотө, шомтө...
Ловја олыг шонтыгө...

Оз кыв һекод. Вылгик уҗө.
Ставыс гөгөр шыһитөв...
Коркө кывлас — мјртуј-куҗа
Пошта җил-җил гөһитас.

Мујас-вылын когкөм јöрын
Јеҗыд пощөс вералө.
Пожом пујас гик берд вöрын
Ставыс радлө, гералө.

Посні челаф ыркыд чомын
Пөлөскаон ворсöны.
Җебгöмаөг би-коф гожыг,
Оз кыв налөн гөрзöмныс.

Вылгик-куҗа мiртуј-вылын
Ловја морт оз тыдовтчыв,
Кытчöз шондi рытыввылö
Асывган оз кыщовтчы.

Нужöдöмаг кывсö понјас
Керка-сајын кашкöны.
Карта öзöс-возын ыжјас
Öтчукöрын пошкöны.

Шондi вешјыс вегкыд-вылö,
Лоi рытја — вегкыда.
Мунiс страҗник асыввылö
Мiртуј-куҗа вегкыда.

Мунö һöжјö. Буссö лефтö:
Беҗнас мусö гiрсјöдлö.
Оз-ö кодкö гојны сетышт,
Быд öзöсö виҗöдö.

Кутлас кајны кiльчö поскöд,—
Öшалöны томанјас.
Кiльчö öзöс ыжыд роскөн
Тасалöма вомöныс.

Кокшы челафлы-кö кылас—
Шемöстöмөг лоöны.
Чомган страҗник шытов⁹⁶)-вылö
Оз шыагны — полöны.

Гожыс һөжжөнкөн чини.
Вьльгик кутис ловчыны.
Ез-нин вывти пөг ло сени—
Чомжын ез кут овгыны.

Петис челаф мiртуј-вылө.
Керөс-дорө летчисны.
Пөчлөн онзил мунис ылө,
Ставыс бара четчисны.

Пагкыд Ежва керөс-улын
Јенежыскөд лөзалө.
Мөдлапөлын виҗас-вылын
Куртөм, чөвтөм тыдалө.

1921 во.

ДОҢДЫН.

Пагкыд... Тујыс пома?
Кыскы, вөлөј, ну!..
Тажө, јортјас, дона
Ыжыд Комі му.
Шувгөны куҗ пујас.
Лысјас мiртуј дор...
Шувгөны гөд иујас.
Жургө јоль да шор.

Вөжжі турдөм кiам...
Кыскы, вөлөј, ну!..
Тажө, јортјас, мијан,
Ыжыд Комі му.

1925 во.

ТУВСОВ РЫТЫН ГОРӨН...

(Мөвпјас).

< Тувсов рытын сөрөн
Летчі керөс дорө.
Матын сені Ежва,
Ыжыд Ежва, вына Ежва
Веж луд-пөвсті, лыа-вывті
Лөһа кывтө.
Зумыштчөма, пійсө куртчөм,
Букуыштчөма зоргө
Рытја кыа-вылө.
Шуө: часлы, төдлы менө,
Саһмыла ме коркө.

Посһі турунјаскөд пујас
Вашкөдчисны секи,
Ежва-куға помтөм пурја
Кывтіс.

Керөс-улын курја
Лаһтөма чөв олө.
Ічөт, лөһ зев
Куткыртчөма,
Быд төв руыг полө.

Пыжа кывтас,
Мунас пурја
Пагкыд Ежва-вывті,—
Шоггө курја.
Вежыс петө Ежва-вылө.

Төв кор петас,
Ежва локмас,
Гычас ыжыд гыөн.
Пурјос чаг-мос
Шерфдас мышку-вылас,
Пасталаыс пујас
Разөдалас сылыг,—
Шоггө курја:
Вежыс петө Ежва-вылө.

Рөмыд лоі.
Мөдлапөлын
Тыдалөны біјас.
Кымөр кајіс.
Зерміс. Руа лоі.
Сајаліны біјас.
Тулыс! Керөс! Ежва!
Тулыс — гөлөм сетыг
Керөс — пагкыд інсө
Петкөдлыгөј.
Пармајассаң петыг
Југыд Ежва—
Комі јөзлөн гөлөм!
Мыјла-нө ті торјавланныд,
Јансавланныд?!

Сің-жө... томдыр, југыд Ежва,
Ыжыд вöла-н олыг
Колö...

Ок те, вöла, вöла,
Паскыд інөј!
Сөстөм гөлөм,
долыд олөм,
Ыжыд думјас,
Паскыд думјас!
Регыд-кежлө вөлөм
Сещөм олөм
Волө.

Тулыс лебзас,
Гожөм колө,
Ставыс вежгас
Сінлөн адқан иныс чінө,
Гөлөм ічөт лоө...
Ек те, вöла, вöла,
Паскыд інөј!..

Ежва-вылын емөг гыјас.
Гызыв, томдыр,
Петкөдлы щөц гөлөм шыјас!
Јурөс вылө лепті,
Ез кут тыдавын сек курја.

1921 во.

ЛЫМ.

Ывлаыс жежыд,
Ывлаыс југыд,
Усöма небыдк лым.
Небыдк — гөн-код,
Кокнидк — төв-код.
Төкөтө му бердас инмө.

Сіпожјөн мамө
Октаблун-кежлө
Шердынө пожналө пыз.
Гырыгжык праңникө
Göd пызан тупкыглө
Бур пызан дөраөн —
                    Јежыдөн.

Рамінік байдөгјас
Лебчысны
Јенежгаң муö...

Ывлаас праңник,
Југдөма, кыпыд,
Му-вылас ојбыртис,
Онмовгис, лөнис,
Узө.

Шојтчө.

Ешкыныс небыд,
Ешкыныс шоныд...

Шојтчышт щөщ комі јөз!
Кер леңны ковмас,
Толаад собавны.
Ур кыјны,

1922 во. Лампаён лебавны!

ТУЛЫСЫН.

Тулысын воҗжасыд җугыдөг,
Асывнас ыркыккоҗ, лөң зев.

Сывтырҗа луннас

Ҷирдалө шонди.

Рытҗаснас мөсвөра улльөвкоҗ

Төвруөн төкөтө пөлыштө.

Ворсөны челаҗас,

Ҷолгөны лебачҗас.

Пурҗаҗас кывтөны.

Сылөны зонҗас.

Лаңтөма ывлаыс.

Ҷоріҗас шонділы

Ҷоргөны гинмас.

Чөскыда уҗөны турунҗас.

Розҗалө су.

Лаңтөма ывлаыс.

Бытөкө вежадыр,

Бытөкө кывзыгө.

Вөтагө...

...Нумҗалө ывлаыс,

Сералө вак-вакөн...

Меліҗа ме-вылө виҗөдө..

Шыңитөв. Лөң.

Шонди. Пөжө.

Пөг⁵⁸.

КОЛЫП¹⁸.

Рытын горөн
Кыркөщ-дорын
Ныв лап-вылын
Колып ылөм
Гора кылө.

Гылө шога
Уна ногөн.
Гылөм нора
Летчө шорө
Göd вөр-dorө,

Сім жу-вывті
Лөңа кывтө,
Мунө ылө
Нөрыс жылө—
Сіктөз кылө.

Колыпанөј,
Мыла тани
Кыркөщ-дорын
Тащөм горөн
Гылан нора?

Рытын горөн
Кыркөщ дорын
Колып ылө.
Зува — кылө
Лува — кылө.

Ежва-вылы
Біпур-пөлөн
Муз жөз узо,
Веж віз-куза
Лысва узо.

Коліп кылө...
Коліп гылө...
Гыланкывсө
Јенеж-вывса
Төлыг кывзө.

1923 во.

ТУҢЫН.

Ödja пачын
Bija öгыр.
Шыдтор рачын *).
Шојтчө гөгөр.

Паччөр-дорын
Шомөс шузо.
Јон ныр горөн
Kodkө узо.

Көщас⁹⁷ пемыд,
Гөбөч гу-код...
„Kodkө ем-ө?
Шыаг, шу кыв!“

„Лок-жө шонтыг,
Тужморт кынмін...
Пач со ломті...
Вөлін көн-һін?“

Бара гортын--
Ас-кыв кыла.
Комі-ордын
Паччөр-вылас.

1925 во.

*) Рач, пёрт — котелок.

ВОИС ТУЛЫС.

Кува-кова кылиг-тырји
Воис југыд тулыс.

Њајтсö зыртис пагкыд зырјөн,
Когтис вылыс... улыс.

Чепöсјö-нын öшин-улын,
Турун веж луд-вылын.

Кылö мајын, кылö ылын.
Петукјаслөн гылөм.

Вогтис гинсö-пельсö јöзыс—
Ывла-с қырыд лои
Гөгөр гөрдыд, вижыд, лöзыд...
Пагкыд тулыс воис!

Јенеж-вывгань шонди көрö,
Когтö зарни чирјас...
Қуртис воггис öшин, öқöс,
Гурјыв воггис қија.

Мыјла менам öшин пöдса?
Мыјла гажсö кутö?
Öшинöс (мед гажыс лоö тöдса)
Чужја—ылö тутас *)!

1925 во.

---

*) Тутны—летитны, ödjö угны

ПРИСТАҢ-ДОРЫН.

Вадорын зонјас,
Вадорын нывјас,
Увтчоны понјас.
Варовөг кывјас.

• Верөсјас, аңјас,
Пөчөјас пөлјас.
Льокјас і шаңјас,
Озырјас, гөлјас.

Петөма јөзыс
Парокод дорө.
Гөрдаөг, лөзөг—
Гінјастө јорө.

Пөртмагө баныс—
Қынмылө-пузө:
(Жугыльлун, гажлун
Төд-вылө угө).

Гералө... бөрдө...
Чужөмыс—дон бі.
Југөрған гөрдөг—
Летчө-һин шонді.

Вольалө ваыс.
Југјалө кыа.
Пөңөма ставыс...
Віжөдө лыа.

ПАРОКОД МУНО.

Парокод мунө.

Шылквизө Ежвалөн ваас,

Лөсталө

Тувсовја куслытөм кыа.

Васорын визјас,

Вадорын лча.

Нөрысын мујас,

Горулын пујас.

Узөны

Асја.

Чөскыд

Онмөн.

Јенежыс тыртөм,

Ежваыс помтөм,

Пармаыс дортөм

Парокод ичөт.

Катө.

Ежва ју васө

Поткөдө шөрі.

Гөртө?

Гортө вөд нуө?..

Ыркыд.

Јірмөг.

Сөлөмөј гыркын

Пуө.

Көсјөмөј *) помтөм—
Четчыштны сынөдас, ²⁷
Ҷігөдны ⁹⁸ Ежвасө,
Көзыд
Ежвасө...

Вајлөј мем вөла!..
Ывлаыс пагкыд.
Пар_код зөла.

1925 во.

* * *

Сорлагіс кор ывлавылын
Пемыдыскөд пабрік щын,
Жужыд труба-вөгтын ылын
Ҷоргіс көзыд төлыг жың.

— Ывлавылын јөзыс жуіс:
Уна гөлөм тіпкіс сен,
Уна-ногөн вірныс пуіс.
Уна пөлөс јурас вен.

Шуштөм... Бытө өтнам вөрын.
Ҷуртө, лавзө жежыд лым.
Јірмөг... Сөмын морөс-шөрын
Өті бікін вөлі пым.

Југыд квзув вылын-вылын.
Пыдөз-пыдөз муыс кын.
Жужыр труба-вөгтын, ылын
Ҷоргө кынмөм төлыг жың.

1925.

*) Көсјөм—желание.

Төдчө кыа. Тулыс.
Кылө варов горһи—
Кызпу өшіңулын
Шувгө-лөвтө корнас.
Ылын гынас ворсө
Гинмөн сузтөм море.
Бертө вынсө, горзө—
Пагкыдинас корө...

1926. Гельсинфорс.

ҮӨЗМУСА МӨВПАС.

Төжга рытын өшің-дорын
Шонди летчөм-бөрын
Отнам пукала ме горөз—
Зорға ыли вөрө.
Нөжжөнһикөн кусө кыа.
Өшіңувса тылөн.
Гөд еж-вылас посһи гыөн
Ворсөм муртса кылө.
Чөскыд онмөн узө муыс.
Шөйтчө музө војтыр.
Ојбыртөма вөрын пуыс.
Чирклөн кылө мојдөм...
Уги Комиму төдвылам
Мөвпасөј кост меным:
Ылын сижө асыввылын...
Мыј-бара вөчөны сени?

1926 во.

ВОЈЫН.

Гөрд шондi вөр-сајө быгылтчiс важөн.
Јенежлөн ешкыныс, өшалө гөд.
Парма вест тыр төлыс жугыль i гажа...
Мажбырјас, кодјасты һумјалө вөт!

Уџоны бадпујас ју мөдлапөлын.
Ылыын гөдалө гөд парма вөр.
Мыјлакө жугыла тiпкө пөг гөлөм:
дук-кежлө һуммунлас, жугылтчас бөр.

Кыр јылын шувмунi туганнас пожөм.
Бура тед, вокињөј рытјыны рут!
..јувылын ыщкандыр, мувылын гожөм...
Јенежын коџувјас... ог төдөј лыд!

Чөскыда уџоны мувывлөн пијан.
Уџөј-жө, вөталөј гажажык вөт!
Вөлөгтын... мувылын өтнам ме бiа.
Оз уџы... јур вемөј гудыр i гөд...

Көн ем вежантор, донатор, муса,
Локтөј-жө, тыртөј-жө гөлөм i јур!
Џузалан лампаөј менам сек кусас,
Шлывгас вөт ме-ордө уна i бур.

Полiгтыр һуммунi асывлөн кыа.
Лапһитiс ыжыд гөд гiнјаснас вој.
Бад-косттi тыдовтчiс кельд лөз лыа.
Көн-нө те, сөџ мөвпөј—гомуса чој?..

1927.

ШОЈТЧӨ ТУВСОВ ВОЈ.

Пемыд. Абу козув.
Шојтчө тувсов вој.
Лөнһөм. Ветлыг шоч зев.
Муяс—göd роч ној.

Шоныд тувсов војөј,
Мыжкө меным мојд!
Мојд... но, зарһи чојөј,
Сөлөмөс ен дојд!

Вына јөзлыг вылөм,⁹⁹
Вегкыд тышлыг *) гор,
Жужыд сөлөм кылөм—
Мојд мем тащөм тор!

Угi чужөм-вылө
Јi-код көзыд војт...
дугды! Важ жеб *) вылөм
Менчым те ен мојд!.

Потліс јенеж мышкын...
„Југ-југ“, „чуж-чаж... „Грым!“
Пемыд кымөр-пыщкын
Мурзiс чорыд гым.

Гөгөр gryмакылө.
Кырггө көмыг-мог..
Угi төдөј вылө
Кымын олөм роз!

Кобiс. Абу козув.
Муыс—göd роч ној.
Кущ-моз шлывгө воҙө
Чужмөм тувсов вој.

долыд тувсов војөј,
Нөшта мыжкө мојд!
Мојд... но, зарңи чојөј,
Гөлөмөс ен дојд!

Алы чард-гым шыад
Ештіс мојдан қыв?
Петө кельыд қыа—
Зарңи гінма ныв.

1928.

ГОЖГА АСЫВ.

(Гылөдчанкыв).

Петамөј, зарңиа асывлы паныд!..
Җылөдчө, җольөдчө гожөмыс тани.
Шондиыс дон пөртјын җулькјө вез пуө,
Ыслаыс чөскыд ма шыпыртө јуө.
Виҗ шөвкөн, вез шөвкөн вевтөма муыс,
Јенежыс сунөма нумјалан јуас.
Җылөдчө, җольөдчө гожөмыс тани.
Петамөј зарңиа асывлы паныд!..

1926.

---

*) Тыш—ког.

*) Жеб-скудный

KODI KYШÖDЧÖ...

Kodi кышöдчö сен öшiн-сајас?

Кущöм јуөр сетыг вајан?

Öшiн стеклö-вылö кајан?

Төлөн новлödлан лым чiрјас сенi

Öвтыштiсны кiнас меным—

Јежыд чышјан iнмiс стенам.

Ак тi, чiрјас, сöстөм байдөг чiрјас.

Вогтыла ме öшiн чiрјас—

Пырöј менам гажтөм жырјö.

Пырöј жырјö, пукгöј мекöd ортчөн,

Öтi тор тi шуöј, јортјас:

„Ем-ö сöстөм шудтор мортлөн?“

1928.

ЫВЛА-ВЫЛЫН...

Ывла-вылын пашлак ковгö,

Лавзиг-тырјi зуртö лым.

Езыг мувыв, ов-жö, ов-жö!—

Гажöd—кодлөн гөлөм пым!

Збојөг лебöны лым чiрјас.

Олö-вылö лечыд төв.

Ыжыд горөн гiрјав, гiрјав.

Гөлөм-пыщса дебыд һöv!

Јенеж шöрын јежыд төлыг,

Лымја шаңга—кынмөм му.

Кöзыд... јiрмөг... доддö сöли...

Мыјнөг! кыскы, дышко, ну!

1928.

Можданкылөж...

ШЫПИЧА.

(Важ јөзлөн висталөм).

Мыла увган пармаөј,
Керөс жылө сувтөмыд,
Сыктив-пөлөн пукгөмыд?
Мыј тең колө војтөлөј?
Мыла Һещкан корјассө
Јежыд кызлыг, лопулыг?
Кытчө-бара, кымөрјас,
Зумыштчөмөн лебҺанныд,
Вылі-вылі јенежті
Мөдамөдтө тојлаліг?
Міча лунјас коліны.
Көзид војган кымөрјас,
Комі муө локтісны,
Һебесасө тупкісны.
Комі мулыг чужөмсө
Арга зерыс пожјаліс.

Жужыд керка өшіңөд,
Гы Сыктив вадорын
Ыжыд төдыг Шыпіча
Жугылтчөма віқөдө
Мөдлапөлө ыліө,
Шуштөм щөщыд вөр-вылө,
Тошсө асгыс малаліг;

Кывзö кöзыд вöjtöвлыг
Увгöм, горзöм, шуҗлалöм.
„Кущöм таво кöзыд ар,“
Шыпичаыд думажтö:
Куҗ i лок зев сулалö,
Швиçкö яра лечыд төв,
Быҗтö јiөн лолалö.
Вöј сарізыс⁵³ лөгалö.
Кос кымөрјас лебзöны,
Лунлаң ödjö пышјöны.
Јöктö менам гөлөмөј,
Кöсјö потны, топöдчö:
Уҗны менö оз леҗны
Мигтöм, пемыд вöтјасөј.
Öл тор пыр вöтага:
Гыа Сыктыв ва-куҗа
Рочјас пыжөн кывтöны.
Шонди воҗын југјалö
Налөн гырыг пуртјасныс.
Мыј-воҗын-нö тајö ме
Быд вöј, быд вöј вöтага?
Гашкö вöтөј имитас?
Алi сiҗi вiр ворсö??..“

Мича жужыд кыр јылын,
Щöкыд пожöм вөр-пiын
Шыпичалөн керкаыс.
Җик öтнасөн сулалис.
Сенi пемыд Сыктывју
Öтлаасö Ежвакöд.

Сетчө вайо пармаган
Човжу асгыс гөд васө.
Сетөн мича нывјасыс
Шыпичалөн быдмисны.
Ыжыд нылыс—Шондиныв,
Чужом вылас өмиң вiр...
Сылөн чојыс—Төлыг бан,
Гельд жугыл чужома,
Jeжыд быттө төлыг бан.

Војтөв пөлтө, шуҗлалө,
Шургө кильчө оҗөсө.
Зымгө паччөр өшинө,
Керка стөнө углагө
Вын ебөссө чукөртиг.
Човжу вылын морт нi лов:
Поснi черi повзөма
Гырыс—шаж-пaj мунөма.
Увгө пөлтө лечыд төв.
Кымөр выли-вылисан
Гырыс зерөн пожналө.
Ежва вестын кымөрјас
Термасиг тыр мунөны.
Паскыд Ежва гызөма,
Места вылас ос iнаг.
Мышку вылыс быгзөма.
Код вылө-кө локалө.
Гыјас сылөн пывган-код
Ветлөдлөны скөра зев
Mөdamөdcө вөтөдиг.

Мыжкө воҕын шычонаҕ.
Абу сiјө бур-воҕын!

Шондiнывкөд Төлыгбан
Виҕөдiсны жугыла
Кыҕи пемыд кымөрјас
Ңебесатi лебҕоны,
Кыҕи војтөз Ңещыштө
Жежыд кыҕлыг корјассө,
Ылө-ылө төлөдө.
Гадајтчiсны, тунјасiсны:
Виҕөдлiсны ва-вылө, —
Батлыг кулөм адҕисны,
Шыпiчалыг төдiсны.
Жугылтчiсны. Шоггөны.

Комi муын Шыпiча
Оз пов вөли Ңекодыг:
Сыг ыжыд төдыгыс
Абу комi му-вылас, —
ПечөрагаҢ Iҗваөҕ,
УдорагаҢ Јемваөҕ,
Ежва вывгаҢ Јаранөҕ,
Сыктыв јывгаҢ Висөрөҕ,
Вегiг ыжыд Јемдiнын
Шыпiчаөс төдiсны
Паскыд комi му-вылән
Шыпiчаыг полiсны
IчөтјасгаҢ гырысөҕ,
ВерсөјасгаҢ пөрысөҕ.

Жөсө аслас төдөмнас
Шензөдлывліс Шыпіча.
Сыктыв-дінгаң Човјуоң.
Унжык ловө вит верстыз.
Сыктыв дінө јукмөсө
Сіјө вөлі сунгыгас—
Човју вөгтө бөр петас.
Ыжыд вөлі ва-вылын!
Сылыг јујас кывзісны,
Тыјас сы-ноғ вөчісны.
Богтас кіас ва тагті,
Гінсө лептас јенежө.
Шуас: ыжыд кымөрјас,
Төвјас, рујас, саріқјас,
Важ-моз меным отсалөј,
Содтөј васө тагтіам!“
Кутас шорөн візувтны,
Ключөн петны тагтіыг.
Төдліс воңывв Шыпіча
Олом-вылөм му вылыг
Гуглуннас да мывкыднас.

Өгчыд локтіс Шыпіча
Кыјганінгаң керкаас.
Гінјас суетса југјалө.
Щөктіс ыжыд пельса тыр
Ва пыртлыны верјаслы*)

---

*) Вер—слуга.

Арга шондi воҗ летчiс.
Мөдлапөлын ва-саҗын
Југыд кыа вiжөдө.
Ежва лөһа вiзувтө,
Вiжөдчан моз җирдалө.
Кыркөщ-дорын гыбалө
Нимкоҗаҗиг черыс,
Кыа-вылө лубујтчиг.
Рытив-војган унаөн
Ежва куҗа пыжјас
Нөжјөһикөн катисны.
Човју вевтө воисны,
Сувтөдисны пыжјассө.
Четчалисны ва-дорө,
Гугөһи..өн рочаҗиг.
Шыјас, пуртјас, сабљајас
Југјалөны кианыс.

Керка-дорө воисны
Шыпиҗаос начкыны
Керка-пыщкө пырисны,
Угкөдчисны сы-вылө.
Ыжыд төдыс вiжөдлис —
Тыртөм сылөн пельсаыд!..
(Верјас абу кывзөмағ)
Секі сiјө лөкаһас
Өдҗөдчөмөн четчыштіс,
Кумыльгаөн лөкаһыс
Кутіс ваыс вiзувтны.
Ојдис керка пыщкөсыс,

Ваыс лоі өшінөз!..
дугдіс петны, лөкаңыг
Кумылгаон лептыгны:
Шыпичалон ез тырмы
Вын-ебөсыс, төдөмыс.
Шыпичаос гурілук
Рочјас секи кыскісны.
Быщјөдлісны шыјасон,
Кералісны черјасон
Сущјөдлісны пуртјасон.
Ез вермыны вінысө.
Шыпичалы ез мөртчы
Шы-һі пурт-һі һинөмтор.
Шуіс секи Шыпича:
„Вегшөрө ті пессанныд
Віны менө көсјанныд,
Онө вермө віны ті
Менө һекор һекызі,
Ог-кө ачым велөд ме.
дөзмі-һін ме овнысө,
Сыпонда і вігтала
Кызі колө вінытө...
Вынөј менам гач көвјын...
Вундөј сіјө гач көвсө.
Секи вермад начкыны...
Віңаколан, Човваөј,
Прөсшәј, Сыктыв јуанөј!..
Рочјас һимкофагігтыр
Шыпичалыс гач көвсө
Черөн-пуртөн вундісны...

Лаңтіс .. кулі Шыпіча.
Шојсө сөгә керкаған
Өшіңулө бругісны. *)
Ва ускөдчыс керкаыс
Өшіңөд і өрөсөд—
Чов жулаңө візывтис...

Ежва ңылыд кывтөны
Арга војын пыжајас.
Езыс зарні чукјөныс,
дона кујас роч муө
Комі муыс нуөны.
Өті пыжын Шондіныс
Төлысбаккөд пукалө,
Гөлөм вылас најөлөн
Арга војғыс пемыджык.
Шыпічалөн верјасыс
Ез дыр сені шенңыны.
Чужјаліг да кучкаліг,
Локсө песіг аггыныс,
Јагө шојсө кыскісны,
Тыдө муө кодјісны,
Ңебыд муөн тыртісны.
Вылас ізјас течісны—
Мед оз вермы четчыны.
Јујас, вајас төдісны
Шыпічалыс кулөмсө:

---

*) бругөм—лок-пырыс шыбытны.

Ыжыд Ёжва Сыктывкөд.
Човју накөд өтвылыг,
Посңи јујас шорјаскөд.
Вегиг тыјас гөпјаскөд
Ставыс секи шыҕисны,
Ыжыд гыөн гыҕисны.
Љокмөм гыјас Ежвалөн
Пывсан гырга, быгҕөма-с,
~~Кык вежон-чөж ветлісны.~~
~~Ез кыв налыг увгөмсө:~~
Пыдын уҕис Шыпиҕа.

Сыктыв керөсын,
Прокор шор-дорын
Ыбјас пагкыдөс,
Сујас миҕаөс
Быдмөны.
Рытив төлөн гыҕөма-с,
Копрасөны шепјасыс.
Сыктывкарө лода туж
Сыктывдинсаң муно сет.
Мунам туж-куҕа,
Сујас жужыдөс,
Чветјас гөгөрд
Німкофасөны.
Пујас-пөвсын тыдалө
Веж кор-пыщкын Сыктывкар,
Миҕа керкајас,
Југыд вевтјаса,—

Міжан дона комі кар.
Шуґа-вылын му шөрҫын
Міча чветјас быдмөны—
Гөрдөг, вижөг, жежыдөг,
Вылө јурсө лептөма-г
Јежыд, дука турунјас.
Сені кујлө Шыпича,
Ыжыд төдыг Шыпича
Кујлө пыдын му-пйын.

1920 во.

ВЕЈНЕМЕЈНЕЛӨН КАНҢЕЛЕӨН *) ВОРСӨМ.

(„Калевала“ һима пін епопејаыг).

Пөрыг вегкыд Вејнемејнен,
Ыжыд һемөвөјга төдыг,
Ғажа вадор-вылө петіс,
Сывны із-вылө сен пукгіс.
Бостіс канҗеле кі-улас
Піңөс вылас сіјөс пуктіс.
Тащөм кывјас кугіс шуны:
„Волөј кывзыштнытө татчө,
Коді војдөр ез-на кывлы
Немтөм ғыланкывлыг шчсө!“
Ворсны кутіс Вејнемејнен.
Ез кол ғверыс пагкыд вөрас:
Став һоль кока олыг-пыщгыс
Быдөн кывзыштнысө локтіс,
Шензіг ⁴)-тырјі һимкоғагны ⁵⁶).

*) Канҗеле — фінјаслөн національ музыка інструмент.

Гажа урјас гыжјагитыр.
Пуыг-пуо четчалісны.
Матыгтчісны гөдбөж чукөр,
Пукгалісны пощос-пөлөн.
Јора четчаліс ерд-вылын.
Вегіг рыгылы нїмкоф вөлі.
Сағміс көјін нурјас-вылын,
Щөкыд коз пу лапјас-пыщкын,
Лыа-вылын, пожөм-пөвсын—
Четчіс-сувтіс ачыс ошкыс.
Көјін котөртө нур-вомөн.
Ошкыс термагө вөр-пыщті,
Пуксө сіјө завор дорө.
Ҷірја-бердө сіјө пукгіс,
Ізјас-вылө кігтіс пощос,
Пөрі Ҷірја лыа-вылө.
Пожөм-вылө секі кајө
Ворсөм кывзыштны мед вермас,
ШенҶиг-тырјі нїмкофазны.
Став төвјывса лебалыгјас,
Став кык бордја пөткајасыс,
Жбыракылө локталісны.
Локлісны да пукгалісны
Медем кывны ворсөм шыјас,
ШенҶиг-тырјі нїмкофазны.
Кыліс куш суомі*)-куҶа
Гортсө оліг ворсөм шыјас.
Кольіс піјансө сек позјас.

*) Суомі—Фінляндіја.

Ачыс вескыда і лебзё
Герој кантелеыс-вылө,
Көні ворсіс Вејнемејнен.

Вылі выліганъ куш летчіс,
Кымөр-сајганъ локтіс варыш,
Гөпјас-вылыс петіс утка.
Југјас петалісны зіла-с.
Бегіг зува-лува кылыс,
Ічөт заблык кыгкө лебзис,
Отлан чіжікјаскөд локтіс.
Накөд сырчікјас ыб-вылыс
Гурсөн-гурсөн лебалісны,
Пукгалісны пельпом вылар.
Сізі ворсіс пөрыс ајыд,
Шензөдаліс Рејнемејен.

Ваын јуын ез коь некод
Кодлөн тувкјасны ем бордыс.
Ез коь сетнө чері чукөр.
Ставыс локтіс ворсыс-дінө
Шензиг-тырјі німкофасны.
Сувтіс ылөжык гір чукөр.
Гөмга ріфјас*)-дорыс локтіс,
Жуждыд інјасыс сіг воіс,
Ујіс гөрд сіндора јоқыш,
Қорушкајас локталісны,
Камыш-бердө сувталісны.
Косө петалісны најө,
Сылөм ғылысгыс кывзыны,

*) Ріф—бекнідік куъ ва-пышса ізјас (морын).

Ворсөм-вылас нѣмколагны.

Пöрыг вегкыд Вејнемејнен
Ворсö лун і мөд лун ворсö.
Ез коь некод јон јöз-пыщкыг,
Ез коь сени верöс-пöвсыг,
Кöса новлыг гöтыр-пыг
Ворсөм-понда бöрдтөм мортјас.
Кодлөн гөлөмыс ез вöрчы?
~~Том јөз бöрдö, бöрдö пöрыг,~~
Бöрдчалісны гöтыртөм јöз.
Пөвтөм гөтрагөма мортјас,
Сени бöрдöны том зонјас.
Гырыг нывјас бöрдзөмаөг,
Бöрдöны і посні нывјас.
Сещөм лөгыд ворсөм шыыс,
Сещөм шенчанаа ворсіс.
Бöрдö ачыс Вејнемејнен.
Јона петö сылөн гінва.
Гінгыс гөгылтчöны војтјас,
Жемчуг-кодөг гылалöны.

1922 во.

РЫНЫШ ВОМÖ МЕГЫР ГУЈЫГЈАС

Парпон да Пашöпн Гемö
(Кыскö-тај мортјасыд емөг!)
Рынышö вомöдыс гујöны мегыр..
Мыј морла?.. Ог помнит
Јуалім-егö.

Бостöма-г öтмөдар помöд,

Жмитöны рынышы вомö —

Јөткöны мегыр.

Песгöны... кашкöны... ружтöны...

Гујöны бокала,

Видлöны дорала,—

Рынышад мегырыд

Нинökыз оз төр.

Кыз-нө рынышö позö

Гујны ноль веста розöд

Мегыр.

Шöрсö гујан—дорыс кутö,

Кыкнан помыс

Рыныш вомас

Öтпырјöсö оз төр.

Парпöныд казалис

(Мортыд вөлöма гусжык),

Гемöлы шуö:

Вај-жö те, Гемö,

Гез богт да

Мегыртö көртав,

Рынышас пыр да

Сетiгаң кыскы.

Лебынөн тагаң ме

Јөткыны кута.

Сiқи i вöчисны.

Гемöыд рынышö пырис.

Кыскöны, јөткöны.

(Ружтöмыд сикт-вылöз кылö).

Мегырыд оз пыр.

Бытöкö дуан вöv

Сувтöма,
Табанитчö *).

Кыз-нö рынышö поэö
Сујны ноль веста рофöд
Мегыр.
Шöрсö сујан—дорыс кутö
Кыкнан помыс
Рыныш вомас
Отпырјöсö өз төр.

дöзмис-нын Парпон,
Скөрмис і Гемö
(Зонь час-нын тилгöны сені),
Јортчыштіс, шуö:
„Омöла јөткан те, Парпон,
Вежгам вај местанад!“

Вежгисны.

Рынышö сујöны мегыр.
Богтласны етазі,
Видласны есізі.
Кыскöны, јөткöны,
јөтгöны, сөткöны...
Ружтöны, кашкöны..
Мегырыд рынышад оз пыр.

Кыз-нö рынышö поэö
Сујны ноль веста рофöд
Мегыр.
Шöрсö сујан—дорыс кутö.
Кыкнан помыс

*) Бөрөнйтчö кинас і кокнас китчыгёмөн.

Рыныш вомас
- Öтпырjöсö öз төр.
Зелödic Гемö,
Öдjödчic Парпөн,
Тасacic мегыр,
Зуртыштіс—
Кажмуні чегі!
Тајикöч рынышö мегыр
Гујисны Парпон да Гемö.
(Кыскö тај мортјасыд емөг!).

1922 во.

ЗОЗОГJАС.

(Крылов „Гуси“ нима багна-герті).

Зев куз корög нөрjөн дадö
Зозогјасöс вöтліс карö
Вузöс-вылö.
Веккыда-кö шуны, дадö
Најöс ез зев малав-радејт
Мышку-вылöd,—
Барыш богтны базар-вылö
Муніс термасігтыр сіjö
Паскыд тyjöd.
Кодыр барыш-јллыг горні
Секі зозоглы і мортлы
Коскас гујö.
Мужікöс ог мыжды; вöлі
Мöдног зозогјас та-јылыг
Төлкујтöны.

Норасёны мужік-вылө
Паныд сурьг жөзлы, кылө:

„Правда көні?

Алы шудным міжан сещөм.

Міос прөстөј зоғөг-ещөн

Вөглө дадө.

Рім вөд мездьлісны міжан

Пөљяс ³⁷⁾. Төдө-жө вөд сіјөс

Ем-кө еадьс.

Јурбітөны сен на вылө!“

— „Ті-нө мыјла пукгад вылө?“

Өтік шуіс.

— Міжан пөљяс...— Төда, кьвлі,

Тісө мыжжык вөчід бурсө—

Gojid-juid?!

— „Мездьлісны Рім кар пөљяс міжан!“

— „Кущөм вөлі ужныд тіжан?

Ті мыј вөчід?“

— Мі мыј? Немтор!— Сізкө көсјад

Пөљяс-понда аслыд бурсө.

Зев-тај лөгьд!

Вунөдөј-жө пөљяс-јылыг.

Ужјас-герті налы вөлөм

Ошкан гьлөм.

Ті-жө, јортјас, сөмын тујад,—

Паныдагы налы шуіс:

Жаркөј-вылө!.

КУЖТӨМ УЖ-ВЫЛЫН.

Шырјас кумө јөртөд*)-піө

Овмөдчөма-г тырыс.

Мыјтөм налкјөн егө вјјөј

Огө адзөј бырөм.

Тырыг шырјас, посні піјан—

Ставыс өтвыв горзө.

Колан гожөм каңөс віім,

Каңтөг олім арсө.

Мыј-нө керны? Ставсө һаңөс

Гојасны пеж горшјас...

Кызөг, щөгөмаөг, шаңөг,

Јонөг, бытө ошјас.

Вај-жө јөртлам сетчө понјөс,

Пыр-жө јөртны колө!

Онө дыр ті радлөј, зонјас,

Регыд ештас олөм!

Һе-жө понлы көч пырувтны—

Мөд уж сылы сурі.

Ноко, понјөј, татчө сувтлы,

Шыр піјансө пурышт.

Понјөс богтіс, коскөд кутіс,

Зумгіс јөртөд-пыщкө.

Пон сен кыјны шырөс кутіс—

Сіз-і најөс ыщкө!

Понјыд сені быдса вежон

Пемыд інын оліс.

*) Јөртөд—закрома.

Öтi шырғез һедел чөжөн
Сылы вомас воы.

Вöла-вылö петöм-бöрын
Синмыс вошi сылөн:
Ез кут урöс увтны вöрын,
Мунны көјин-вылö.

1921 во.

Челад ҫылӧм.

* * *

Зонмӧј, том морт, мыҗла шогган?
Абу теныд бӧрдны кад!
Мыҗкӧ кабалаӧн нокган;
Петав—ӧшӧнулад сад!

Кодӧ ебӧс тенчыд нуӧс?
Кытчӧ воштӧн долыдлун?
Тӧрыт доктор „бурдан“ шуӧс,
Ӧнӧ мувылыг кӧт мун!

Вӧгӧ гӧлӧм тенад јона,
Сылан-вошан бытвӧ выј...
Мувылын-тај быдтор пона:
Кулан, быран... ог тӧд мыј...

Пӧнҗак-кежыг тӧвшӧр тӧлын
Котралӧн те пыр.

Пӧнҗак-кынҗӧ-д мыҗкӧ вӧлӧ?...
—Олӧн пӧнҗтӧ гурчкӧгтыр!

Кык лун-мыгтӧ луншӧр бӧрын
Вӧгыг мортлӧн петӧс лӧв.
Бӧлӧма, увгӧ, сӧрӧ:

„Кула... некодыг ог пов!“

Крестӧас-пӧвстӧ пощӧс-вомӧн
Југыд тыдалӧ выль гу...
Гуыс-дорын шојна помас
Быдмӧ ыҗыд поҗӧм пу.

1924 во.

„JÖJ“ ИВАН.

Туж-куҗа көмтөм
Төвшөрын төлын
Котөртө вөнтөм
Термагө „jөj“ морт.
    Коңөрөj, коңөрөj,
    Кытчө-нө мунан?
    Коңөрөj, Иванөj,
    Кытчө-нө мунан?
Көҗыд зев, көҗыд зев,
Лым быдсөн җуртө;
Jөj Иван кымө-таj,
Jөj Иван ружтө.
    Коңөрөj, коңөрөj,
    Кытчө-нө мунан?
    Коңөрөj, Иванөj,
    Коктө вөд кынтан!
Jөj Иван котөртө,
Jөj Иван пышjө;
Сы-бөрга ыҗыд пон,
Услагыс, вөтчө.
    Jөj Иван, jөj Иван,
    Кытчө-нө пышжан?
    Сувтлытө, сувтлытө,
    На көҗ со чышжан!
„Jөj локтө, jөj локтө!
Кильчөтө игнав;
Кежны, зон, кутас-кө
Изjөн те шыблав!“

Jöj Иван, jöj Иван,
    Мыjла-нө теыг
    Полöны татöни
    Кыçикöн быг?..
Коңөрöj! тенад вöд
    Ньукыртö кынöм:
Кујим лун, ньольöд-нын
Гојны тед нинöм!
    Коңөрöj, коңөрöj,
    Kodi-нө шонтас?
    Иванöj, Иванöj,
    Kodi-нө вердас?
„Jöj“ Иван ајмамсö,
Рöдвужсö оз төд;
Ньекод вöд сылы герт
Паныдсö оз пет!
    Jöj Иван, jöj Иван,
    Кытыг те ачыд?
    Коңөрöj Иванöj,
    Kod тенад багыд?
Кöзыд зев, кöзыд зев,
Тирала пасöн...
Иванлөн став пельыс
Jeжыд-нын важөн.
    Иванöj, Иванöj,
    Кепыгыд көни?
    Коңөрöс Иванöс
    Кöзыдыс венö.
„Jöjыд со котöртö“—
Челадлы индö:

„Оз-öd i кынмы дај“—

Вісталö гінтөм.

—Ічіңөј, керкаад

Лөсыд герт, теныд!

Петан-кө көмтөгыд,

Јона-ө шоныд?!

Чуңјасыс піјалө

Іванлөн важөн,

Гінјасгыс віјалө

Гінваыс шерөн.

Іванөј, Іванөј,

Код тенө чужтіс?

Коңөрөј Іванөј,

Код тенө быдтіс?

Горзө-һин көзыдла

Іваныд міјан.

Көзыдөј зікөз вөд

Коңөрөс віан!“

Коңөрөј Іванөј,

Мыјла те шудтөм?

Мајбырөј, быдсөнлы

Мыјла те мустөм?

Пыран көф шонтысны—

Кільчөыд пөдса:

Абу вөд гөлыдлы

Һекод зік төдса!

Іванөј, мыјла-нө

Јөз тенө венө?

Мыјла-нө јөј-пыдфә

Лыдфөны тенө?

ТУВСОВЛАҢ.

Лымжыд сылө, шонди жонмө,
Матыгмөны гажа лунјас.
Тулыс матын, ыылөм кылө—
Палалөны чөскыд унјас.
Матын шоныд. Ödjö локтө
Востө сывбөрд тувсов гажыд.
Ѓуза пышјө жугыль луныд...
Пышјө: бөрө колө важыд.

1915 во.

Велөдчөј, вокјас!
Велөдчөм—дона.
Велөдчөј вылөз
Бура да јона.
Велөдчан—адзан
Кызи код олө.
Велөдчан—төдан
Керны мыј колө.
Велөдчан—воггас
Синмыд сек тенад;
Велны-кө шуөм—
Секі те венад!...

1915 во.

Төдвүлө уги мем ыліса војас,
Ас чужан керка і гік,
Керөсјас, лудјас і војвывса вајас...
Вөт коѳ мем кажітчіс зік.

Јортјаслөн чужөмыс төд-вүлө уги.
Кычө-нө вошінныд ті?
Кушөмжык лөгали тіјанлы шудныд?
Торјалим, разалим ми!

Гашкө ті шудаөг, вошінныд гашкө...
Јортјасөј, көнөг-нө ті?..
Ылынөг... мукөдыс гуын-нын пыдын...
Торјалим, разалим ми!

1915 во.

* * *

Петав, дона-ј, петав, муса-ј,
Веж луд-вүлө ворсны—
Со зарнітө вошөм гажтө
Німкоѳасіг корсны.

Југыд шонді гінтө јорө,
Гажа вадор јылын!
Шлывгө сөз ју керөс-увті.
Парма шувгө ылын.

Петөмаөг гажөдчыны
Том јөз берег-вүлө
Налөн нора гылөм шыныс
Вөлдөст—пагта кылө.

Петав, дона-ј, петав, муса-ј,
Веж луд-вүлө ворсны—
Вошөм гажтө, со зарнітө
Вылыг бара корсны.

1915 во.

Ғылөј, ғылөј, міча нывјас,
 Ғөлөмнаныд ғылөј!
 Ғылөј гажа ғыланкывјас,
 Шоггөм мед ог кылөј!
 Ғылөј асыв, ғылөј ратын—
 Гажа кольлөј лунтө
 Ғылөј четчиг, ғылөј водиг—
 Ғылөј, ғылөј вунтөг.
 Олөј гажа, гажа быдмөј,
 Бөрдөмө ен Ғетчөј;
 Быдмөј, јонмөј, енө уҗөј—
 Сағмөдчөј да четчөј!

1915 во.

ТӨЛЫГ.

(А. А. Чеусов „Луна“ кывбур-серті).

Пемыд јенеж-вывті
 Езыг төлыг кывтіс,
 Өшіңөј-пыр жырө
 Југыд сылөн пыріс.
 Кущөм јара гөлөм јөктө,
 Вірөј ворсө, овны щөктө!
 Кущөм окһыда мем овгө,
 Кулөмыг оз весіг повгы.
 Кодыр ме, кың кывлі, чужі
 Віңөдлөма вөлөм
 Јенеж шөрган ыламы секі

Мелі сіннас төлыг.
Сіјө-ж віçöдлөмсө öні
Сінмөј адзө бара—
Меным лөгыд, меным долыд,
Гөлөм јөктө јара.
Бурсіја ме чужан часлы,
Мувыв долыд гөлөмјаслы.

1915 во.

АРИСТОКРАТЛЫ

Ыжыд лешак,
Гура сөт,
Кыз рушкуыд
Тенад пөт!
Нанжкыд менам тыртөм,
Ічөт эептөј куш;
Ва пельсаө пыртөм
Сөмын кушман *) руш.

Менам олөм
Теныд вөт...
Пагкыд рушку
Тенад пөт!

1915 во.

---

*) Кушман—редька.

СИКТЫН

(Никитин „Ночлег в деревне“-серти).

Зына *) керка. Щына сартас.
Кокјас-улын јог.
Најтөг лабич, черањ везјас.
Гөгөр быдөн шог.
Җескыд пөлат, буса-паччөр,
Чорыд һањ да ва,
Шыж печкыслөн, қага бөрдөм,
Гөгөр бус да са!
Пыр те шогсы, немыд ужав,
Кориг-тырји кув.
Со кыс коргөј, муса вокјас,
Шыг-шог пыкан му!

1915 во.

ИЧӨТ НЫВЛЫ.

Сывны щөктан,—ме-һин важөн
Гажа сыланкыв ог сыв;
Гажтөм лоө, муса нылөј,
Теныд менам сыланкыв.
Өти шы мед выјөз теныд
Зарһи гөлөмад оз пыр.
Гажлөн тани жеһыд немыс,
Шоглөн паскыд горш оз тыр.

*) Зына—дука, зын—дук (запах).

Регыд быдман, міча нылө),—
Адқан олөмлыг рај-ад;
Јона, јона ғылан секі,
Нора ғывны лоан рад.

Өні оз поҗ нора ғывны—
Гөлөм тіјан зев-на нер;
Енө шоггөј, гажа олөј
Кытчөҗ курыд зер оз зер!

1915 во.

* * *

Шонді банөј, ічөтдырөј,
Он-тај вун те һөтчыд;
Шогјас-пөвсті меным услан
Төдвылө һе өтчыд.

Со ме даддөн өдјө-өдјө
Исковта чој һылыд.

Сені җопкан!.. Тумбыл-тамбыл
Льетита лым вылө.

Естөн віҗөдөны ылын,
Гералөны менө.

Горзөм, җерам кылө—доддөн
Исковтөны сені.

Шонді банөј, ічөтдырөј—
Колөм гажа пөра.

Өні тани җок јөз-пөвсын
Шогсіг-тырјі вөра.

1915 во.

ЗОН.

Міча гажа, кок кōлача

Зон.

Выл дōрōма, ачыс ош-код

Јон.

Јурас пунктōм паскыд шлѧпа

Бур.

Мыј-нō, зонмōј, теныд колō?

Сур?

„Ме вōд вына, вај і вина,

Гет!

Он-кō кōсјѧ, татыг вешјѧ

Пет!

1915 во.

Шульсјѧ, коса-ј! Тракнѧт кѧс!

Нōјжōнѧкōн рунгō ру—

Лысва угō: небѧо турун...

Ылын кылō: „Ужын пу!“

Лунтыр ыщкѧм, косным муѧс—

Турун чорыд, лун-кō жар.

Мыјнō керан! Страдна сōкыд...

Рытын долыд! Сōлōм јōнтō жар!

Вѧјас-вылын пемыд рунгō.

Муѧс ыщкысјаслōн кѧ...

Гōгōр быдсōн пѧнтōм. Ылын

ōдва ловја чузгō бѧ.

Тракнѧт медбōрјаыг, коса-ј!

Вольсав турун—небыд шōвк.

Бертовт вынтō, муѧōм кѧōј,

Медбōрјаыг сōтышт, ѓвт!

1916 во.

ОЗЫРЛЫ

Тенад саджад гилјас *)
Зува-лува кылöны,
Менам öзсс зирјас
Пель гөдмытöз гылöны.

Ме зев озыр талун:
Выјым **) тупөг һаһ;
Пөтөг лоам ставным,
Верда пон і каһ.

Тенад кокыд зуртö:
Зурлык, зурлык, зур
Вылын кутан ныртö,
Лун-лун динган сур.

Вожбыд зымган јөктан,
Уһан луншөрöз.
Менö-тај со уһныс
Кынөмөј оз лез.

1916 во.

дIВÖ

(Теш).

дIвö, дIвö!
Міјан Iвö
Мыјөн четчіс
Ежвадорö летчіс.
Сені лунтыр

*) Гил—птичка.

**) Выјым—ем.

Бытто гундыр
Черіјаскөд венчыс;
Гортө кајис,
Кык јөрш-вајис...
Міјан мамө шенчыс!

1916 во.

ЕЖВА.

Шутлалө војтөлыд нора,
Гычөма Ежвалөн ва,
Ызгө і шумитө гора,
Шыбласө четчалө ва.

Војтөлыд углазө пөлтө,
Ежваыд пемыд сөм лөз.

Вадорын шенчыгтыр шөјтө
Пестера, курана јөз.

Скөрмөма Ежваыд јона—

Кучкысө кыркөщө гы.

Ылөз зев, ылөз зев кыло

Ежвалөн когагөм шы.

Вој-улө гажтөм зев сені—

Шутладө, омлалө төв;

Пыдөссан четчалө Ежва,

Гудралө васө го пөв.

1916 во.

ВЕЛӨДЧЫГЛЫ.

Ічөт піөј, кытчө мунаң?

Велөдчыны, муса вок?

Лыффы, велөд һига уна,

Чожа кыскав һига ноп!

Велөдчөмөн быдтор шедас.

Һига сетас мывкыд, ум...

Паскөм—киггсөм. Жалыд петас.

Нөшта урок мед оз вун!

Төда, радејтан те школа,

Мед те кынман, мед те шыг—

Велөдчөмөн долыд олөм

Гөллы петас регыджык.

Гөлыд перјис аслыс өн!

Велөдчыны мунаң туј.

Чожа котөрт велөдчыны—

Школа сетас бур морттуј.

Велөдчөј-жө, муса вокјас!

Һига лыффөј вој і лун,

Вунөдөј ті секі шогјас,

Пальөдөј ті чөскыд ун!

1917 во

MÖD MIKUL SAR.

Микулајыд мијан
Колыс асгыс престол
Шуо: „Мыј-пө сижө...
Престолгыд мем немтор.
„Ҙеңга менам тырмас
Өрөжкiөн сојны—
Мөдтор-вылө öнi
Важ ног ог кут койны.
Сватөј Грiша кули—
Нинөм öнi повны;
Сашук сегга кутас
Мекөд бара овны.
Меным Ҙеңга тырмас—
Англыјаын уна.
Олекгеј кор быдмас,
Ҙеңгаысла мунас.
Микулај оз шоггы.
Лөгыда зев олө.
Важ грекјасгыс сөмын
Омөлыккэ полө.

1917 во. Март 20-д гун.

ГОРТОС КОЛЫГОН.

Отчыл ывлао.
Петі гулајтны,
да і куті ме
Сені думајтны:
Мыла быддук ме
Тетрад марајта,
Асгым шогјасо
Гіжны старајтча?

Волі гортө ме,
Лыфди думјасо.
Муна татыг ме—
Гортө коласны.

Менам ыланкыв
Гашкө кодлыкө
Сурө кі-улас
Коркө дыр-мыгы.

Менчым думјасо
Секі саралас;
Менчым сөлөмөс
Пыди парјалас!

Некод оз ло сек
Менө дорјыгыс—
Менө ез вөв вөд
Пыфди пуктыгыс!

Сегга думјасо
Менчым сөлалас;
Пачө бі-пыщкө
Скөра шыблалас.

Сотчö ыланкы
Космö гөлөмөј;
Сотчö думјасөј
Кусö олөмөј.

думјас некодлы
Менчым дорјыны,
Быс некодлы
Тетрад перјыны.

Аслам гөлөмөј
Ез кут тiпкыны;
Менам перөөј
— дурдiс гiжөмыс...

Гiжi уна ме,
Лыффыс ез волы.

Јона шоггi ме—
Бөрдыс ез лолы!

Менам ыланкы,
Менө думыштлы!
Пачад сотчигад
Менө казтыштлы!

1917 во, август.

ՀՐՀՐՕԴ.

Մի՜չա ճճճճ, ճռնի ճճճճ,
ԿԻԿճ-նճ թե ճեբճն?
Գաշկճ թե՛նճ թանի ճաշթճմ?
Կճճճճ թե ճեբճն?

Գաշկճ կոճկճ թաԻճ ճճթլճ
Աճլաճ ճաճա ճաճ,
Գաշկճ ճոճճճ Կոմի ճճճճ
Գճրճճ ճեԿճճ ճաճն?

Էնճ ճեբճճճ թե թաԿճճ
Ճաճճճ Իլի ճաճճ—
Էճճա ճաճալճճա ճաճճճ
Օնի ճճր-նիճ ճաճն?

Մի՜չա ճճճճ, ճռնի ճճճճ,
Ճլճճճն ճաճԿճ ճալի
Օն կճճ ճեճճճ ճճճճ ճճլճճ.
Օն ճիճճճ ճալաճ.

Մի՜չա ճճԿճ ճեբճճ ճոճճ...
Կճմճր ճճճճ ճեբճճ.
Ճեբեճաճաճ-ճաճԿճ ճճճճ
Իլի ճաճճ ճեբճճ.

РОЧ КЫВ-ВЫЛЫН.

РОДНАЯ СТРАНА*)

Просторам и далям не видно конца —
Тащись же, лошадка, дорогой знакомой!
Сверкают нам зори в огнях багреца,
Пред нами страна необ'ятная Коми.
Шумят здесь могучие чащи, трещат,
И сизые ели стоят у дороги.
Лепечут ручьи, неустанно журчат,
А темные реки так быстры и строги.
Пусть вожжи застыли в озябшей руке,
Тащись же, лошадка, дорогой знакомой!..
Такая, товарищи, там — вдалеке —
Родная страна, несб'ятная Коми.

Перев. В. Язвицкий.

1928 год. № 28

РОДИНА**)

В просторы иду я
Родимых земель
И вижу седую
Мохнатую ель.
Сосновые склоны
И шорох осин,
За пихтой зеленой
Черемухи синь.

---

*) Напечатано в „Красной Ниве“

Не знает дороги
Зверинная глушь,
Не знает берлоги,
Ни зноя, ни стуж.
Труба грозовая
Волчинная медь,—
Шарахнется заяц,
И станет медведь.
Вверху перестрелка
Зубов и скорлуп—
Над серою белкой
Зеленая глубь.
Охотник с кремневкой—
Ломается сук,—
Обед и ночевка
И ужин в лесу.
Леса человеком
В об'яття взяты:
Несутся по рекам
Сплавные плоты.
И вьются в сугробе
Топор и дрова,—
И в злобе от дрови
Тетерева.

Перевел П. Овалев.

**.) Стихотворение помещено в сборнике С. Валайтиса „Поэзия народов СССР“. Москва, 1928.

ОСЕННЯЯ НОЧЬ НА ВЫЧЕГДЕ.

Холод. Резкий ветер с севера примчался.
Ходят с нашу баню в Вычегде валы.
Мрачны, некрасивы... Гребни лишь белы...
Шум от парохода робко отозвался.

С неба льют потоки, как ковшем черпая.
Сладко деревенский люд под дождик спит.
Вычегда одна лишь, отдыха не зная,
Потемнев, ярится гневно и бурлит.

Пароход, качаясь, скрылся за изгибом.
Крепко там зыряне, ровно в люльке спят.
Листья на деревьях ветер рвет порывом.
Зябнут... Сна не зная, в эту ночь дрожат.

Спят деревни, горы—тьмой сырой прикрыты.
В мирном Устьсысольске всюду тишина.
Смолкли птицы... Осень... От нее защиты
Ищут... Всѣх по избам заперла она.

Вычегды валы одни, не умолкая,
Шумно и бурливо в свой идут поход.
Борются с теченьем, в нем отпор встречая,
И несутся бурно все вперед, вперед.

Зги не видно. Слышен гул валов далеко.
Места точно мало дал простор реки:
Мечутся и лезут на берег высоко.
В избах знать проснулись! Видны огоньки.

Перевел А Калиновский.

СНЕГ.

Улица белая,
Улица светлая
Легким покрылась снежком,
Пуха он мягче,
Ветра он легче
Еле коснулся земли.
К празднику мама
Сеет сквозь сито
Тонкой струею муку.
В праздник прикроет
Стол почерневший
Скатертью белой как снег.
Тихо слетели
Вниз куропатки.
Стало светлее:
Праздник подходит,
Черная дремлет земля.
Как то притихла.
Спит...
Отдыхает...
Мягким покровом
Всюду прикрыта.
Люди из Коми, и вам
Отдых ведь нужен.
Скоро придется
На заготовку
В лес вам итти.
Там по сугробам

Мягко шагая,
Станете белок ловить,
Или на лыжах,
Словно на крыльях
Вдаль на простор улетать.

Пер. А. Налиновский.

СВОЕМУ КРАЮ.

Зырянский край, наш край родной!
Наш хмурый, грустный край.
Сроднились сердцем мы с тобой.
Сынам жизнь светлую устрой,
Спешить не отставай!

Суров, угрюм и твой народ.
В работе день и ночь.
Нужды узнал он тяжкий гнет.
Слеза все видеть не дает,
Их все не сбросишь прочь
В трущобы гнал его чужак,
Тут холод, лес вокруг.
Не сбудет горя он никак.
Лес темный окружил, как враг,
А зверь один стал друг.

Искал он лучшие места,
Усердно их искал.
Чтоб жизнь была светла, чиста.
К ней сердцем рвался он спроста
И все же голодал.

Вся жизнь его прошла в труде,
И падала рука.
Богач давил его в нужде,
Пот выжимал как мог везде.
Была ночь глубока.

Зачем же ты теперь молчишь,
Наш хмурый, грустный край?
О прошлом может быть таишь,
С опаской в новый мир глядишь?
Что-ж смолк ты? Отвечай!

Один ты шел в далекий путь,
Без страха шел вперед.
Медведю подставлял ты грудь,
Шел без рогатин, не забудь.
Тебя ли страх берет?

Детей своих ты закалил,
В избушке жил в лесной;
Ты с ней сроднился, полюбил.
Что есть в тебе запасы сил,
Нам покажи, родной.

Светлеет... Солнце все ясней
Сияет и горит.
Зыряне, стали вы сильней,
Открыт к свободе путь и ней
Народ наш победит.

Наш голод силы не убил
И разум в нас живет.
Борись с нуждой, как хватит сил,
Чтоб край наш мир весь удивил,
Встань, иди вперед!

Зырянский край, наш край родной.
Наш грустный, тихий край.
Мы, дети, сердцем все с тобой.
Веди вперед нас за собой,
Жизнь светлую нам дай!

Перевел А. Калиновский.

ГӨГӨРВОТӨМЖЫК КЫВЈАСӨС ВОГТӨМ.

1. Ыуңи, валеги — катанки.
2. Парма, сук гырыг коз вөр — дремучий (преимущественно еловый) лес.
3. Југөр — луч.
4. Шенфыны — удивляться.
5. Кесјодны — послать кого-нибудь за чем-нибудь.
6. Ічөт, зөля — маленький.
7. Збој, вөј (Н.В.) — бойкий.
8. Сік — деревня, грезд — тоже (иногда в литературе употребляют в значении „село“).
9. Јенеж — небо.
10. Шемөс — удивленный, чудо.
11. Куран, нарман — гребли.
12. Лымчір, лым чір — снежинка.
13. Сізавны — дойти (проникнуть) до глубины чего-нибудь, сізодны — довести до глубины чего-нибудь.
14. Серавны, вакгыны — смеяться.
15. Зоріз — цветок, зорзавны — цвести.
16. Чівны, лебфыны борднас өвттөг — летать с разбега, не работая крыльями.
17. Оксы — князь.
18. Колипкај, колип — соловей.

19. Піна, агас—борона.
20. Төждыгны—заботиться.
21. Аң, нывбаба—женщина.
22. Зорөд сабри—стог.
23. Goord, асладор берөгса вөр — лес за селением на своем берегу реки.
24. Копыр, мышкыр—поклон, копыртчыны—наклоняться, поклониться.
25. Нюңавны, ыкавны—сосать.
26. Јір, жумгөр—омут.
27. Сынөд—воздух.
28. Бубула, бубу, буаба --бука (черная, как сажа).
29. Тірзыны—дрожать.
30. Труст, мокогт, мокагт, мокој—ругательное слово, употребляемое приблизительно тогда же, когда рус. яз. „чорт“.
31. Ікөта, јерөмакан, гомоклон, трагича, го-мокагт—ругательное слово, сильнее чем „труст“.
32. Чусалан — тлеющий.
33. Вөн—пояс.
34. Нодја—особым образом сложенный костер (около него обыкновенно ночуют).
35. Нарытчыны—издеваться; нарытны—на-смеяться над кем-либо.
36. Венны—победить, осилить, взять верх.
37. Пөл—дед.
38. Котөртны—бежать.
39. Кабыртны, шамыртны—сжать (например кулак).

40. Чардавны, југјавны — сверкать (молния),
чардби — молния.
41. Шер, јізер — град; шер мунö — идет град.
42. Кос, тыш — бой, драка.
43. Öміз — малина.
44. Кодрагны, кақтывны — поминать.
45. Гөрдлыјыс — красноармеец.
46. Сөз — самый лучший сорт кудели.
47. Зөм — крутой.
48. Јөра — лось.
49. Мез, мезлун — свобода.
50. Ен — мать (самка).
51. Комму — Коми-пермяцкий край.
52. Луагны — рыться, копать.
53. Саріз — море.
54. Војлыны, ödjö зев ветлөдлыны — носить-
ся, рыскать
55. Ескыны — верить.
56. Нимкоф — рад, любо; нимкофогны — радо-
ваться, любоваться.
57. Орс — плеть
58. Пым, пөг — горячий.
59. Пөчин, пөчө, пөч — бабушка.
60. Паназыр — пагкыд зыр.
61. Пашлак — мороз.
62. Шольны — расколется (например: бабки,
костыжи, лодышка и т. д.)
63. Тајкө — чуть не.
64. Серпас — картина, рисунок.
65. Пурыс — улица, проулок.

66. Сынан тув--уключина.
67. Јорт—товарищ.
68. Тöдвылын, думвылын—на памяти; тöд-
вылö уgi—вспомнил.
69. Мөвпалөм, думајтөм — размышление;
мөвп—мысль, дума; мөвпавны—думать.
70. Пемөс—животное.
71. Качјавны—радоваться, предчувствуя что-
то хорошее, думая о предстоящем хорошем.
72. Кучкавны, вачкавны—ударять, бить.
73. Нөшта—еще.
74. Пар, тырп, вомдор—губы.
75. Ај—отец (самец).
76. Верөс, мужік—муж.
77. Пөс, нилөм—пот.
78. Кеқовтны—притеснять.
79. Чөлөм—привет.
80. Шоч, гежөд—редкий; шочмыны—редеть.
81. Кыркөщ, бужөд—обрыв.
82. Чој, кыр—угор.
83. Турдыны, турғыны — окоченеть, сильно
озябнуть.
84. Кывт, інпөв—часть избы перед печкой.
85. Лтоқ, вал—вал (сена).
86. Шонаув—нижняя часть овина, где топят.
87. Оңалө, ымралө—пышет теплом.
88. Мөза—сердечный друг.
89. Сөлөмкылөм—чувство, переживание.
90. Зольчөм, ғылөм-ворсөм.

91. Нер—нежный (недозрелый, хрупкий, молодой).
92. Лача, нафеја—надежда.
93. Зірыд—сверкающий.
94. Јоль—небольшая лесная речка.
95. Лебын—вилы.
96. Шытöv--голос.
97. Көщас—часть избы под полатями.
98. Зігөдны—обнять; зігөдчыны--обниматься.
99. Вылөм—бытие, существование.
100. Кывбур—стихотворение.

Јуриндалыг:

Выль туж-вылын.

Г. Б.

Мунѳны.	3
Том ужалыг јѳз.	29
Меным мамѳ.	31
Револутсија	33
Выль олѳм вѳчысјас.	34
Пожѳмјас	35
Зев ыжыд керка ми.	36
Тѳвныр.	37
Ыжыд асыв.	39
Первоје маја.	39
Маилун	40
Те кылан...	41
Ыжыд тѳлѳн...	42
Миртуј-дорын.	43
Шапкатѳ пѳртчалѳј...	46
Гѳль јѳзѳс нуѳдыгѳлѳн кулѳм.	47

Асыв-јылыг.

Арса вој Ежва-вылын.	49
Каѳтыштѳм.	50
Уждырјі.	51
Нысјас вадорѳ.	53
Коѳулѳј.	53
Шондѳыс важѳн-нын летчѳс.	54
Енѳ гылѳј!	56
Муѳѳм војтырлы.	57
Ми аслыным агным.	58
Арын.	59
Удмортлы.	60
Војын.	61
Сар војна.	62

Шубны...	69
Гіршоғ олом	70
Вылъ жектеңіја.	71
Јенмыд ловаџма.	73
Арга мовпјас.	74
Барунџас.	75
Kodі сіјџ?	76
Пілџн пі.	77

Асму-вылын.

Асмулы.	79
Парасковја.	81
Пџчлџн ружтџм.	82
Комі јџзлы.	85
П*-вылџ.	86
Јур студџнтјаслы.	87
Комі јџзлы.	88
Чолџм	89
Med leac!	91
Ваг Педџр кулџм-куџа	93
Пожџм.	94
Жан Морџс гу-вылџ.	97
Губџн пурыџјаслы.	98
Комі культура кылџбыџјаслы.	101
Комі муџј.	101
Ыжыд комі џлџмлы.	102
Частушкајас.	104
Батџкџд вундалам	105
Кывјџн ворсџм.	105
Сџрџм.	107
Кан.	107

Олџм-вылџм.

Іџџтдыреа олџм.	108
Іџџтдыр.	110
Шџг.	112

Ічмон.	115
Тувсов ыт.	118
Германіяын күжлігөн	119
Гажөдчөм.	122
Гут.	124
„Сөветскөй номер“-ын узьм.	125
Өшінүвтi.	126
Студенталігөн.	127
Мича ваборын.	129
Шснаув.	130
Кільчө-вылө петавлывлө.	131
Мырфис.	132
Билли сен јөзмуын.	133
Өні да модыг.	133
Мунөны војас.	134
Кулөмлөн вөвјас.	135
Черікыјасјас.	136
Өтик.	139
Кор ө өтчыд.	140

Сөлөмкылөм.

Менам муза.	142
Пастали ме.	143
Гортыг мунігөн.	144
Мед ескөн.	145
думјас.	145
Ічөтдырса јортөј кулөм-куза.	147
Јөзмуын.	148
А***-лы.	149
Вөлі долыдін.	150
Віцвывтi.	152
Векнідік туж-куза.	154
Увгыг ывлавылыг пырі.	155

	л. б.
Ывлаыс.	156
Пөржалас-кө	157
Отчыл	157
Шог-бөрүн.	158
Гаж петө овны.	159
То-то татон.	160
Көсја ме.	162
Јөз-пөвсыс.	163
Ветли-мунигон	164
А. W.-лы.	165
Асјавы.	166
~~Вој. . . . .~~	~~166~~
Лок ме-синя.	167
Калозур.	167
Сір немид сынөд-пир.	168
Рөмдигон рытын.	168
Јортјасөјлы.	169
Вөрјасті ветлигон.	170
Гөгрөс кылу.	171
Лөмпу қорчалө.	172
Шөнді-код-жө.	172
Важ сыланкы, пөрыс.	173
Бара-нын.	174
А***-лы (Мөдлапөлыс).	175
А***-лы (шонид-код).	175
Ар-кө-нын воис-а?	176
Гіжөдтор.	177
Пукала ме.	177
Рытын горөн гортө муна.	178
Комі ныв	179
Кар-вылө пукөис сөд вој.	182
Ме төда.	183
Ныв альбомө.	183
Имапак.	183
З***	184

	ль б.
Kicsi kis M.	184
W*-w.	184
Göd gıntasa.	185
Gökyd оланногным.	185
Köni зоріа.	185
En жугылтчы.	185

Ывлавылыс.

Гожа рыт.	186
Уж-дырји өиктын.	187
дофдын.	189
Тувсов рытын горён.	190
Лым.	193
Тулысын.	194
Колп.	195
Турын.	196
Воіс тулыс.	197
Прістан-форын.	198
Парокод муно.	199
Сорласіс кор ывлавылын.	200
Tödчө кыа.	201
Јөзмуса мөвпјас.	201
Војын.	202
Шөјтчө тувсов вој.	203
Гожа асыв.	204
Kodі кышбөчө.	205
Ывлавылын.	205

Мојданкылөј.

Шыпича.	206
Вејнемејнелөн канъельён ворсөм.	215
Рыныш вомө мегыр сујыојас.	218
Зөдгјас.	221
Кужтөм уж-вылын.	223

Зонмѡј, том морт.	225
„Jѡј“ Иван.	226
Тувсовлаъ.	229
Велѡдчѡј, вокјас!	229
Тѡдвылѡ уѡі мем.	230
Петав, дѡна-ј.	230
Н-лы.	231
Тѡлыг.	231
Арістократлы.	232
Сіктын.	233
Ічѡт нывлы.	233
Шѡнді банѡј, ічѡтдырѡј.	234
Зон.	235
Шульсјы, коса-ј!	235
Озырлы.	236
Ѣіѡ.	236
Ежва.	237
Велѡдчыглы.	238
Мѡд Мікул сар.	239
Гортѡс колігѡн.	240
Җѡзѡг.	242

Роч кыв-вылын.

Родная страна.	243
Родина.	243
Осенняя ночь на Вычегде.	245
Снег.	246
Своему краю.	247
Гѡгѡрвѡтѡмжык кывјасѡс вѡгтѡм.	250
Јуріндалыс.	255

Нъелучкіа печатайтѳмјас

Гіжѳма	Кѳлѳ лѳдѳны	Ліст	В ѳі
Мѳј-бара мѳгныс.	мѳј-бара мѳгныс?	3	8 вѳл.
Тѳрыгѳрт.	Тѳрыт . рыт	4	13 "
мѳд-тѳмыс.	мѳдтѳмыс	4	7 уѳлѳ.
Ѕырыд кѳр бан.	Ѕырыд кѳр бан,	19	4 "
Чѳкыштѳдѳ.	чѳткыртѳдѳ	23	1 вѳл.
нуѳ.	нуѳ	32	14 "
Лѳйѳвѳш.	латыш	35	
те, јѳј-мѳз тѳвнырѳј	те јѳј-мѳз, тѳвнырѳј	35	2 уѳлѳ.
Пет шѳѳ сѳв	Пет шѳѳ сѳв!	41	6 вѳл.
чѳпѳн	чѳптѳн	43	6 уѳлѳ.
Вѳснѳд	Вѳснѳд	44	6 вѳл.
аржѳа	аржѳа	53	2 уѳлѳ.
матысѳн	матысѳн	57	9 "
суѳлам	суѳлаѳам	58	3 вѳл.
Тѳшјѳсны	Пѳшјѳсны	59	8 "
Шѳбытам	Шѳбытам	63	14 уѳлѳ.
бѳрдны	бѳрдны	64	14 вѳл.
(шѳпѳсѳсѳсѳ тѳркѳлѳдѳмаѳѳ)	Мѳкѳдѳлѳн	} 67	1 "
	Шѳ		2 "
	Рушѳкѳмыс	3 "	
Кѳкнѳдѳѳ	Кѳкнѳдѳѳ,	69	2 "
Тѳвшѳр	Тѳвшѳр—	77	11 "
Лѳвјѳ	Лѳвјѳ—	77	14 "
Фѳбјѳс	Фѳбјѳс	87	16 "
Кѳмѳ ѳдчыѳ	Кѳмѳѳдчыѳ	100	7 "
		100	4 уѳлѳ.
ѳн. те	ѳн те,	102	9 вѳл.
Сѳпѳва	Сѳпѳва	114	7. 9 уѳлѳ.
прѳгча-ѳ	прѳгча-ѳ,	116	6 уѳлѳ.
жѳ-ѳд	жѳ-д	116	5 "
Бѳпурѳгѳр	Бѳпур тѳгѳр	137	7 вѳл.
кѳмын	кѳмын	137	8 "
Мѳјдѳсѳмы	Мѳјдѳ сѳмы	137	14 "
Черѳ кѳлѳј	Черѳ. кѳлѳј	138	7 "
шѳбытѳ	шѳбытѳ	143	сѳѳтѳсѳн
нѳв	нѳв	153	1 вѳл.
ч ѳрыдѳс	чѳрыдѳс	162	4 "
ѳетны	тѳчѳны	162	14 "

Гижома	Коло дыффыны	Лист	Віа
Локтöј	Локтö	168	8 ул.о.
сijö шүö	сijö, шүö	181	2 выл.
ньв-пујас	ньвпујас	186	1 "
Лебынöн	Лебынöн,	186	10 ул.
Шомтö	Шомтö	187	10 выл.
Шүвгöнн	Шүвгöнн	189	6 ул.
Солöм сетыс	Солöм сетыс.	191	8 ул.
Му-нылас	Мувылыс	193	11 ул.
Ошн-улын.	ошн-улын	197	7 выл.
Кылö мајын	Кылö матын	197	7 ул.
Кистö	Кистö	197	7 "
~~Пөчөјас пөјас~~	~~Пөчөјас, пөјас~~	~~198~~	~~6 выл.~~
Асја.	Асја	199	10 "
дортöм	дортöм.	198	11 ул.
сүзтöм	сүзтöм	201	6 выл.
тылөн.	тылөн	201	11 ул.
мүчö	мүчöм	201	7 "
вокинöј рытјынн рут!	вокинöј, рытјынн рут!	202	10 выл.
вежантор	вежатор	202	8 ул.
јенеж	јенеж	203	12 "
кöмкс	кöмкс	203	7 "
Петамöј.	Петамöј	204	8 "
Гирјав, гирјав.	Гирјав, гирјав.	205	6 ул.
пыјјас	пыјјас	211	10 выл.
петны, локаньс	петны локаньс,	212	2 "
нылыд	нылыд	213	7 "
Ваын	ваын,	217	13 ул.
некод	некод,	217	13 "
горзö	чарзö	223	6 выл.
тпкынн	тпкынн	241	10 "
„1928 во № 28“ коло дыффыны примечаньоас-		243	прим.
Зорöд	Зорöд,	251	4 выл.